

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών
«Π.Μ.Σ. ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ»

Θέμα Διπλωματικής Εργασίας

ΕΡΜΗΝΕΥΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΥΨΗΛΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ
ΚΙΝΑΣ ΑΠΟ ΤΟ 1949 ΕΩΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ
ΤΟΥ 21^{ου} ΑΙΩΝΑ

Επιβλέπων καθηγητής: ΠΑΠΑΣΩΤΗΡΙΟΥ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ

ΠΟΥΛΑΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

A.M.:1212M042

ΑΘΗΝΑ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2014

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	4
ABSTRACT.....	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	6

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΥΨΗΛΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

1.1 Κατανοώντας την έννοια της Υψηλής Στρατηγικής.....	8
1.2 Διάκριση μεταξύ Στρατηγικής και Υψηλής Στρατηγικής.....	11
1.3 Οι Συνιστώσες της Υψηλής Στρατηγικής.....	13

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

2.1 Η Ιδεαλιστική Πολιτική του Μάο.....	17
2.2 Η Μετάβαση από τον Ιδεαλισμό στον Πραγματισμό του Ντενγκ.....	19
2.3 Η Νέα Ηγεσία και οι Εσωτερικές Προκλήσεις στον 21^ο αιώνα.....	22

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ

3.1 Παράγοντες που Επηρεάζουν την Κινεζική Εξωτερική Πολιτική.....	31
3.2 Ανασκόπηση της Κινεζικής Εξωτερικής Πολιτικής.....	39
3.3 Οι Σχέσεις της Κίνας με τους Διεθνείς και Περιφερειακούς Παίκτες.....	42

3.4 Βασικές Αρχές της Κινεζικής Διπλωματίας.....	62
--	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΙΣΧΥΣ ΤΗΣ ΚΙΝΑΣ

4.1 Η Εξελικτική Πορεία της Κινεζικής Οικονομίας.....	67
---	----

4.2 Η Κινεζική Οικονομία στον 21 ^ο Αιώνα.....	70
--	----

4.3 Το Νέο Μοντέλο Ανάπτυξης για την Κινεζική Οικονομία.....	76
---	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

Η ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΚΙΝΑΣ

5.1 Ανασκόπηση της Κινεζικής Στρατιωτικής Στρατηγικής.....	80
---	----

5.2 Το Κινεζικό Στρατιωτικό Δόγμα.....	83
--	----

5.3 Η Δομή και η Ισχύς των Κινεζικών Ενόπλων Δυνάμεων.....	86
---	----

5.4 Οι Κινεζικές Αμυντικές Δαπάνες.....	98
---	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	100
-------------------	-----

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	107
-------------------	-----

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της παρούσας διατριβής είναι, πέρα από την απλή ιστορική περιγραφή των γεγονότων, να ερευνήσει και να ερμηνεύσει την Υψηλή Στρατηγική της Κίνας από τη σύσταση της Λ.Δ.Κ. το 1949 μέχρι και την αυγή του 21^{ου} αιώνα. Κεντρικό ερώτημα της ανά χειράς ερευνητικής εργασίας αποτελεί το αν η Υψηλή Στρατηγική της Κίνας, στο χρονικό διάστημα που εξετάζουμε, ακολουθεί μία σταθερή και αμετάβλητη κατεύθυνση ή αν τελικά αυτή τροποποιήθηκε με βάση τις δυνατότητες της και προσαρμόστηκε σύμφωνα με τις εξελίξεις στο διεθνές περιβάλλον, φθάνοντας τελικά στην αυγή του 21^{ου} αιώνα να παρουσιάζει μια ανατρεπτική αλλαγή. Μέσα από τη παραπάνω ανάλυση θα επιχειρήσουμε ν' απαντήσουμε και στο πολυζητημένο ερώτημα της ειρηνικής ή επιθετικής ανόδου της Κίνας. Ως βασικό μεθοδολογικό εργαλείο χρησιμοποιήθηκε η ιστορική συγκριτική μέθοδος σύμφωνα με την οποία ερμηνεύθηκε η Κινεζική Υψηλή Στρατηγική αναλύοντας τις βασικές συνιστώσες της: α)εσωτερική πολιτική, β) εξωτερική πολιτική και διπλωματία, γ) οικονομία και δ) στρατιωτική στρατηγική.

ABSTRACT

The aim of the research project is, beyond the simple description of historical facts, to investigate and interpret China's grand strategy from the establishment of P.R.C. in 1949 until the dawn of the 21st century. Central question of this research is whether the China's grand strategy, in this period, followed a steady and unchanging direction or if finally amended according to its possibilities and adapted to developments of the international environment, eventually reaching the dawn of the 21st century to present a subversive change. Through the above analysis we will also attempt to answer in the popular question of peaceful or aggressive rise of China. On the methodology consideration, this project adopts the historical comparative method according which interpreted the Chinese grand strategy analyzing the key components: a) domestic politics, b) foreign policy and diplomacy, c) the economy and d) military strategy.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Βασικός σκοπός της παρούσας διατριβής είναι, πέρα από την απλή ιστορική περιγραφή των γεγονότων, να ερμηνεύσει την Υψηλή Στρατηγική της Κίνας από τη σύσταση της Λ.Δ.Κ. το 1949 μέχρι και την αυγή του 21^{ου} αιώνα. Αρχικό ερέθισμα για την επιλογή του παραπάνω θέματος αποτελούν οι ποικίλες συζητήσεις που διεξάγονται από την ακαδημαϊκή και πολιτική κοινότητα αναφορικά με τη στάση (ειρηνική ή επιθετική) που προτίθεται να κρατήσει η Κίνα στο διεθνές περιβάλλον σε σχέση με την οικονομική και στρατιωτικής της άνοδο. Παράλληλα, η πρώτη μου επαφή με την πολυδιάστατη έννοια της Υψηλής Στρατηγικής, στο παρόν μεταπτυχιακό, μου κέντρισε το ενδιαφέρον για την διεξοδικότερη μελέτη του περιεχομένου της. Κεντρικό ερώτημα της ανά χείρας ερευνητικής εργασίας αποτελεί το αν η Υψηλή Στρατηγική της Κίνας, στο χρονικό διάστημα που εξετάζουμε, ακολουθεί μία σταθερή και αμετάβλητη κατεύθυνση ή αν τελικά αυτή τροποποιήθηκε με βάση τις δυνατότητες της και προσαρμόστηκε σύμφωνα με τις εξελίξεις στο διεθνές περιβάλλον, φθάνοντας τελικά στην αυγή του 21^{ου} αιώνα να παρουσιάζει μια ανατρεπτική αλλαγή. Μέσα από τη παραπάνω ανάλυση θα επιχειρήσουμε ν' απαντήσουμε και στο πολυζητημένο ερώτημα της ειρηνικής ή επιθετικής ανόδου της Κίνας.

Στο παρόν πόνημα ακολουθήθηκε η ποιοτική ερευνητική μέθοδος, διότι θεωρήθηκε καταλληλότερη αναφορικά με τη συγκέντρωση πληροφοριών προς ανάλυση και ερμηνεία. Στο πλαίσιο της ποιοτικής έρευνας εξετάστηκε συγκεκριμένη περίοδος της Κινεζικής ιστορίας από το 1949 έως και σήμερα χρησιμοποιώντας τα παρακάτω μεθοδολογικά εργαλεία για την συλλογή πρωτογενούς και δευτερογενούς υλικού: α) εφαρμόστηκε η ιστορική συγκριτική μέθοδος σύμφωνα με την οποία ερμηνεύθηκε η Κινεζική Υψηλή Στρατηγική με βάση της εξής συνιστώσες: i) εσωτερική πολιτική, ii) εξωτερική πολιτική και διπλωματία, iii) οικονομία και iv) στρατιωτική στρατηγική, β) επισκόπηση της ελληνικής και ξένης βιβλιογραφίας, γ) μελέτη των διαθέσιμων πηγών στο διαδίκτυο και ανάλυση στατιστικών δεδομένων και δ) η μέθοδος της συνέντευξης (από τον Κινέζο καθηγητή Διεθνών Σχέσεων Dongsheng Di του πανεπιστημίου Renmin στο Πεκίνο) σύμφωνα με την οποία συγκεντρώθηκε πραγματολογικό υλικό, το οποίο αξιολογήθηκε σε σύγκριση με τα υπόλοιπα δεδομένα-στοιχεία προς έρευνα.

Το πρώτο κεφάλαιο αφιερώνεται στην προσπάθεια κατανόησης του πολυδιάστατου όρου της Υψηλής Στρατηγικής, το οποίο αποτελεί βασικό αντικείμενο της παρούσας μελέτης, τη διάκριση που υπάρχει μεταξύ στρατηγικής και Υ.Σ. καθώς επίσης και στην επεξήγηση των τεσσάρων συνιστωσών της.

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύεται η εσωτερική πολιτική της Κίνας έτσι όπως αυτή χαραχθηκε από τους βασικούς διαμορφωτές της, τον ιδεαλιστή Μάο, τον πραγματιστή Ντένγκ και την σημερινή Κινεζική ηγεσία.

Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η σημαντικότερη συνιστώσα της Κινεζικής Υ.Σ., η εξωτερική πολιτική και η διπλωματία, όπου γίνεται ανάλυση των βασικότερων παραγόντων που την επηρεάζουν διαχρονικά, ο καθορισμός του γενικότερου πλαισίου αυτής μέσα από μία ιστορική ανασκόπηση, εν συνεχεία γίνεται αναφορά στις σχέσεις της Κίνας με τους διεθνείς και περιφερειακούς παίκτες ενώ στο τέλος αυτού του κεφαλαίου επιχειρούμε να εντοπίσουμε τις βασικές αρχές που διέπουν την Κινεζική διπλωματία σήμερα.

Στο τέταρτο κεφάλαιο αξιολογείται η οικονομική ισχύς της Κίνας μέσα από την παρουσίαση της εξελικτικής πορείας της Κινεζικής οικονομίας μέχρι και σήμερα, εστιάζοντας στην ανάλυση βασικών οικονομικών δεικτών αλλά και τη σύγκριση αυτής με άλλες μεγάλες ανταγωνιστικές δυνάμεις. Το κεφάλαιο αυτό κλείνει με την προσπάθεια ερμηνείας του νέου Κινεζικού οικονομικού μοντέλου έτσι όπως αυτό διαμορφώνεται στον 21^ο αιώνα.

Η ανάλυση της στρατιωτικής στρατηγικής ως τέταρτης συνιστώσας είναι το θέμα του πέμπτου κεφαλαίου. Αρχικά, μέσω της ιστορικής αναδρομής επιχειρούμε να διακρίνουμε τις εξελικτικές φάσεις της κινεζικής στρατιωτικής στρατηγικής και εν συνεχεία να κατανοήσουμε πώς διαμορφώνεται σήμερα το κινεζικό στρατιωτικό δόγμα, η δομή και η ισχύς των κινεζικών ενόπλων δυνάμεων και τέλος οι Κινεζικές αμυντικές δαπάνες.

Η διπλωματική εργασία ολοκληρώνεται στο έκτο κεφάλαιο με την παράθεση των συμπερασμάτων και την απάντηση στο κεντρικό μας ερώτημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

Η Θεωρία της Υψηλής Στρατηγικής

1.1 Κατανοώντας την έννοια της Υψηλής Στρατηγικής

Η Υψηλή Στρατηγική είναι μία πολυδιάστατη έννοια που έχει ερμηνευτεί με διαφορετικούς τρόπους από του μελετητές και θεωρητικούς των Διεθνών Σχέσεων. Στο παρόν πόνημα θα επικεντρωθούμε στις βασικότερες εξ' αυτών μέσα από ερμηνείες που έχουν δοθεί τόσο από ξένους όσο και από Έλληνες θεωρητικούς και καθηγητές των Διεθνών Σχέσεων.

Ένας γενικός ορισμός που δίνεται από το λεξικό στρατιωτικών όρων του Υπουργείου Άμυνας των ΗΠΑ, αποδίδει την Υψηλή Στρατηγική ή Στρατηγική Εθνικής Ασφάλειας ως τη τέχνη και την επιστήμη της ανάπτυξης, εφαρμογής και συντονισμού των μέσων της εθνικής ισχύος για την επίτευξη των στόχων που συμβάλλουν στην εθνική ασφάλεια.¹ Ο καθηγητής Πολιτικών Επιστημών Barry Posen δίνει την παρακάτω ερμηνεία : Υψηλή Στρατηγική είναι μια «...πολιτικο στρατιωτική αλυσίδα μέσων και σκοπών, η θεωρία ενός κράτους σχετικά με το πώς μπορεί, με τον καλύτερο τρόπο, να παράγει την ασφάλειά του».² Η στρατηγική εθνικής ασφάλειας προσδιορίζει την αλληλεπίδραση των σκοπών, των τρόπων και των μέσων, όπου σκοποί είναι οι στόχοι και οι επιδιώξεις που τίθενται από την πολιτική, τα μέσα είναι οι πόροι που διατίθενται και συνιστούν τους συντελεστές εθνικής ισχύος ενώ οι τρόποι ή μέθοδοι καθορίζουν πως οργανώνεται η χρήση των διατιθέμενων πόρων κατά του αντιπάλου. Με άλλα λόγια, η Υψηλή Στρατηγική συντονίζει και κατευθύνει την εθνική οικονομία, την διπλωματία, και το αμυντικό δόγμα.³

Ο Liddell Hart είναι αυτός που μέσα από το έργο του Strategy έχει προσεγγίσει σε βάθος και με μεγαλύτερη λεπτομέρεια τον όρο δίνοντας την παρακάτω διάσταση: «Ρόλος της υψηλής στρατηγικής είναι να συντονίζει και να διευθύνει όλες τις πηγές

---

¹ Dictionary for Military and Associated Terms, *Department of Defence*, November 8, 2010.

http://www.dtic.mil/doctrine/dod_dictionary (πρόσβαση 10 Ιουλίου, 2014)

² Barry R Posen, *The Sources of Military Doctrine, France, Britain and Germany Between the World Wars*, (Ithaca and London: Cornell University Press, 1984), 14-16.

³ British Defence Doctrine, *Joint Warfare Publication*, second edition., 2001, 2-4. [http://ids.nic.in/UK%20Doctrine/UK%20\(6\).pdf](http://ids.nic.in/UK%20Doctrine/UK%20(6).pdf) (πρόσβαση 10 Ιουλίου, 2014)

ενός έθνους ή ομάδας εθνών προς την κατεύθυνση επιτεύξεως του πολιτικού σκοπού του πολέμου που καθορίζεται από τη θεμελιώδη πολιτική. Η υψηλή στρατηγική πρέπει να υπολογίζει και να αναπτύσσει τους οικονομικούς πόρους και το ανθρώπινο δυναμικό των εθνών για να υποστηρίξει τα μαχόμενα στρατεύματα. Επίσης και τις ηθικές δυνάμεις, γιατί για να αναπτυχθεί το πνεύμα και η θέληση του λαού, συχνά οι ηθικές δυνάμεις είναι το ίδιο σπουδαίος παράγοντας όσο και η κατοχή πιο συγκεκριμένων μορφών ισχύος. Η υψηλή στρατηγική.....λαμβάνει υπόψη της και να χρησιμοποιεί την ισχύ της οικονομικής πίεσεως, της διπλωματικής πίεσεως, της εμπορικής πίεσεως και -δεν είναι μικρότερης σημασίας αυτό- της ηθικής πίεσεως για να εξασθενήσει τη θέληση του αντιπάλου...». ⁴

«Ακόμη περισσότερο, ενώ ο ορίζοντας της στρατηγικής περιορίζεται στον πόλεμο, η υψηλή στρατηγική βλέπει πέρα από τον πόλεμο, στην ειρήνη που θα επακολουθήσει. Πρέπει όχι μόνο να συνδυάζει τα διάφορα όργανα αλλά και να ρυθμίζει τη χρήση τους κατά τέτοιο τρόπο που να αποφεύγει ζημιές στο μελλοντικό καθεστώς της ειρήνης, για την ασφάλεια και την ευημερία της...». ⁵

Ο καθηγητής Πλατιάς δίνει μία άλλη διάσταση στην έννοια της Υψηλής Στρατηγικής συνδέοντας αυτή με την ασφάλεια ενός κράτους. Όπως χαρακτηριστικά τονίζει : η πεμπτουσία-πυρήνας της Υψηλής Στρατηγικής είναι η θεωρία του κράτους ώστε να προκαλέσει ασφάλεια για τον εαυτό του. Η αντίληψη της εδράζεται επίσης στον τρόπο πρόσληψης (perception) καθώς και σε υπαρκτές-πασιφανείες απειλές κατά της ασφάλειάς του, συνεπώς μέσα στους σκοπούς της Υψηλής Στρατηγικής είναι η ανίχνευση των εν λόγω απειλών (και συνεπακόλουθα, η "εφεύρεση" τρόπων, πολιτικά και στρατιωτικά, αντιμετώπισης των). Ολιστικά, η Υψηλή Στρατηγική αποτελεί έναν συνδυασμό στρατιωτικών, οικονομικών και πολιτικών μέσων, σε μια ευρύτερη αλυσίδα μέσων σκοπών όπου οι στρατιωτικές (κυρίως) επιλογές-δυνατότητες εξυπηρετούν πολιτικούς (σαφώς προσδιορισμένους) σκοπούς. ⁶

Συνεχίζοντας την ανάλυση του όρου της Υψηλής Στρατηγικής ο Πλατιάς θέτει κάποιες βασικές προτεραιότητες και πεδία δράσης τα οποία είναι αναγκαίο ένα κράτος εξ' αρχής να καθορίσει και να αναθεωρεί συχνά προκειμένου να εξασφαλίσει την ασφάλειά του: α) Διάγνωση διεθνούς περιβάλλοντος (κίνδυνοι-ευκαιρίες), β)

⁴ Basil Liddell Hart, *Στρατηγική της Έμμεσης Προσεγγίσεως*, (Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Βάνιας, 1995), 501-502.

⁵Basil Liddell Hart, ό.π., 502.

⁶ Αθανάσιος Πλατιάς, *Διεθνείς Σχέσεις και Στρατηγική στον Θουκυδίδη*, 4^η εκδ., (Αθήνα: Εκδόσεις Εστία, 2007) 82.

καθορισμός πολιτικών στόχων επί τη βάσει των διαθέσιμων μέσων ώστε να αποφευχθεί ο κίνδυνος της υπερεξάπλωσης, γ) Καθορισμός αποτελεσματικότερου συνδυασμού μέσων για την προώθηση ιεραρχημένων πολιτικών στόχων και τέλος δ) διεθνή και εσωτερική νομιμοποίηση.⁷

Ο καθηγητής Χ. Παπασωτηρίου καταλήγει ότι η Υψηλή Στρατηγική δεν περιορίζεται μόνο στη περίοδο του πολέμου αλλά επεκτείνεται και στην ειρήνη εξετάζοντας τις σχέσεις συνεργασίας μεταξύ των κυρίαρχων κρατών και την τάση των ανεπτυγμένων πολιτισμών να δημιουργούν συστήματα αξιών με πανανθρώπινες αξιώσεις, είτε με ήπιες μεθόδους, μέσω πειθούς, είτε με τη διαμόρφωση απόλυτων ηθικών αξιών, που επαναστατικοποιούν τη διεθνή πολιτική και οδηγούν στη σύγκρουση.⁸

Μία άλλη διάκριση που γίνεται στην έννοια της Υψηλής Στρατηγικής είναι ο διαχωρισμός της σε δύο επίπεδα, το οριζόντιο και το κάθετο. Η Υψηλή Στρατηγική σύμφωνα με το οριζόντιο επίπεδο, αλληλεπιδρά με την αντίστοιχη Υψηλή Στρατηγική ενός άλλου κράτους, ενώ αν την αντιληφθούμε κάθετα, τα επιμέρους επίπεδα της αλληλεπιδρούν μεταξύ τους (μάλιστα ιεραρχικά, αν αναλογιστούμε πως η έννοια της Υψηλής Στρατηγικής εμπερικλείει την στρατιωτική στρατηγική, επιχειρησιακή στρατηγική, την τακτική, τις μεταφορές (logistics) καθώς και το σύνολο της τεχνολογικής εξέλιξης και γνώσης (know how) των οπλικών-αμυντικών συστημάτων και εγκαταστάσεων).⁹

Συνοψίζοντας ο όρος υψηλή στρατηγική δεν αναφέρεται απλώς και μόνο στη γενική πολιτική των εμπόλεμων κρατών και δεν επικεντρώνεται καθαρά στο συγκρουσιακό στοιχείο της διεθνούς πολιτικής, αντιθέτως συμπεριλαμβάνει όλα τα διαθέσιμα μέσα που μπορεί να χρησιμοποιήσει ένα κράτος προκειμένου να επιτύχει τους μακροπρόθεσμους πολιτικούς του σκοπούς, ενόψει πραγματικής ή ενδεχόμενης σύγκρουσης.¹⁰ Με τον όρο δηλαδή υψηλή στρατηγική ουσιαστικά εννοούμε τη θεωρία ενός κράτους για το πως μπορεί να προκαλέσει, να παραγάγει, ασφάλεια για τον εαυτό του.

---

⁷ Αθανάσιος Πλατιάς, ό.π., 84-86.

⁸ Χαράλαμπος Παπασωτηρίου, *Βυζαντινή Υψηλή Στρατηγική 6^{ος} – 11^{ος} αιώνας*, (Αθήνα: Εκδόσεις Ποιότητα, 2001), 13-14.

⁹ Αθανάσιος Πλατιάς, ό.π., 83-86.

¹⁰ Αθανάσιος Πλατιάς, ό.π., 81.

1.2 Διάκριση μεταξύ Στρατηγικής και Υψηλής Στρατηγικής

Για να κατανοήσουμε καλύτερα την έννοια της Υψηλής Στρατηγικής είναι αναγκαίο να προσεγγίσουμε και να οριοθετήσουμε τον όρο της Στρατηγικής, ο οποίος για πολλούς μπορεί να παραπέμπει σε κάτι συναφές με την Υψηλή Στρατηγική, έχοντας υπόψη ότι το να αποδώσει κανείς το ακριβές περιεχόμενο των όρων μπορεί να αποβεί δύσκολο καθότι αποτελούν ένα ξεχωριστό επιστημονικό κλάδο σε σχέση με τις Διεθνείς Σχέσεις, όπως τονίζει χαρακτηριστικά ο Brodie¹¹ και ο Κώνστας¹².

Πριν την επεξήγηση του όρου στρατηγική θα πρέπει να προχωρήσουμε σ' ένα σημαντικό διαχωρισμό που έχει να κάνει με την παραδοσιακή αντίληψη του όρου, η οποία υιοθετείται από την επιστήμη των Διεθνών Σχέσεων και με την σύγχρονη αντίληψη. Σύμφωνα με την παραδοσιακή αντίληψη της Στρατηγικής αυτή αφορούσε την εξέταση των πολεμικών συγκρούσεων, εστιάζοντας στις αντίπαλες ένοπλες δυνάμεις, στην τέχνη της διεύθυνσής τους και στους παράγοντες που καθόριζαν την έκβαση των πολεμικών επιχειρήσεων.¹⁴ Υπό αυτό το πρίσμα, διαφαίνονται τα προσδιοριστικά κριτήρια της Στρατηγικής (σε στρατιωτικό επίπεδο) αλλά και τα στοιχεία εκείνα που διαφοροποιούν την Στρατηγική από την Υψηλή Στρατηγική. Ως Στρατηγική σε ένα ολιστικό επίπεδο πρόσληψης θα ορίζαμε την *συλλογική σχέση μέσων-σκοπών*¹³ (συνολικός συνδυασμός μέσων) για την επίτευξη προκαθορισμένων σκοπών που άπτονται της πολιτικής ηγεσίας ή, στο στρατιωτικό επίπεδο, η χρήση ισχύος (με στρατιωτικά μέσα) για την επίτευξη των στόχων της πολιτικής. Αυτή η ερμηνευτική προσέγγιση δόθηκε και από έναν μεγάλο θεωρητικό του πολέμου τον Clausewitz ο οποίος μέσα από το έργο του «Περί Πολέμου» δίνει τις εξής ερμηνείες: «ο συνδυασμός όλων των μαχών προς την επίτευξη των σκοπών του πολέμου» ή «η χρήση της συμπλοκής για τους στόχους του πολέμου»¹⁵ ενώ κατά τον Liddell Hart «είναι η τέχνη της κατανομής και της χρησιμοποίησης στρατιωτικών μέσων για την επιτυχία των σκοπών της πολιτικής»¹⁷.

¹¹ Bernard Brodie, "Strategy as a Science", *World Politics*, Vol. 1, no 4, (Princeton University: 1949).

¹² Δημήτρης Κώνστας, *Θεωρία και Μεθοδολογία Διεθνών Σχέσεων*, (Αθήνα-Κομοτηνή: Εκδόσεις Σάκουλας, 1983), 123-124

¹³ Gray Colin, "Strategic Culture as context: The first generation of Theory strikes back", *Review of International Studies*, Vol. 25, No. 1, January 1999.

Ενώ όλοι αυτοί οι στοχαστές περιόρισαν τη χρήση της “στρατηγικής” για να ερμηνεύσουν την εφαρμογή των στρατιωτικών δυνάμεων για την εκπλήρωση των σκοπών της πολιτικής, σήμερα όλο και περισσότερο είναι διαδεδομένη η πρακτική να υιοθετείται ο όρος ευρύτερα έτσι ώστε κάποιος να μπορεί να μιλήσει για επίπεδα στρατηγικής κατά τη διάρκεια της ειρήνης και του πολέμου. Έτσι η λέξη “στρατηγική” χρησιμοποιείται ως επιθετικός προσδιορισμός σε μια ποικιλία θεμάτων όπως για παράδειγμα επιχειρησιακές στρατηγικές, οικονομικές στρατηγικές, ερευνητικές στρατηγικές, στρατηγικές συμμαχίες και στρατηγικοί επενδυτές. Κατά την διάρκεια των τριών τελευταίων δεκαετιών η έννοια της στρατηγικής εφαρμόστηκε όλο και περισσότερο σε θέματα οργάνωσης υπό την οπτική ότι η οργάνωση αναπτύσσει στρατηγική βασισμένη στην αποστολή ή στους στόχους της, στα οράματα του μέλλοντος λαμβάνοντας υπόψη τους διαθέσιμους πόρους.¹⁴

Επομένως στην σύγχρονη αντίληψη περί στρατηγικής αναφερόμαστε συχνά στην αλληλεπίδραση των σκοπών, των τρόπων και των μέσων. Ουσιαστικά η στρατηγική περιγράφει τον τρόπο με τον οποίο τα διατιθέμενα μέσα (πόροι) θα χρησιμοποιηθούν κατάλληλα για να πετύχουμε τους σκοπούς της πολιτικής υπό την επίδραση του διεθνούς ανταγωνισμού τόσο στην ειρήνη όσο και στον πόλεμο.

Συμπερασματικά καταλήγουμε ότι υπάρχουν διάφορες κατηγορίες στρατηγικών, οι οποίες μπορούν να παρομοιαστούν ως μία κατακόρυφη πυραμίδα. Στην κορυφή έχουμε την Υψηλή Στρατηγική όπου χρησιμοποιούνται όλα τα διαθέσιμα μέσα ενός κράτους (οικονομία, διπλωματία, λαός, ένοπλες δυνάμεις) για την επίτευξη των πολιτικών σκοπών του ενόψει πραγματικής ή ενδεχόμενης σύγκρουσης, σε καιρό ειρήνης ή πολέμου. Ακολουθεί η στρατιωτική στρατηγική στην οποία έχουμε χρήση όλων των στρατιωτικών μέσων για την επίτευξη των σκοπών του πολέμου. Στο επόμενο επίπεδο βρίσκεται η επιχειρησιακή στρατηγική ή τέχνη όπου έχουμε χρήση μεγάλων στρατιωτικών μονάδων για την επίτευξη των σκοπών που έχουν τεθεί στα πλαίσια μιας εκστρατείας ή ενός θεάτρου επιχειρήσεων. Κάτω από τις τρεις παραπάνω στρατηγικές, στο κατώτερο επίπεδο της πυραμίδας, έχουμε την τακτική όπου έχουμε χρήση των στρατιωτικών μονάδων για την επίτευξη των σκοπών που έχουν τεθεί στα πλαίσια μιας μάχης.¹⁵

---

¹⁴ Δημήτριος Ν. Τσαϊλάς, “Στρατηγική Αξιολόγηση”, *Διακλαδική Επιθεώρηση*, Τεύχος 18, Μάρτιος 2010, 8-10.

¹⁵ Κωνσταντίνος Κολιόπουλος, *Η υψηλή στρατηγική της αρχαίας Σπάρτης (750-192)*, 4^η εκδ. (Αθήνα: Εκδόσεις Ποιότητα, 2005) 28-29.

1.3 Οι Συνιστώσες της Υψηλής Στρατηγικής

Προκειμένου να έχουμε μια επιτυχημένη Υψηλή Στρατηγική ουσιαστικό ρόλο παίζει η χώρα να έχει ορίσει και εγκρίνει τους σκοπούς-στόχους με βάση τα συμφέροντα, τις αξίες και το πώς αυτά επηρεάζονται, απειλούνται ή αμφισβητούνται στο διεθνές σύστημα. Τα μέσα τα οποία διαθέτει η χώρα για την επίτευξη αυτών των σκοπών, τόσο σε καιρό πολέμου όσο και σε καιρό ειρήνης, μπορούμε να τα ταξινομήσουμε σε 4 κατηγορίες εθνικής ισχύος τις οποίες στη παρούσα εργασία θα ονομάσουμε ως συνιστώσες Υψηλής Στρατηγικής και είναι αυτές πάνω στις οποίες θα στηριχθούμε για να αναλύσουμε την Κινεζική Υψηλή Στρατηγική. Πιο αναλυτικά αυτές είναι:

α) Εσωτερική πολιτική

Η συνιστώσα αυτή σε γενικές γραμμές περιλαμβάνει τη μορφή του πολιτικού συστήματος, τις σχέσεις που διέπουν την κοινωνία με την πολιτική ηγεσία, τον βαθμό της εσωτερικής νομιμοποίησης των ενεργειών και των αποφάσεων των πολιτικών ελίτ και τέλος την βασική δομή λειτουργίας του κρατικού μηχανισμού.

Επίσης αναφέρεται στην ικανότητα ενός πολιτικού συστήματος να αντλεί πόρους από τον πληθυσμό του για τις ένοπλες δυνάμεις του και να θεσμοθετεί κρατικούς και κοινωνικούς θεσμούς που να προωθούν τη μεγιστοποίηση της διεθνούς ισχύος και της επιρροής του κράτους.¹⁶

Στην περίπτωση εμπόλεμης κατάστασης η εν λόγω συνιστώσα σχετίζεται με την εσωτερική νομιμοποίηση της πολεμικής προσπάθειας, δηλαδή στην υποστήριξη ή στην ανοχή της εξωτερικής πολιτικής από τους πολίτες, τα κόμματα, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, τις οργανώσεις καθώς και από άλλους παράγοντες που επηρεάζουν την κοινή γνώμη. Η εσωτερική νομιμοποίηση είναι κρίσιμο στοιχείο για την επιτυχία της υψηλής στρατηγικής, κυρίως αν αυτή απαιτεί θυσίες εκ μέρους των πολιτών, ενώ εξαρτάται από τους πολιτικούς σκοπούς του πολέμου.¹⁷

---

¹⁶Χαράλαμπος Παπασωτηρίου, *Ο Αγώνας για την Ελληνική Ανεξαρτησία*, (Αθήνα: Εκδόσεις Σιδέρη, 1996), 21.

¹⁷ Χαράλαμπος Παπασωτηρίου, *Βυζαντινή Υψηλή Στρατηγική 6^{ος} – 11^{ος} αιώνας*, (Αθήνα: Εκδόσεις Ποιότητα, 2001), 20.

β) Εξωτερική πολιτική - Διπλωματία

Η εξωτερική πολιτική κάθε κράτους είναι η έκφραση μιας σειράς αποφάσεων, οι οποίες λαμβάνονται από τις πολιτικές ελίτ που ασκούν την εξουσία, και καθορίζουν τις σχέσεις του κράτους με τους γείτονές του και τη διεθνή κοινότητα. Η λήψη αυτών των αποφάσεων, που έχουν ως μοναδικό σκοπό την επιβίωση του ίδιου του κράτους και της ελίτ που το κυβερνά, μέσω της ενδυνάμωσης της θέσης του μέσα στο διεθνές σύστημα και της ευημερίας του λαού του, καθορίζεται και επηρεάζεται από ποικίλους παράγοντες.

Η Διπλωματία από την πλευρά της βασίζεται κατά κύριο λόγο στην υποστήριξη του κρατικού συμφέροντος πέρα από τις αξίες που διέπουν το διεθνές σύστημα ενώ αναφέρεται σε δεσμεύσεις, οι οποίες αναλαμβάνονται μεταξύ κρατών και οι οποίες έχουν δύο μορφές, την βραχυχρόνια και την μακροχρόνια. Η μακροχρόνια αφορά ενέργειες με βάθος χρόνου όπως για παράδειγμα τη σύναψη συμμαχιών ή συμφωνιών και η βραχυχρόνια η οποία αφορά την υποστήριξη στην τρέχουσα πολιτική σκηνή.¹⁸

Στην περίπτωση μιας πολεμικής σύγκρουσης το κεντρικό στοιχείο της πολεμικής διπλωματίας είναι να πεισθούν τρίτες δυνάμεις ότι το εθνικό τους συμφέρον έγκειται σε μια μεροληπτική στάση ή και στην είσοδο στον πόλεμο. Η σύγκλιση των εθνικών συμφερόντων του ενός εμπόλεμου με τρίτες δυνάμεις ενδέχεται να απαιτεί τροποποίηση των πολιτικών του σκοπών υπέρ των τρίτων. Επίσης στην περίπτωση που εμπλέκονται περισσότερα από δύο κράτη η διπλωματία θα πρέπει να στοχεύει στον πολιτικό συντονισμό των συμμάχων τόσο για την επίτευξη των πολιτικών σκοπών του πολέμου όσο και για τα μέσα που θα χρησιμοποιηθούν. Τέλος οι διπλωματικές ενέργειες περιλαμβάνουν την σύναψη μιας ευνοϊκής συνθήκης τερματισμού της ένοπλης σύρραξης με την οποία κατοχυρώνεται η κάμψη της θέλησης του ηττημένου και η αποδοχή των πολιτικών σκοπών του νικητή.¹⁹

---

¹⁸ Χαράλαμπος Παπασωτηρίου, *Διασπορά και εθνική Στρατηγική*, (Αθήνα: Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, 2000), 25.

¹⁹ Χαράλαμπος Παπασωτηρίου, *Βυζαντινή Υψηλή Στρατηγική 6^{ος} – 11^{ος} αιώνας*, (Αθήνα: Εκδόσεις Ποιότητα, 2001), 21.

γ) Οικονομία

Η συνιστώσα της οικονομίας βρίσκεται σε άμεση αλληλεξάρτηση με τις υπόλοιπες συνιστώσες της Υψηλής Στρατηγικής και είναι αυτή που καθορίζει σημαντικά την εξέλιξη και την δυναμική ενός κράτους στο διεθνές σύστημα. Δεν θα πρέπει άλλωστε να ξεχνάμε παραδείγματα μέσα από την ελληνική και παγκόσμια ιστορία τα οποία αποδεικνύουν την παράλληλη σχέση που υπάρχει μεταξύ της οικονομικής ευρωστίας ενός κράτους και της ισχύος του στο διεθνές περιβάλλον. Έτσι στην αρχαία Ελλάδα η Αθήνα κατάφερε να κυριαρχήσει μεταξύ των υπόλοιπων πόλεων-κρατών, δημιουργώντας την Αθηναϊκή ηγεμονία, μόνο όταν κατάφερε να υπερτερήσει σε οικονομικό επίπεδο των αντιπάλων της. Αντίστοιχα παραδείγματα στην παγκόσμια ιστορία αποτελούν η Βρετανική αυτοκρατορία του 18^{ου} – 19^{ου} αιώνα και στην συνέχεια ο διάδοχος αυτής, οι Ηνωμένες Πολιτείες.

Εν καιρώ πολέμου η οικονομία σχετίζεται με την δυνατότητα χρηματοδότησης των ενόπλων δυνάμεων, την υλική υποστήριξη των πολεμικών επιχειρήσεων αλλά και την υπονόμηση της δυνατότητας οικονομικής υποστήριξης της αντίπαλης πλευράς. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε που η καταστροφή της οικονομίας τους αντιπάλου αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους επιχειρησιακούς στόχους της στρατιωτικής στρατηγικής.²⁰

δ) Στρατιωτική Στρατηγική

Η στρατιωτική στρατηγική αποτελεί άλλη μία σημαντική συνιστώσα με της Υψηλής Στρατηγικής, την οποία ο μεγάλος θεωρητικός του πολέμου Clausewitz, την είχε συνδέσει καθαρά και μόνο με την πολεμική σύγκρουση δύο πλευρών ερμηνεύοντας την ως «ο συνδυασμός όλων των μαχών προς την επίτευξη των σκοπών του πολέμου». Στην παρούσα εργασία θα προσπαθήσουμε να ερμηνεύσουμε την στρατιωτική στρατηγική σε ειρηνική περίοδο εξετάζοντας κάποιες βασικές διαστάσεις αυτής όπως είναι η δομή των ενόπλων δυνάμεων μιας χώρας, το στρατιωτικό δόγμα που έχει υιοθετήσει μία χώρα, ο καθορισμός των εξωτερικών

---

²⁰ Χαράλαμπος Παπασωτηρίου, ο. π., 19.

απειλών για την ασφάλεια του κράτους και τέλος οι αμυντικές δαπάνες στις οποίες προχωρά το κάθε κράτος.

Στην περίπτωση του πολέμου ο όρος αναφέρεται στη χρήση ένοπλης βίας σε ξηρά, θάλασσα και αέρα για την προώθηση των πολιτικών σκοπών των εμπόλεμων. Δεν είναι όμως η ένοπλη βία πάντα αυτοσκοπός στον πόλεμο, αλλά κατευθύνεται από τον πολιτικό στόχο της κάμψης της θέλησης της μια πλευράς, ώστε να αποδεχθεί τους πολιτικούς σκοπούς της άλλης πλευράς στη διένεξη. Επομένως αν η μία πλευρά αποδεχθεί τους όρους της άλλης τότε δεν υπάρχει λόγος να οδηγηθούμε σε ένοπλη βία. Συνήθως οι στρατιωτικές επιχειρήσεις στοχεύουν στην αποδοχή από τον αντίπαλο του πολιτικού αποτελέσματος. Τέλος η χρήση ένοπλης βίας έχει τρεις βασικούς επιχειρησιακούς στόχους: α) την καταστροφή των ενόπλων δυνάμεων του αντιπάλου, β) την κατάκτηση και υπεράσπιση εδάφους και γ) την καταστροφή των συντελεστών ισχύος του αντιπάλου πέρα από τις ένοπλες δυνάμεις (π.χ. οικονομία, ηθικό πληθυσμού, πολιτική συνοχή).²¹

---

²¹ Χαράλαμπος Παπασωτηρίου, ο. π., 18.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο **Εσωτερική Πολιτική**

Στο παρόν κεφάλαιο θα επιχειρήσουμε ν' αναλύσουμε την συνιστώσα της εσωτερικής πολιτικής έτσι όπως αυτή χαράχθηκε αρχικά από τους δύο μεγάλους αναμορφωτές της Κίνας τον Μάο και τον Ντενγκ και εν συνεχεία από την νέα ηγεσία της Κίνας στην αυγή του 21^{ου} αιώνα. Κριτήριο για την ανάλυση της εσωτερικής πολιτικής αποτέλεσαν δύο σημαντικά στοιχεία τα οποία καθόρισαν σχεδόν το σύνολο των μεταρρυθμίσεων που έλαβαν χώρα, από τη μία ο ιδεαλισμός με κυρίαρχο εκφραστή τον Μάο και από την άλλη ο πραγματισμός με κυρίαρχο εκφραστή τον Ντενγκ και στη συνέχεια τη νέα κινεζική ηγεσία.

2.1 Η Ιδεαλιστική Πολιτική του Μάο

Ο Μάο με την επανάσταση του 1949 και με την στήριξη του λαού, επιχείρησε να κυβερνήσει την χώρα προτάσσοντας τον Κομμουνιστικό ιδεαλισμό σε όλα τα επίπεδα εσωτερικής πολιτικής και αντιγράφοντας εν μέρει το σοβιετικό μοντέλο ανάπτυξης. Η εσωτερική διακυβέρνηση της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας βασίστηκε σε τρεις πυλώνες: α) ο πρώτος πυλώνας ήταν το ΚΚΚ που είχε οργανωτικές δομές παράλληλες με όλα τα επίπεδα δημόσιας διοίκησης, στην κορυφή του οποίου βρισκόταν η Κεντρική Επιτροπή με σαράντα τέσσερα μέλη, β) ο δεύτερος πυλώνας ήταν το κινεζικό κράτος που στην κορυφή του είχε την Κεντρική Λαϊκή Κυβερνητική Επιτροπή με πρόεδρο τον Μάο και πενήντα έξι μέλη ενώ παράλληλα υπήρχε και το Συμβούλιο του κράτους με πρωθυπουργό τον Τζου Ενλάι, γ) ο τρίτος πυλώνας ήταν ο Λαϊκός Απελευθερωτικός Στρατός που δεν υπαγόταν στην κεντρική κυβέρνηση αλλά στην κομματική Επιτροπή Στρατιωτικών Υποθέσεων υπό την προεδρία του Μάο.²²

---

²² Χαράλαμπος Παπασωτηρίου, *Η Κίνα από την Ουράνια Αυτοκρατορία στην Ανερχόμενη Υπερδύναμη του 21^{ου} αιώνα*, (Αθήνα: Εκδόσεις Ποιότητα, 2013), 240.

Στο εσωτερικό απάλλαξε την Κίνα από τους μεγάλους γαιοκτήμονες ενώ οι επιχειρήσεις συνέχισαν να λειτουργούν με το καθεστώς που είχαν. Τη δεκαετία του 1950 ουσιαστικά έχουμε κυρίως αναδιανομή της γης, με αποκορύφωμα το 1956-58 όποτε και έχουμε την πλήρη κολεκτιβοποίηση του αγροτικού τομέα. Στο τέλος της επιτυχούς επανάστασης όμως δεν ήταν οι αγρότες αυτοί που πήραν την εξουσία, την πήραν αυτοί που τους διοικούσαν και τους ένωναν, ένας κύκλος διανοούμενων συσπειρωμένων στο Κομμουνιστικό Κόμμα της Κίνας (ΚΚΚ). Για τον Μάο Τσε Τουνγκ και το κόμμα του, ο στόχος ήταν η οικοδόμηση ενός ισχυρού κράτους, μιας σύγχρονης βιομηχανικής και στρατιωτικής δύναμης που θα έβαζε την Κίνα στις ισχυρές δυνάμεις του κόσμου.

Το 1958-1961 ο Μάο προωθεί το κίνημα «Το Μεγάλο Άλμα προς τα Μπροσ» κατά το οποίο η χώρα σύρθηκε σε μια βασανιστική βιομηχανική και αγροτική παραγωγή μέσω της κινητοποίησης των μαζών, με σκοπό να πλησιάσει σε ελάχιστο χρονικό διάστημα η Κινεζική οικονομία την αντίστοιχη Αγγλική. Τέθηκαν ανέφικτοι στόχοι τόσο στην βιομηχανία όσο και στην γεωργία στην οποία γίνεται σκληρή κολεκτιβοποίηση. Το «Μεγάλο Άλμα» οδηγούσε προς τα πίσω κι όχι προς τα μπρος. Οι ανέφικτοι στόχοι και η οικονομική καταστροφή λόγω της αποτυχίας του προγράμματος οδηγούν σε χιλιάδες θύματα και την έναρξη της αμφισβήτησης του Μάο. Τα επόμενα χρόνια το καθεστώς προσπάθησε να χαλαρώσει κάπως τις αφόρητες πιέσεις για τρελούς ρυθμούς ανάπτυξης. Οι συζητήσεις κι οι συγκρούσεις για το δρόμο που έπρεπε να ακολουθήσει ο κινέζικος κρατικός καπιταλισμός βρίσκονταν στο επίκεντρο στην άρχουσα τάξη και το αποτέλεσμα ήταν ότι ο Μάο να κινδυνεύει να γίνει εμβληματικός αρχηγός χωρίς εξουσία. Ο πρωθυπουργός Zhou Enlai το 1964 θέτει τους «Τέσσερεις Εκσυγχρονισμούς» δηλαδή τον εκσυγχρονισμό των τεσσάρων τομέων της γεωργίας, της βιομηχανίας, της άμυνας και της επιστήμης και τεχνολογίας.²³

Ο εκσυγχρονισμός θα διακοπεί από την «Πολιτιστική Επανάσταση» (1966-1976) που δεν ήταν τίποτα άλλο παρά μια προσπάθεια του Μάο να αντιστραφούν οι συσχετισμοί στην πολιτική ηγετική ομάδα της Κίνας. Ο Μάο το πέτυχε αυτό εμπνέοντας την οργανωμένη νεολαία, τους ονομαζόμενους Κόκκινους Φρουρούς κινητοποιώντας τους δυναμικά. Έτσι αμφισβητεί τον εκσυγχρονισμό και αποκτά τον έλεγχο του κόμματος και την ουσιαστική εξουσία, εκτοπίζοντας την κομματική ελίτ.

---

²³ William A. Joseph, “ A Tragedy of Good Intentions, Post Mao Views of the Great Leap Forward”, *Wellesley College*,2010,43-435.

Ο Μάο έφερε στους δρόμους την διαμάχη που ξέσπασε στους κόλπους της άρχουσας τάξης για έναν πολύ απλό λόγο: αν την είχε περιορίσει μέσα στην ηγεσία του κόμματος, θα την είχε χάσει. Το κίνημα της «Πολιτιστικής Επανάστασης» άλλοτε ειρηνικά και άλλοτε με την βία εμπόδισε την εύρυθμη λειτουργία της οικονομίας για μια δεκαετία. Στην διάρκεια της εκατομμύρια Κινέζοι καταδιώχτηκαν και φυλακίστηκαν, ενώ εκατοντάδες χιλιάδες σκοτώθηκαν. Το 1976 πεθαίνει ο Μάο και ταυτόχρονα οριστικά και η «Πολιτιστική Επανάσταση» καθόσον τυπικά έληξε από τον Απρίλιο του 1969 με απόφαση στο Ένατο Συνέδριο του ΚΚΚ.²⁴

2.2 Η Μετάβαση από τον Ιδεαλισμό στον Πραγματισμό του Ντενγκ

Μετά το θάνατο του Μάο στην εξουσία ανέρχεται, το 1978 ο συμπολεμιστής στον επαναστατικό αγώνα και τη Μακρά Πορεία Ντενγκ Σιαοπίνγκ. Ο Ντενγκ ήταν ένας πραγματιστής, που πίστευε στην οικονομία της αγοράς και την αποπολιτικοποίηση της κοινωνίας, επιδιόταν σε πολύ προσεκτική ανάλυση των καταστάσεων. Ήταν σε θέση να βλέπει τα ουσιώδη, ότι δηλαδή ο κρατικός σοσιαλισμός της Κίνας ήταν αναποτελεσματικός, επικεντρώνοντας την προσοχή του στην εσωτερική μεταρρύθμιση αναγνωρίζοντας ότι η ανάπτυξη εξαρτιόταν σε μεγάλο βαθμό από την οικονομική ανάπτυξη της μεσαίας τάξης ώστε αυτή να τροφοδοτήσει την παραγωγικότητα.

Στο συνέδριο εργασίας του 1978, ο Ντενγκ έθεσε ως ύψιστη προτεραιότητα τους τέσσερις «εκσυγχρονισμούς» δηλαδή της γεωργίας, της βιομηχανίας, της εθνικής άμυνας, της επιστήμης και τεχνολογίας, δηλώνοντας πως στο μέλλον η οικονομική πρόοδος προηγείται του ταξικού αγώνα.

Η πρώτη μεγάλη μεταρρύθμιση της νέας ηγεσίας ήταν να προωθήσει σε όλες τις επαρχίες να υιοθετήσουν στην γεωργία ένα σύστημα που επιτρέπει τα οικογενειακά αγροτεμάχια, οδηγώντας σύντομα σε μεγάλες αυξήσεις τις αγροτικής παραγωγής (το 1986 ήταν διπλάσια από το 1980). Η ποσότητα παραγωγής που πήγαινε στο κράτος μειωνόταν κάθε χρόνο και το 1985 καταργήθηκε τελείως. Επίσης η ανάπτυξη της βιομηχανίας και των υπηρεσιών αποτελούσε μια πολυσύνθετη πρόκληση αφού απαιτούσε εξειδικευμένο προσωπικό υψηλού μορφωτικού επιπέδου. Λόγω της Πολιτιστικής Επανάστασης το μεγαλύτερο μέρος αυτού είχε φυλακισθεί με

---

²⁴ Deng Rong, *Deng Xiaoping and the Cultural Revolution*, (Beijing: Foreign Languages Press, 2000), 10-15.

αποτέλεσμα να δημιουργούνται ελλείμματα σε εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό.²⁵ Για ν' αντισταθμιστούν αυτά τα ελλείμματα κατά το 1979 με 1981 αποφυλακίστηκαν περίπου 200 χιλιάδες πολιτικοί κρατούμενοι υψηλού μορφωτικού επιπέδου που είχαν φυλακισθεί το 1957 με τα «100 λουλουδία». Για την περαιτέρω ανάπτυξη της οικονομίας προχώρησε στην ανάπτυξη «ειδικών οικονομικών ζωνών» στις πόλεις του νότου και ενθαρρυνθήκαν οι άμεσες ξένες επενδύσεις για την παραγωγή προϊόντων κατάλληλων για εξαγωγή. Άλλη σημαντική μεταρρύθμιση που εισήγαγε ήταν η πολιτική του ενός παιδιού με σκοπό τη δημογραφική σταθεροποίηση.

Όσον αφορά το πολιτικό σύστημα ο Ντενγκ δρομολόγησε περιορισμένες μεταρρυθμίσεις που ως γνώμονα είχαν να αποφευχθεί στο μέλλον μια επανάληψη της Πολιτιστικής Επανάστασης. Πιο συγκεκριμένα απόφυγε την προσωπολατρία ενώ έθεσε για τις σημαντικές θέσεις διοίκησης το όριο των δύο πενταετών θητειών. Ο Ντενγκ έμοιαζε να εγκαταλείπει τον λενινισμό και τον μαοϊσμό προσπαθώντας να παρουσιάσει μία νέα πολιτική με μαρξιστικούς όρους που την αποκαλούσε «σοσιαλισμό με κινεζικά χαρακτηριστικά». Εναντιώθηκε σε κινήσεις προς την κατεύθυνση της δημοκρατίας και του πολιτικού φιλελευθερισμού, καθώς και στις αντιλήψεις διανοούμενων περί διαχωρισμού των εξουσιών.

Την άνοιξη του 1989 ήρθε αντιμέτωπος με την μεγαλύτερη ίσως πρόκληση της θητείας του, ένα κίνημα διαμαρτυρίας με εκατοντάδες διαδηλωτές που ξεχύθηκαν στους δρόμους στο Πεκίνο και σε άλλες ογδόντα πόλεις. Οι διαμαρτυρίες είχαν δύο στοιχεία, οι διαδηλωτές απαιτούσαν επαναφορά της ηθικής καθαρότητας που δίδασκε η κομφουκιανική παράδοση και περαιτέρω κοινωνικές μεταρρυθμίσεις. Η εξάπλωση της ανυπακοής στην κινεζική κοινωνία ανάγκασε αρχικά την κινεζική ηγεσία να κηρύξει στις 20 Μαΐου στρατιωτικό νόμο ενώ στις 4 Ιουνίου είχαμε την εισβολή του στρατού στο Πεκίνο και την σφαγή της πλατείας Τιανανμέν πλήττοντας βαρύτατα την διεθνή εικόνα της ΛΔΚ όσο και την εσωτερική νομιμοποίηση της ηγεσίας της. Στα επόμενα δύο χρόνια ο Ντενγκ αναγκάστηκε να συμμαχήσει με τους συντηρητικούς για να ξεπεράσει την κρίση ενώ ξεκίνησε νέες διαδικασίες φιλελεύθερων μεταρρυθμίσεων κυρίως στο χώρο της οικονομίας.²⁶

Αποτιμώντας την περίοδο Ντενγκ πρέπει να τονίσει κανείς το μέγεθος της οικονομικής επιτυχίας του, αν σκεφτεί κανείς ότι το κινεζικό ΑΕΠ από τα 189,4 δις\$

---

²⁵ John King Fairbank, Merle Goldman, *China: A New History*, (Cambridge:Belknap Press, 2006), 411-412.

²⁶ Richard Evans, *Deng Xiaoping and the Making of Modern China*, (New York:Viking,1993),295-297.

το 1980 αυξήθηκε σε 856 δις\$ το 1996. Επιπλέον ο Ντενγκ δρομολόγησε ένα πολιτικό σύστημα με ομαλή διαδοχή ηγεσίας κάθε δέκα χρόνια. Λίγα χρόνια μετά το θάνατό του η ΛΔΚ γνώρισε μια μεγάλη επιτυχία αφού την 1 Ιουλίου 1997 η Μεγάλη Βρετανία επέστρεψε το Χονγκ Κονγκ στη κινεζική κυριαρχία υπό τον όρο να έχει αυτονομία – «μία χώρα, δύο συστήματα». Αναμφίβολα η κίνηση αυτή ικανοποίησε το κινεζικό αίσθημα αντιστρέφοντας μία από τις αδικίες του αιώνα των ταπεινώσεων.²⁷ Το 1993 τον Ντενγκ διαδέχθηκε ο Ζιανγκ Ζεμίν ο οποίος ακολούθησε σε μεγάλο βαθμό την γραμμή που είχε χαράξει ο προκάτοχός του.

---

²⁷ Χαράλαμπος Παπασωτηρίου, *Η Κίνα από την Ουράνια Αυτοκρατορία στην Ανερχόμενη Υπερδύναμη του 21^{ου} αιώνα*, (Αθήνα: Εκδόσεις Ποιότητα, 2013), 345.

2.3 Η Νέα Ηγεσία και οι Εσωτερικές Προκλήσεις στον 21^ο Αιώνα

Στις αρχές του 21^{ου} αιώνα οι νέοι ηγέτες υποστηριζόμενοι από έναν αυξανόμενο αριθμό μορφωμένων οικονομολόγων, τεχνοκρατών και διοικητικών αξιωματούχων, συνέχισαν να έχουν πλήρη επίγνωση ότι οι στόχοι τους για εσωτερική συνοχή και οικοδόμηση της Κίνας καθώς και η παγκόσμια επιρροή της συνέχιζαν να εξαρτώνται από την οικονομική ανάπτυξη τον εκσυγχρονισμό και από την προσπάθεια για επέκταση της ευημερίας, ώστε αυτή από τις ακτές και τις ειδικές οικονομικές ζώνες να εξαπλωθεί και στο εξαθλιωμένο από φτώχεια εσωτερικό της χώρας.

Όσον αφορά την Λ.Δ.Κ. σήμερα το σοσιαλιστικό σύστημα είναι το κυρίαρχο πολιτικό σύστημα, στο οποίο ηγετική θέση έχει το Κομμουνιστικό Κόμμα, ενώ πραγματική αλλά και ουσιαστική αντιπολίτευση με τη δυτική έννοια του όρου δεν υφίσταται, καθώς υπάρχουν μεν άλλα οκτώ κόμματα, που ελέγχονται ωστόσο πλήρως από το Κομμουνιστικό Κόμμα. Κάθε άλλη οργάνωση, ομάδα ή κόμμα θεωρούνται υπονομευτικά και διώκονται. Κεντρικός άξονας στην κινεζική πολιτική και στην εκτελεστική εξουσία παραμένει το κομμουνιστικό κόμμα. Εξακολουθεί να κυριαρχεί το κυβερνητικό τρίπτυχο: στρατός, κόμμα και κράτος. Τα πλοκάμια του απλώνονται σε κάθε πτυχή της κινεζικής κοινωνίας και οικονομίας

Το φθινόπωρο του 2002 έχουμε την αντικατάσταση του Ζιανγκ Ζεμίν από τη θέση του γενικού γραμματέα του Κ.Κ.Κ. με τον Χου Τζιντάο που συνοδεύτηκε με αλλαγές στο πολιτικό γραφείο του Κόμματος το οποίο έγινε περισσότερο τεχνοκρατικό. Ο νέο γενικός γραμματέας χαρακτηριζόταν ως έξυπνος, μορφωμένος, χωρίς όμως σαφές ιδεολογικό περίγραμμα ή νέες μακρόπνοες ιδέες για τον ρόλο της Κίνας στον κόσμο. Το 2003, ένα χρόνο μετά την ανάδειξή του σε γενικό γραμματέα του κόμματος, διαδέχτηκε τον Ζιανγκ Ζεμίν και στη θέση του Προέδρου ενώ το 2004 κατέλαβε και την θέση του προέδρου της Στρατιωτικής Επιτροπής. Ο νέος ηγέτης με την ανάληψη των καθηκόντων του δήλωσε πως « η δημοκρατία δυτικού τύπου» δεν ταίριαζε στην Κίνα και βάλθηκε ν' αντιμετωπίσει με μεγαλύτερη πυγμή τους διαφωνούντες, ενώ άρχισε να μεταρρυθμίζει τις τράπεζες και το χρηματιστήριο. Το 2013 τον Χου διαδέχθηκε στο προεδρικό αξίωμα ο Σι Τζινπίνγκ ο οποίος μέχρι σήμερα κινείται προς την ίδια κατεύθυνση.

Ποιες είναι όμως οι βασικές εσωτερικές προκλήσεις που πρέπει ν' αντιμετωπίσει η νέα κινεζική ηγεσία και οι οποίες μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά την θέση της στο παγκόσμιο σύστημα δυνάμεων; Αυτές μπορούν να συνοψισθούν στις εξής: α) κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες, β) δημογραφικό, γ) η μόλυνση του περιβάλλοντος και οι υδάτινοι πόροι, δ) εσωτερική μετανάστευση, ε) διαφθορά και κοινωνικές αναταραχές, στ) εθνικές μειονότητες.

Κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες

Το πρώτο μεγάλο και κρίσιμο στοίχημα του νέου ηγέτη της Κίνας είναι το κλείσιμο των κοινωνικών ανισοτήτων. Τα τριάντα αυτά χρόνια της ξέφρενης ανάπτυξης που ξεκίνησαν με την αναρρίχηση στην εξουσία του μεταρρυθμιστή ηγέτη Ντενγκ Σιαοπίνγκ, δημιούργησαν τόσο μεγάλα αναπάντητα ερωτήματα περί του αν η συνεχώς αυξανόμενη προσφορά αγαθών, η αυξανόμενη ευημερία, θα οδηγήσει εν τέλει σε μία σύγχρονη κοινωνία.

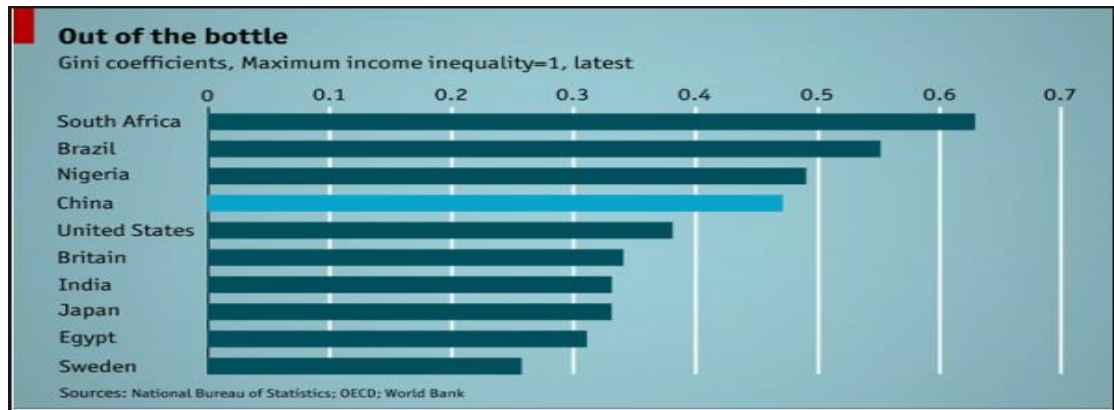
Το κινεζικό Γραφείο Στατιστικής έδωσε στην δημοσιότητα στοιχεία για το μεγάλο πολιτικό, κοινωνικό και οικονομικό πρόβλημα της ανισοκατανομής του πλούτου. Το 2012 ο Συντελεστής Gini μειώθηκε στο 0,474 από 0,477 το 1971. Ίσως η δημοσίευση αυτή να οφείλεται στη μικρή βελτίωση, αλλά και με αυτή τη μικρή μείωση το χάσμα παραμένει μεγάλο (Γράφημα 1). Ο συντελεστής Gini κυμαίνεται μεταξύ του 1, την απόλυτη ανισότητα στην διανομή του πλούτου και του 0, που αποτυπώνει την ίση κατανομή. Το 0,4 θεωρείται διεθνώς το όριο μεταξύ ανεκτού και επικίνδυνου επιπέδου ανισοτήτων.²⁸ Δύο άλλα στοιχεία αποκαλυπτικά του χάσματος είναι: οι πλουσιότεροι Κινέζοι, που καλύπτουν το 1,5% του πληθυσμού του 1,3 δισεκατομμυρίων, κατέχουν το 31% του πλούτου και οι φτωχότεροι, το 44% του πληθυσμού μετέχουν μόνο στο 3% του πλούτου. Το χάσμα αυτό είναι ιδιαίτερα αισθητό στην ύπαιθρο, όπου παραμένει το 50% και πλέον του πληθυσμού. Το 2013 το ετήσιο κατά κεφαλή εισόδημα στην ύπαιθρο κυμαινόταν περίπου στα 1000 δολάρια ενώ στα αστικά κέντρα στα έχει ξεπεράσει τα 3000 δολάρια (Γράφημα 2).²⁹

²⁸“Gini Out of the Bottle.” *The Economist*, January 26, 2013.

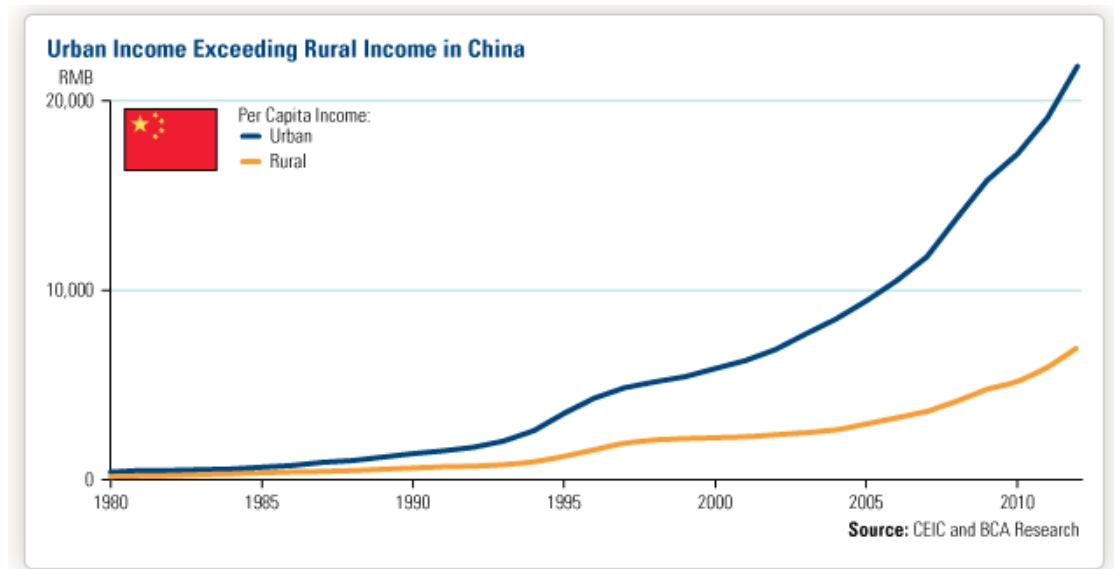
<https://plus.google.com/+TheEconomist/posts/4swwsFDy5X1> (πρόσβαση 20 Μαΐου, 2014).

²⁹Melody Yuan - Chia Ling “The Inevitable Change.” *US-China Institute*. June 13, 2013.

<http://www.vette350.com/2012/09/chinas-next-act.html> (πρόσβαση 20 Μαΐου, 2014).

Γράφημα 1: Συντελεστής Gini

Γράφημα 2: Ετήσιο Κινεζικό Κατά Κεφαλήν Εισόδημα (1U.S. \$ = About 6.329 Yuan RMB)

Η πρόκληση στους φτωχούς προέρχεται κυρίως από τους συνεχώς αυξανόμενους εκατομμυριούχους και την προκλητική ζωή τους αλλά και από την προκλητική ζωή διεφθαρμένων κυβερνητικών στελεχών και κομματικών αξιωματούχων. Το καθεστώς των γραφειοκρατών του Κομμουνιστικού Κόμματος έχει υποσχεθεί να καταστήσει προτεραιότητά του να αποκτήσουν εισοδήματα οι πολίτες στην ύπαιθρο και σε φτωχές αστικές περιοχές, καθώς προσπαθεί να σταθεροποιήσει την επιβραδυνόμενη ανάπτυξη προχωρώντας σε μια επανεξισορρόπηση της οικονομίας προς την κατεύθυνση της εγχώριας κατανάλωσης και της ανάπτυξης των ηπειρωτικών περιοχών.

Δημογραφικό

Μία άλλη μεγάλη πρόκληση που αντιμετωπίζει η Κίνα είναι η διαχείριση του τεραστίου πληθυσμού της. Σύμφωνα με την αναφορά του «Διακλαδικού Επιχειρησιακού Περιβάλλοντος του 2010» που εκδόθηκε από τις Αμερικανικές Ένοπλες Δυνάμεις, ένας παράγοντας που μπορεί να έχει απροσδιόριστη αποσταθεροποιητική επίδραση στην Κίνα για τα επόμενα 25 χρόνια είναι η δημογραφική δυναμική της χώρας. Στο κοντινό μέλλον αναμένεται να μετατραπεί σε μια χώρα με γηραιότερο πληθυσμό απ' ό,τι σήμερα και με μεγαλύτερο ποσοστό ανδρών. Η πολιτική του ενός παιδιού σε συνδυασμό με το γεγονός ότι οι κινεζικές οικογένειες ήθελαν πάντα αγόρια διότι αυτά θα κληρονομήσουν το οικογενειακό όνομα, την οικογενειακή ιδιοκτησία και θα φροντίσουν τους γονείς αλλά και την εξέλιξη της ιατρικής επιστήμης (μέθοδος υπερήχων και εκτρώσεις) ενδέχεται να οδηγήσει σε ένα πλεόνασμα τριάντα εκατομμυρίων ανδρών μέχρι το 2020. Μία φυσιολογική αναλογία είναι 105 αγόρια προς 100 κορίτσια ενώ στην Κίνα σήμερα η αναλογία αυτή μετατρέπεται σε 118 αγόρια προς 100 κορίτσια.³⁰

Επίσης η Κίνα αντιμετωπίζει το λεγόμενο πρόβλημα «4-2-1», σε ότι αφορά την ισορροπία των γενεών, με τέσσερις παππούδες και γιαγιάδες να αντιστοιχούν σε δύο παιδιά και ένα εγγόνι. Ένα άμεσο αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης, σε συνδυασμό με την αύξηση του προσδόκιμου ζωής, είναι να καθίσταται εξαιρετικά δύσκολη η χρηματοδότηση των συνταξιοδοτικών προγραμμάτων στο μέλλον. Προκειμένου ν' αντιμετωπιστεί το πρόβλημα, η Κίνα αποφάσισε να χαλαρώσει την πολιτική του ενός παιδιού επιτρέποντας αρχικά σε οικογένειες της επαρχίας να αποκτούν και δεύτερο παιδί εφόσον το πρώτο ήταν κορίτσι ενώ στις αρχές του 2014 ήρθε και νέα τροποποίηση του νόμου σύμφωνα με τον οποίο ένα ανδρόγυνο μπορεί πλέον ν' αποκτήσει και δεύτερο παιδί, αν ο ένας εκ των γονέων του είναι μοναχοπαίδι.³¹

Μόλυνση του περιβάλλοντος και υδάτινοι πόροι

Ο συνδυασμός του παραπάνω προβλήματος, δηλαδή της αύξησης του πληθυσμού, με τη βιομηχανική ανάπτυξη δημιούργησε σοβαρές ελλείψεις νερού, την

---

³⁰Alex Berezow "China 's Disastrous One-Child Policy" *Forbes*, March 25, 2014. <http://www.forbes.com/sites/alexberzow/2014/03/25/chinas-disastrous-one-child-policy>. (πρόσβαση 20 Μαΐου, 2014).

³¹Jonathan Kaiman "Time Running Out China One Child Policy Exemptions." *The Guardian*, January 31, 2014. <http://www.theguardian.com/world/2014/jan/31/Time-running-out-china-one-child-policy-exemptions>. (πρόσβαση 20 Μαΐου, 2014).

μόλυνση του αέρα, της γης και γενικά του περιβάλλοντος. Σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα στην Κίνα βρίσκονται 16 από τις 20 πόλεις με τη χειρότερη ατμοσφαιρική ρύπανση στον κόσμο. Οι πρόωροι θάνατοι λόγω ατμοσφαιρικής ρύπανσης είναι της τάξης των 400.000 τον χρόνο. Το πρόβλημα έχει γίνει πλέον διεθνές αφού ρύποι από την Κίνα μεταφέρονται και επηρεάζουν και άλλες περιοχές του πλανήτη. Ισχυροί άνεμοι, που ονομάζονται «westerlies» (δυτικοί), καταφέρνουν μέσα σε λίγες μέρες να μεταφέρουν αέριους ρύπους από την Κίνα κατά μήκος του Ειρηνικού Ωκεανού, με αποτέλεσμα να παρατηρούνται «επικίνδυνες κορυφώσεις μολυσματικών ουσιών» στις Δυτικές Ηνωμένες Πολιτείες, αναφέρουν οι Αμερικανοί ερευνητές από το Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνια στο Ιρβιν.³²

Εξίσου σημαντικό είναι και το θέμα που αφορά την κατανάλωση και μόλυνση του νερού. Σύμφωνα με το Υπουργείο Υδάτινων Πόρων, η Κίνα με βάση το ετήσιο εισόδημά της καταναλώνει ανά μονάδα τέσσερις φορές περισσότερο νερό από όσο ο μέσος όρος στον υπόλοιπο κόσμο. Πολλά χωριά υπέφεραν από λειψυδρία, καθώς το νερό το διοχέτευαν σε άλλες προνομιούχες περιοχές, όπως το Πεκίνο. Το πρόβλημα του νερού γίνεται ακόμη μεγαλύτερο λόγω της μόλυνσης και της κακής διαχείρισής του. Περίπου το 80% του χρησιμοποιούμενου νερού στην Κίνα παρέμενε ανεπεξέργαστο ενώ τα τρία τέταρτα των λιμνών της Κίνας ήταν μολυσμένες.

Εκτός από τη ρύπανση του ατμοσφαιρικού αέρα και των υδάτινων πόρων, η Κίνα βρίσκεται αντιμέτωπη και με τη ρύπανση του εδάφους, όπως παραδέχθηκε η κυβέρνηση δημοσιοποιώντας τα αποτελέσματα επίσημης έκθεσης, η οποία επιβεβαιώνει ότι το πρόβλημα επηρεάζει περίπου το 16,1% της επικράτειάς της. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έκθεσης, που φέρει τη σφραγίδα του υπουργείου Προστασίας του Περιβάλλοντος και του υπουργείου Γης και Φυσικών Πόρων, η ρύπανση πλήττει το 19,4% - δηλαδή σχεδόν το ένα πέμπτο - των καλλιεργήσιμων εκτάσεών της. Σε ποσοστό 82,8% οφείλεται σε ανόργανα υλικά, ενώ οι κύριοι ρύποι είναι κάδμιο, νικέλιο και αρσενικό.³³

Εσωτερική μετανάστευση

Σε μία συνάντηση των προέδρων Χου και του Μπούς το 2008, ο τελευταίος ρώτησε τον Κινέζο ομόλογό του ποια ήταν η μεγαλύτερη πρόκληση που αντιμετώπιζε

---

³² Edward Wong “China Exports Pollution to U.S.” *The New York Times*, January 20, 2014. http://www.nytimes.com/2014/01/21/world/asia/china-also-exports-pollution-to-western-us-study-finds.html?_r=0 (πρόσβαση 20 Μαΐου, 2014).

³³ “Η Κίνα Παραδέχεται Εκτεταμένη Ρύπανση του Εδάφους της.” *Ναφτεμπορική*, 23 Ιανουαρίου, 2014. <http://www.naftemporiki.gr/story/798732/i-kina-paradexetai-kai-ektetameni-rupansi-tou-edafous-tis> (πρόσβαση 20 Μαΐου, 2014).

η Κίνα. Ο Χου απάντησε ότι έπρεπε να δημιουργούνται τουλάχιστον είκοσι εκατομμύρια νέες θέσεις εργασίας κάθε χρόνο. Ο αριθμός αυτός βρίσκεται σε αντιστοιχία με τον αριθμό των εσωτερικών μεταναστών οι οποίοι κάθε χρόνο αφήνουν τη φτωχή και πρωτόγονη ύπαιθρο για να μεταβούν στα σύγχρονα αστικά κέντρα. Σύμφωνα με στοιχεία που δημοσιεύονται από το Κινεζικό National Bureau of Statistics η εσωτερική μετανάστευση προς τα αστικά κέντρα έχει αυξηθεί από τα 30 εκατομμύρια το 1989 στα 140 εκατομμύρια σήμερα.³⁴ Η απορρόφηση τόσο πολλών εσωτερικών μεταναστών τα προηγούμενα χρόνια ήταν εφικτή επειδή η κινεζική οικονομία αναπτυσσόταν με ρυθμούς 9%-10%. Επομένως σε περίπτωση που μειωθούν αυτοί οι ρυθμοί ενδέχεται να προκληθούν έντονες κοινωνικές αναταραχές. Ήδη αυτή η ροή των ανθρώπων έχει προκαλέσει την κατάρρευση των συστημάτων υγείας με μείωση του προσδόκιμου ορίου ζωής. Εκτός αυτού οι πληθυσμιακές πιέσεις ενθαρρύνουν την παράνομη μετανάστευση κατά προτίμηση στην Ιαπωνία, στις Ηνωμένες Πολιτείες και τελευταία προς τη Βρετανία.

Όπως έχει δείξει η οικονομική ιστορία το υφιστάμενο οικονομικό μοντέλο της Κίνας δεν θα μπορεί να λειτουργήσει μακροπρόθεσμα, συνεχίζοντας να παρουσιάζει υψηλούς ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης. Εκτός αυτού η οικονομική ανάπτυξη πολλές φορές αποδιοργανώνει τα κατεστημένα συστήματα δημιουργώντας αστάθειες όπως έγινε στην Γερμανία και την Ιαπωνία μετά το 1918. Ορισμένοι από τους Κινέζους ηγέτες αντιλαμβάνονται την ανάγκη για πολιτικές μεταρρυθμίσεις και συμμετοχή του λαού. Μάλιστα ένας υπουργός παρατήρησε ότι «όσο πιο γρήγορη είναι η οικονομική ανάπτυξη, τόσο πιο γρήγορα θα κινδυνεύσουμε να οδηγηθούμε σε πολιτική κρίση αν οι πολιτικές μεταρρυθμίσεις δεν μπορέσουν να συμβαδίσουν».³⁵

Διαφθορά και κοινωνικές αναταραχές

Παράλληλα με την οικονομική ανάπτυξη στην Κίνα αναζωπυρώθηκε η διαφθορά, η προδιάθεση για απάτες, καταχρήσεις, πλαστογραφίες και η παντός είδους εγκληματικότητα. Καθώς τα όρια μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού πλούτου ήταν συγκεχυμένα, η ιδιότητα του να είναι κανείς μέλος του κόμματος άνοιξε για ορισμένους το δρόμο της διαφθοράς και ανάμεσα σε αυτούς ήταν και οικογένειες υψηλόβαθμων στελεχών του κόμματος. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η δίκη του Bo Xilai, γραμματέα του κόμματος στο Chongqing, μέλους του Πολιτικού Γραφείου του

³⁴ Andrew Scheineson "China 's Internal Migrants." *Council on Foreign Relations*, May 14, 2009.

<http://www.cfr.org/china/chinas-internal-migrants/p12943> (πρόσβαση 20 Μαΐου, 2014).

³⁵ Harry G. Gebler, *Κίνα: Ο Δράκος της Ασίας* (Αθήνα: Εκδόσεις Ψυχογιός, 2009) 506-507.

πρώην υπουργού εμπορίου, το 2013 με την κατηγορία της κατάχρησης εξουσίας έχει γίνει από τότε η αιτία, ώστε η διαφθορά στην κινεζική πολιτική να καταστεί διαβόητη.³⁶ Η κυριαρχία της διαφθοράς επιβάλλεται σε συνεργασία με κάποιες βίαιες συμμορίες κακοποιών οι οποίες μπορούν να κρατούν υποταγμένα ολόκληρα χωριά, καθώς και άλλους. Ως επακόλουθο των παραπάνω είναι η αντίδραση της κοινής γνώμης με αποτέλεσμα τις διαδηλώσεις και τις συγκρούσεις με τις δυνάμεις ασφαλείας. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι ταραχές στην Κίνα αυξήθηκαν κατά τη δεκαετία του 1990 από 8.700 σε 32.000 τον χρόνο, ενώ το 2007 έφθασαν τις 87.000 σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία.³⁷

Όλα αυτά είναι βέβαιο ότι δημιούργησαν ερωτηματικά για την λειτουργία του ίδιου του κόμματος. Η πίστη στον μαοϊσμό μπορεί να είχε παρακμάσει, ωστόσο το κόμμα συνέχιζε να προπαγανδίζει την κληρονομιά του Μάο, η οποία ήταν άλλωστε και η βάση του κόμματος. Υπάρχει ένα ευρέως διαδεδομένο αίσθημα στην Κίνα ότι η διαφθορά θα μπορούσε να οδηγήσει στο τέλος του κράτους και κατ' επέκταση στο τέλος του Κομμουνιστικού Κόμματος. Αυτό επιβεβαιώνεται και από τα λεγόμενα του πρώην Προέδρου Χου Τζιντάο που το 2012 προειδοποίησε ότι η διαφθορά θα μπορούσε να οδηγήσει σε «κατάρρευση του κόμματος και την πτώση του Κράτους».

Εθνικές μειονότητες

Στην Κίνα υπάρχουν 55 αναγνωρισμένες εθνικές μειονότητες. Το άρθρο 4 του Κινεζικού Συντάγματος αναφέρει: "Όλες οι εθνικότητες στη Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας είναι ισότιμες". Η κυβέρνηση έχει κάνει προσπάθειες για να βελτιωθεί η εθνική εκπαίδευση και να αυξηθεί η εθνική αντιπροσώπευση στις τοπικές κυβερνήσεις. Μερικές όμως πολιτικές προκαλούν το αντίστροφο, με έξαρση του ρατσισμού. Έτσι, οι Κινέζοι Χαν ή ακόμα και εθνικές μειονότητες από άλλες περιοχές συχνά αντιμετωπίζονται ως πολίτες δεύτερης κατηγορίας. Για να επιτευχθεί η κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη των εθνικών μειονοτήτων προωθούνται προνομιακές πολιτικές (π.χ. θετική δράση) όπως και προνομιακές προσλήψεις, πολιτικοί διορισμοί και επιχειρηματικά δάνεια.³⁸ Τα πανεπιστήμια δεσμεύουν κάποιες θέσεις για τις εθνικές

---

³⁶ Roderic Broadhurst and Peng Wang, "Corruption and Reform in China" *Politics and Strategy*, May 14, 2014. <http://www.iiss.org/en/politics%20and%20strategy/blogsections/2014-d2de/may-b015/china-corruption-2a90> (πρόσβαση 20 Μαΐου, 2014).

³⁷ John Fairbank, *China: A New History*, (Cambridge: Belknap Press, 2006) 416-417.

³⁸ Colin Mackerras, *The impact of economic reform on China's minority nationalities*, (Routledge: Asia Pacific Economy Press, 1998) 61-79.

μειονότητες, ανεξάρτητα από το βαθμό εισαγωγής.³⁹ Οι εθνικές μειονότητες εξαιρούνται επίσης από την πολιτική του ενός παιδιού, η οποία δεσμεύει τους Κινέζους Χαν.

Η κυβέρνηση όμως είναι σκληρή απέναντι σε όσους ζητούν ανεξαρτησία ή πολιτική αυτονομία, και κυρίως με τους Θιβετιανούς και τους Ουιγούρους στις αγροτικές επαρχίες, στα δυτικά της Κίνας. Μερικές ομάδες έχουν χρησιμοποιήσει την τρομοκρατία για να προωθήσουν τους σκοπούς τους.⁴⁰ Γι' αυτό κρίνεται σκόπιμο να εξετάσουμε περεταίρω την κινεζική πολιτική στις δύο αυτές επαρχίες, Θιβέτ και Σιντζιάνγκ, οι οποίες μαζί καταλαμβάνουν το 30% του εδάφους της Κίνας αφού οι αποσχιστικές τάσεις που παρουσιάζουν μπορούν να δημιουργήσουν τάσεις αποσύνθεσης και αποσταθεροποίησης της κινεζικής επικράτειας.

Θιβέτ

Σύμφωνα με την εξόριστη κυβέρνηση του Θιβέτ, σήμερα υπάρχουν στην περιοχή περίπου 6 εκατομμύρια Θιβετιανοί και 7,5 εκατομμύρια Κινέζοι. Το ποσοστό των Κινέζων στο Θιβέτ ίσως να ήταν ακόμη μεγαλύτερο, αφού ανασταλτικός παράγοντας καθίσταται το υψηλό υψόμετρο της περιοχής που κατά μέσο όρο ανέρχεται στα 4.500 μέτρα. Περίπου 1,2 εκατομμύρια Θιβετιανοί έχει υπολογιστεί ότι έχουν χάσει τη ζωή τους εξ' αιτίας της κατοχής και πολλοί έχουν αναγκαστεί να εγκαταλείψουν τη χώρα. Οι Θιβετιανοί είναι θύματα διακρίσεων σε καθημερινή βάση, σε ζητήματα όπως η στέγαση, η εκπαίδευση και η φροντίδα υγείας. Πολλοί Θιβετιανοί και κυρίως βουδιστές μοναχοί και μοναχές φυλακίζονται για τις θρησκευτικές τους πεποιθήσεις. Οι αναφορές για κακομεταχείριση, ξυλοδαρμούς, βασανιστήρια (όπως ηλεκτροσόκ, κρέμασμα από τα χέρια, δέσιμο με αλυσίδες, στέρηση ύπνου και τροφής) και βιασμούς των φυλακισμένων είναι πολύ συχνές.

Οι θανατικές καταδίκες στο Θιβέτ αποτελούν μέρος μιας γενικευμένης "εκστρατείας ενάντια στο έγκλημα" που εφαρμόζεται σε ολόκληρη την Κίνα και ξεκίνησε τον Απρίλιο του 2002, με τραγικές συνέπειες για τους πολίτες ολόκληρης της χώρας. Κατά τους 3 πρώτους μήνες της εκστρατείας, έγιναν 1781 εκτελέσεις -

---

³⁹ Tiezhi Wang, "Preferential policies for ethnic minority students in China's college/university admission", *Asian Ethnicity*, 2007, 149–163.

⁴⁰ Christoffersen Gaye, "Constituting the Uyghur in US--China Relations: The Geopolitics of Identity Formation in the War on Terrorism", *Strategic Insight*, 2002

περισσότερες από ότι σε όλο τον υπόλοιπο κόσμο, τα 3 προηγούμενα χρόνια.⁴¹ Η καταπίεση όμως συνεχίζεται ακόμη και σήμερα αφού τη διετία 2011-2012 πάνω από 60 Θιβετιανοί αυτοπυρπολήθηκαν διαμαρτυρούμενοι για την κινεζική κατοχή.

Ξινγιάνγκ

Οι πιέσεις της Κινεζικής κυβέρνησης είναι πιο έντονες στην επαρχία Ξινγιάνγκ σε σχέση με το Θιβέτ αφού το Πεκίνο φοβάται πως οι τοπικοί πληθυσμοί των Ουιγούρων μπορούν να οδηγήσουν σε μία πανισλαμική εξέγερση με απρόοπτες εξελίξεις για την εσωτερική ασφάλεια και συνοχή της χώρας.

Η Κινεζική ηγεσία για να μπορέσει ν' αντιμετωπίσει τα προβλήματα που ανακύπτουν προσφεύγει στην παραδοσιακή αυτοκρατορική πρακτική της ενθάρρυνσης Κινεζών Χάν να μεταναστεύουν εκεί ώστε να κυριαρχήσουν δημογραφικά. Το ποσοστό του πληθυσμού που είναι Χάν έχει ανέβει από το 5% το 1940 στο 40% σήμερα. Όμως εκτός από την εισροή Κινέζων Χάν για να καταπνίξουν τους ντόπιους, η περιοχή μεταβλήθηκε σ' ένα αρχιπέλαγος στρατοπέδων κράτησης και καταναγκαστικής εργασίας τόσο λόγω των Κινεζικών πυρηνικών εγκαταστάσεων αλλά κυρίως λόγω των μεγάλων αποθεμάτων πετρελαίου και φυσικού αερίου. Το Σεπτέμβριο του 2004 άρχισε η κατασκευή ενός αγωγού μήκους 620 μιλίων που θα έφερνε περισσότερο πετρέλαιο από το ανατολικό Καζακστάν στο δυτικό Σιντζιάνγκ. Τα παραπάνω έχουν ως αποτέλεσμα τα 8 εκατομμύρια Ουιγκούρ να μετατραπούν σε μειονότητα μέσα στην ίδια την «αυτόνομη δημοκρατία» τους. Ως αντίδραση από την πλευρά των Ουιγούρων είχαμε την εγκατάσταση μιας εξόριστης κυβέρνησης στις ΗΠΑ το 2004, κάτι το οποίο εξόργισε την Κίνα χαρακτηρίζοντάς τους ως τρομοκράτες με αποσχιστικές ιδέες παρακινούμενες από ξένα κέντρα.

Με αυτές τις μεθόδους η Κίνα είχε εξασφαλίσει, μετά την ανακύρησή της Λαϊκής Δημοκρατίας το 1949, μια σημαντική επέκταση της επικράτειάς της. Δεν είναι παράξενο λοιπόν που ορισμένοι δυτικοί σχολιαστές αναφέρουν ότι η Κινεζική Αυτοκρατορία είναι μια πολυπολυτισμική ενότητα με συνδετικό της στοιχείο τη βία.

---

⁴¹ Hinton-Smith T, "Tibet: a country report. Eclipse, the anti-war review", issue 14, 14 February 2003. <http://www.eclipsereview.org/issue14/tibet.htm>, (πρόσβαση 25 Μαΐου 2014).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ

Στην μελέτη που κάνουμε για την ερμηνεία της Κινεζικής Υψηλής Στρατηγικής η εξωτερική πολιτική αποτελεί την σημαντικότερη συνιστώσα αφού είναι αυτή που χαρακτηρίζει και διαμορφώνει σε μεγάλο βαθμό το πλαίσιο και τις επιμέρους διαστάσεις της Υψηλής Στρατηγικής της Κίνας. Στο Κεφάλαιο αυτό αρχικά θα προσπαθήσουμε αρχικά να διακρίνουμε τις μεταβλητές-παράγοντες οι οποίες διαχρονικά επηρεάζουν την Κινεζική εξωτερική πολιτική και να οριοθετήσουμε το γενικότερο πλαίσιο αυτής μέσα από μία ιστορική ανασκόπηση, εν συνεχεία θα αναφερθούμε στις σχέσεις της Κίνας με τους παίκτες του διεθνούς συστήματος και τέλος θα επιχειρήσουμε να εντοπίσουμε τις βασικές αρχές της Κινεζικής διπλωματίας έτσι όπως αυτές διαμορφώνονται σήμερα.

3.1 Παράγοντες που Επηρεάζουν την Κινεζική Εξωτερική Πολιτική

Στην περίπτωση της Κίνας μπορούμε να εντοπίσουμε τρεις βασικούς παράγοντες οι οποίοι αποτελούν ταυτόχρονα και μεταβλητές που επηρεάζουν διαχρονικά την εξωτερική πολιτική της Κίνας καθορίζοντας σε μεγάλο βαθμό τις επιλογές τις εκάστοτε Κινεζικής ηγεσίας. Έτσι μπορούμε να διακρίνουμε μία εσωτερική μεταβλητή : τον εθνικισμό και τις γραφειοκρατικές ελίτ από την μία και από την άλλη δύο παράγοντες-μεταβλητές οι οποίες επηρεάζουν την εξωτερική πολιτική της Κίνας αλλά και όλων των κυρίαρχων κρατών : την οικονομική ανάπτυξη και την ενεργειακή εξάρτηση.

Εθνικισμός και Γραφειοκρατικές Ελίτ

Ένας από τους παράγοντες που επηρεάζουν το σχεδιασμό και την άσκηση της εξωτερικής πολιτικής της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας είναι ο εθνικισμός. Ο εθνικισμός δεν υπήρχε πάντα στην Κίνα. Είναι «εισαγόμενο προϊόν» από τη Δύση, το οποίο βρήκε πρόσφορο έδαφος και αναπτύχθηκε κατά τα χρόνια της εξάρτησης της χώρας από τις δυτικές δυνάμεις, μετά τους πολέμους του οπίου. Κατά τη διάρκεια όλου του «αιώνα της ντροπής και της ταπείνωσης», οι Κινέζοι άρχισαν σταδιακά να

αναπτύσσουν εθνική συνείδηση και να διεκδικούν το δικαίωμα να ορίζουν μόνοι τους την επικράτειά τους, και ο εθνικισμός στάθηκε σημαντικό κίνητρο για τους ηγέτες της Κίνας, να εργαστούν σκληρά για να ξαναδώσουν στη χώρα τους τη «θέση που της αξίζει στον κόσμο» και να τη μετατρέψουν πάλι σε μεγάλη δύναμη.

Το «όνειρο μιας δυνατής Κίνας» τροφοδότησε επανειλημμένως τον εθνικισμό, ο οποίος πήρε διάφορες μορφές ανάλογα με τις ιστορικές περιόδους, από άκρατη ξενοφοβία και απόρριψη του έξω κόσμου, μέχρι την απόρριψη των παραδοσιακών αξιών, αν και πάντα ο στόχος ήταν η αναγέννηση της χώρας.⁴²

Η μεγάλη ανάπτυξη που πραγματοποιείται στην Κίνα τα τελευταία είκοσι χρόνια έχει βοηθήσει πολύ στο να αναπτυχθεί μια νέα μορφή εθνικισμού,⁴³ η οποία πηγάζει από το αίσθημα υπερηφάνειας του κινεζικού λαού για τα επιτεύγματά του. Όλοι είναι υπερήφανοι για τα κατορθώματα του κινεζικού έθνους και επιθυμούν να δουν την Κίνα να συμμετέχει πλήρως στα διεθνή γεγονότα και να κερδίσει μια περίοπτη θέση στον κόσμο, αυτή που, όπως ισχυρίζονται, δικαιωματικά της ανήκει. Αυτόν τον «νέο-εθνικισμό» φαίνεται ότι τον χρησιμοποιεί το κομμουνιστικό κόμμα για να αντικαταστήσει την αμφισβητούμενη πια κομμουνιστική ιδεολογία και από αυτόν αντλεί τη νομιμοποίησή του ώστε να μπορέσει να διατηρηθεί στην εξουσία. Το κόμμα, προβάλλεται ως η «υπέρτατη πατριωτική δύναμη» και ως «φύλακας της εθνικής υπερηφάνειας». Το κόμμα ταυτίζεται με το έθνος, οποιαδήποτε κριτική σε αυτό θεωρείται αυτόματα ως αντί-πατριωτισμός, ενώ παράλληλα καταφέρνει σε περιπτώσεις κρίσεων ή αποτυχίας στην πολιτική του να ενώνει και να ξεσηκώνει το

---

⁴² Οι ελίτ χωρίστηκαν σε δύο στρατόπεδα: Από τη μία πλευρά βρίσκονταν οι παραδοσιακές ελίτ που υποστήριζαν ότι η αναγέννηση του έθνους θα πραγματοποιηθεί μέσα από την απομόνωση και ότι η Κίνα θα πάρει τη θέση που της αξίζει μόνο εάν επιστρέψει στις παραδοσιακές της αξίες απορρίπτοντας κάθε ξένη επίδραση. Αυτή η μορφή εθνικισμού ονομάστηκε «αντί-ιμπεριαλιστικός εθνικισμός» και εμφανίστηκε κατά τον πόλεμο των Μπόξερ, την «Πολιτιστική Επανάσταση» και στα μέσα της δεκαετίας του 1990. Από την άλλη πλευρά βρίσκονταν οι «εκσυγχρονιστικές» ελίτ οι οποίες πιστεύουν ότι ο μόνος τρόπος να κερδίσει η Κίνα την παλιά της αίγλη είναι να μεταμορφωθεί σε σύγχρονο κράτος, το οποίο θα βασίζει την ανάπτυξή του, όχι στις παραδοσιακές αξίες, αλλά στη σύγχρονη επιστήμη και τεχνολογία. Φυσικά αυτό δε σημαίνει υποταγή στις ξένες δυνάμεις, αλλά προσαρμογή στις νέες παγκόσμιες συνθήκες. Αυτός ο τύπος εθνικισμού ονομάστηκε "antitraditionalism" και εκφράστηκε έντονα κατά τη διάρκεια του κινήματος της 4^{ης} Μαΐου 1919, αλλά και κατά τη διάρκεια περιόδων της «Πολιτιστικής Επανάστασης», όταν ο Μάο κινητοποιούσε τους οπαδούς του να καταστρέψουν τα «τέσσερα παλιά», δηλαδή τις ιδέες, τον πολιτισμό, τα ήθη και τα έθιμα ως κατάλοιπα του παρελθόντος.

⁴³ «Ο εθνικισμός που αναπτύσσεται στην Κίνα είναι ένας μετριοπαθής εθνικισμός που βασίζεται στην ιδέα ότι η Κίνα θα ξανακερδίσει την προηγούμενη μεγαλοπρέπειά της μέσα από την οικονομική ανάπτυξη που στηρίζεται στην εισαγωγή ξένης τεχνολογίας και ιδεών».

Michael Oksenberg, "China's confident nationalism", *Foreign Affairs* 65,1986: 505.
<http://www.foreignaffairs.com/articles/41715/michel-oksenberg/chinas-confident-nationalism>.
(πρόσβαση 10 Ιουλίου, 2014).

λαό, στρέφοντάς τον ενάντια στις ξένες χώρες.⁴⁴ Στο στόχαστρο της κριτικής βρίσκεται κυρίως η Αμερική, η οποία είναι ο κύριος εκπρόσωπος του δυτικού συστήματος αξιών, αλλά και η Ιαπωνία, λόγω του πρόσφατου ιστορικού παρελθόντος.

Ο εθνικισμός όμως είναι «δίκικοπο μαχαίρι». Μπορεί να χρησιμοποιείται από το κόμμα ως νομιμοποιητική βάση, από την άλλη πλευρά όμως μπορεί να ξεφύγει εύκολα από τον έλεγχο και να φέρει το καθεστώς σε δύσκολη θέση, αναγκάζοντάς το να προβεί σε ενέργειες που δε συνάδουν με το συμφέρον της Κίνας. Για αυτό το λόγο το κόμμα προσπαθεί να κρατήσει τον εθνικισμό σε σχετικά χαμηλά επίπεδα, ώστε να μην διαταραχθούν ανεπανόρθωτα οι σχέσεις της Κίνας με τις ΗΠΑ, την Ιαπωνία και τις υπόλοιπες χώρες που είναι πολύ σημαντικές για τη συνέχιση οικονομική της ανάπτυξη.⁴⁵

Τέλος, η άλλη συνιστώσα της εσωτερική μεταβλητής στη χάραξη της εξωτερικής πολιτικής είναι ο ανταγωνισμός ανάμεσα στις διάφορες γραφειοκρατικές ελίτ και κέντρα εξουσίας (μεταρρυθμιστές-συντηρητικοί, στρατός, πετρελαϊκές εταιρείες, επαρχιακές κυβερνήσεις, οικονομικά συμφέροντα...), ανταγωνισμός ο οποίος ευνοείται από το ίδιο το σύστημα λήψης αποφάσεων.⁴⁶ Στην Κίνα οι αποφάσεις λαμβάνονται από τον πρόεδρο, τον πρωθυπουργό και τα ανώτατα στελέχη του κόμματος και στη συνέχεια εκδίδονται γενικές ανακοινώσεις, τις οποίες πρέπει όλοι να τις ακολουθήσουν. Ενώ το υπουργείο εξωτερικών θα έπρεπε να παίζει το πρωταρχικό ρόλο στην ερμηνεία των αποφάσεων που αφορούν στην εξωτερική πολιτική και στο συντονισμό της εφαρμογής τους, δε φαίνεται να έχει αρκετή εξουσία για να το κάνει. Στην ουσία παρατηρείται μια «πάλη» κυρίως ανάμεσα στο Λαϊκό Απελευθερωτικό Στρατό και το υπουργείο εξωτερικών για τον έλεγχο της εξωτερικής πολιτικής, και από τη στιγμή που δεν υπάρχουν ακριβείς κατευθυντήριες γραμμές για την υλοποίηση των αποφάσεων, η κάθε ομάδα συνήθως κάνει τη δική της ερμηνεία και πράττει σύμφωνα με αυτήν, γεγονός που θα μπορούσε να δημιουργήσει πολλά προβλήματα.

---

⁴⁴ Αυτό συνέβη στην περίπτωση της Ταϊβάν το 1995, ενώ η ίδια ρητορική χρησιμοποιείται και για τα θέματα της Νότιας Κινεζικής θάλασσας.

⁴⁵ Αυτό φάνηκε κατά τις διαμαρτυρίες Κινέζων φοιτητών μετά το βομβαρδισμό της Κινεζικής πρεσβείας στο Βελιγράδι το 1999, όπου το καθεστώς κατάφερε να παραμείνουν οι διαμαρτυρίες σχετικά ειρηνικές και να αποφευχθούν τα έκτροπα. Παρ' όλα αυτά έγιναν βανδαλισμοί στο αμερικανικό προξενείο στην πόλη Τσενγκντού και σε δύο μαγαζιά αμερικανικής εταιρείας εστιατορίων στην Τσάνγκσα, πράγμα που αποδεικνύει ότι η κατάσταση μπορεί πολύ εύκολα να ξεφύγει από οποιαδήποτε έλεγχο.

⁴⁶ Tim Huxley, "A threat in the South China Sea?", *Security Dialogue*, 1998, 113-118.

Αυτή η αδυναμία συντονισμού της εξωτερικής πολιτικής είναι ιδιαίτερα εμφανής στην περίπτωση της Νότιας Κινεζικής θάλασσας, όπου παρά την επίσημη γραμμή για «παραμερισμό των διαφορών και κοινή εκμετάλλευση των φυσικών πόρων της περιοχής», το πολεμικό ναυτικό συνεχίζει να εκσυγχρονίζει το στόλο του και να κατασκευάζει στρατιωτικές βάσεις, οι ψαράδες συνεχίζουν να ψαρεύουν στις αμφιλεγόμενες περιοχές, οι εταιρείες πετρελαίου προσπαθούν να προσελκύσουν ξένες επενδύσεις χωρίς να έχουν ουσιαστικά το δικαίωμα να προβούν σε ενέργειες εξόρυξης πετρελαίου, ενώ το υπουργείο περιβάλλοντος και οι παράκτιες επαρχίες φαίνεται να έχουν τα δικά τους προγράμματα για την προστασία του περιβάλλοντος. Εφόσον αυτά τα ζητήματα δεν αφορούν μόνο στην Κίνα, αλλά στην ευρύτερη περιοχή της ΝΑ Ασίας, είναι εμφανές ότι η έλλειψη συντονισμού από το Υπουργείο εξωτερικών δημιουργεί σύγχυση, μειώνει το κύρος της χώρας και προκαλεί ερωτηματικά για την ειλικρίνεια του Πεκίνου όταν μιλάει για σχέδια «κοινής ανάπτυξης» στην περιοχή.

Ενεργειακή Εξάρτηση

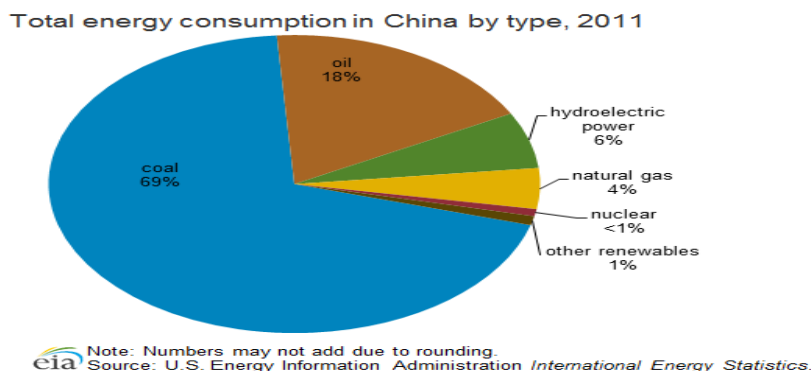
Η Κίνα είναι μία πλούσια σε ενεργειακούς πόρους χώρα, με τον άνθρακα και το πετρέλαιο να υπάρχουν σε μεγάλες ποσότητες στο υπέδαφος της χώρας με αποτέλεσμα ν' αποτελούν τις βασικές πηγές ενέργειας του αναπτυξιακού μοντέλου. Ιδιαίτερα ο άνθρακας, λόγω του τεραστίου μεγέθους των αποθεμάτων του καλύπτει τα δύο τρίτα των ενεργειακών αναγκών της χώρας ενώ και το πετρέλαιο έχει ισχυρή παρουσία στο κινεζικό ενεργειακό μείγμα, αφού από τα μέσα της δεκαετίας του 1960 η χώρα παραμένει ο μεγαλύτερος πετρελαιοπαραγωγός της Ασίας με 3,5 εκατομμύρια βαρέλια ημερησίως.⁴⁷

Η ταχύρρυθμη οικονομική ανάπτυξη της Κίνας έχει αλλάξει τις ισορροπίες εκτοξεύοντας την ζήτηση για πετρέλαιο, αναγκάζοντας την Κίνα να ξεκινήσει εισαγωγές υδρογονανθράκων από το 1993. Με αυτό τον τρόπο η κινεζική ηγεσία εγκατέλειψε το δόγμα της αυτάρκειας ως πυλώνα της ενεργειακής ασφάλειας και πέρασε στην κλιμακούμενη ζήτηση. Το 2011 έγινε ο δεύτερος μεγαλύτερος καταναλωτής και εισαγωγέας πετρελαίου στον κόσμο μετά τις ΗΠΑ ενώ σήμερα η ενεργειακή της ταυτότητα χαρακτηρίζεται από την κυριαρχία του άνθρακα, ο οποίος

---

⁴⁷ Heinrich Kreft, "China 's Energy Security Conundrum", *The Korean Journal of Defense Analysis*, 2006, 108-109.

είναι φθηνότερος αλλά ρυπογόνος και του πετρελαίου που κατέχει συνεχώς διευρυνόμενο ρόλο (όπως φαίνεται και στο Γράφημα 3).⁴⁸

Γράφημα 3: Ενεργειακή Κατανάλωση Κίνας, 2011

Οι μεγάλες ενεργειακές ανάγκες της Κίνας επηρεάζουν άμεσα την ενεργειακή της ασφάλεια και κατ' επέκταση την εξωτερική της πολιτική. Προκειμένου λοιπόν να εξασφαλίσει την ενεργειακή της επιβίωση έχει λάβει τα εξής μέτρα αναφορικά με την εισαγωγή ενέργειας και κυρίως πετρελαίου: α) διαφοροποίηση προμηθευτών, β) δημιουργία στρατηγικών αποθεμάτων πετρελαίου και γ) απόκτηση μετοχικού κεφαλαίου από εγχώριες εταιρείες εξόρυξης πετρελαίου στο εξωτερικό προωθώντας την πολιτική της εξωστρέφειας.⁴⁹

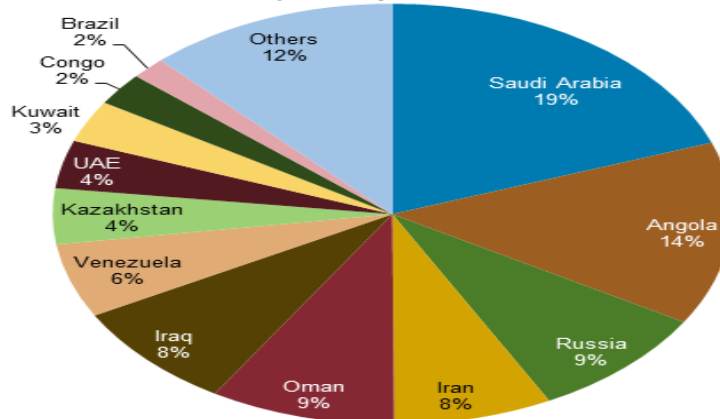
Η Κίνα έχει δώσει ιδιαίτερη έμφαση στο θέμα της διαφοροποίησης των προμηθευτών έχοντας σφυρηλατήσει ισχυρούς δεσμούς με χώρες της Μέσης Ανατολής, της Αφρικής και της Λατινικής Αμερικής. Η Σαουδική Αραβία, η Αγκόλα, η Ρωσία και το Ιράν κατέχουν πρωτεύοντα ρόλο αφού καλύπτουν σχεδόν το 50% των ενεργειακών πετρελαϊκών αναγκών της Κίνας (Γράφημα 4).⁵⁰

⁴⁸ Erica Downs, "The Chinese Energy Security Debate", *The China Quarterly*, no 177, 2004, 22-23.

⁴⁹ Erica Downs, "Energy Security Series: China", *The Brookings Institution Studies*, December 2006, 26-47. <http://www.brookings.edu/~media/research/files/reports/2006/12/china/12china.pdf> (πρόσβαση 21 Μαΐου, 2014).

⁵⁰ "China – Energy", *U.S. Energy Information Administration*, February 4, 2014. <http://www.eia.gov/countries/cab.cfm?fips=ch> (πρόσβαση 21 Μαΐου, 2014)

China's crude oil imports by source, 2013

Source: FACTS Global Energy, Global Trade Information Services.

Γράφημα 4: Εισαγωγές πετρελαίου, 2013

Το άλλο μέτρο που έχει υιοθέτηση για την ενεργειακή της ασφάλεια είναι η πολιτική της εξωστρέφειας των κινεζικών ενεργειακών εταιρειών αφού έχουν επεκταθεί σε χώρες όπως το Σουδάν, η Αγκόλα, το Ομάν, η Βενεζουέλα και άλλες εφαρμόζοντας μια «ολιστική προσέγγιση» προσφέροντας στις χώρες παραγωγούς πακέτα οικονομικής συνεργασίας που περιλαμβάνουν χαμηλότοκα δάνεια έναντι πετρελαίου.⁵¹

Για να γίνουν όμως οι εισαγωγές πετρελαίου ακολουθούν άλλοτε θαλάσσιες και άλλοτε χερσαίες διαδρομές. Από την θάλασσα γίνεται το 80% των κινεζικών εισαγωγών πετρελαίου με κύρια σημεία: τα στενά του Ορμούζ στο Περσικό Κόλπο, τον κόλπο του Άντεν στην Αραβική θάλασσα και τα στενά της Μάλακα ανάμεσα στην Μαλαισία και την Ινδονησία (Βλέπε Γράφημα 5). Τα παραπάνω σημεία είναι ιδιαίτερα ευαίσθητα αφού δέχονται συχνά επιθέσεις από πειρατές. Επίσης έχουν μεγάλη στρατηγική συμμαχία για τις ΗΠΑ αφού με το πρόσχημα του Πολέμου κατά της Τρομοκρατίας έχουν ενισχύσει το πολεμικό ναυτικό τους στις παραπάνω περιοχές και ιδιαίτερα στον Ινδικό ωκεανό προκειμένου να μπορούν ανά πάσα στιγμή να παρεμποδίσουν την διέλευση των Κινεζικών πλοίων.

Παράλληλα η Κίνα για να είναι έτοιμη να αντιμετωπίσει μία τέτοια απειλή έχει αναπτύξει μια σειρά διμερών συνεργασιών στην ευρύτερη περιοχή της Νότιας Ασίας εξασφαλίζοντας στρατιωτική παρουσία σε μία σειρά από στρατηγικές περιοχές, τις οποίες οι Αμερικανοί αναλυτές χαρακτηρίζουν ως «Αλυσίδα Μαργαριταριών».

⁵¹ Julie Jiang and Jonathan Sinton, *Overseas Investments by Chinese National Oil Companies*, (Paris: OECD/IEA, 2011), 26.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι οι στρατιωτικές βάσεις στη νήσο Χαϊνάν νότια της Κίνας, στη νήσο Γουντί στο αρχιπέλαγος Παρασέλ και ναυτικές βάσεις στις Μαλδίβες, Σρί Λάνκα, Σεϋχέλλες και Μαγαδασκάρη εξασφαλίζοντας μία διαρκή παρουσία στις κρίσιμες θαλάσσιες περιοχές μεταφοράς ενέργειας.⁵²

Στα πλαίσια της ενεργειακής ασφάλειας έχει προχωρήσει στην κατασκευή χερσαίων αγωγών πετρελαίου και φυσικού αερίου μειώνοντας την έκθεση της χώρας στις θαλάσσιες οδούς και διασφαλίζοντας τις εισαγωγές της. Συγκεκριμένα το 2009 ολοκληρώθηκε ο πετρελαιαγωγός από την πόλη Αλασάνκου στο Καζακστάν φθάνοντας στην περιοχή Ξινγιάνγκ της Κίνας. Την ίδια χρονιά ολοκληρώθηκε και αγωγός φυσικού αερίου ερχόμενος από το Τουρκμενιστάν ενώ συμφωνήθηκε με τη Ρωσία η επέκταση του πετρελαιαγωγού « Ανατολική Σιβηρία-Ειρηνικός Ωκεανός» προς την κατεύθυνση της Κίνας (Βλέπε Γράφημα 5). Τέλος το 2014 οι Πρόεδροι Σί και Πούτιν κατέληξαν σε συμφωνία κατασκευής αγωγού φυσικού αερίου σύμφωνα με την οποία η Ρωσία δεσμεύεται να προμηθεύει την Κίνα με 38 δισεκατομμύρια κυβικά μέτρα φυσικού αερίου τον χρόνο μέσω αγωγού που διασχίζει τη Σιβηρία, προτού φτάσει στις πυκνοκατοικημένες περιοχές της βορειοανατολικής Κίνας.⁵³

---

⁵² Στέλιος Σωτηρίου, και Μάνος Καραγιάννης, “Η Ενεργειακή Ταυτότητα της Κίνας”, από το βιβλίο *Η Κίνα και οι Άλλοι*, εκδ. Σωτήρης Πετρόπουλος και Αστέρης Χουλιάρης, (Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 2013), 315.

⁵³ William Wan and Abigail Hauslohner, “China, Russia sign \$400 billion Natural Gas Deal”, *The Washington Post*, May 21, 2014. <http://www.washingtonpost.com/world/europe/china-story.html> (πρόσβαση 22 Μαΐου, 2014)

Γράφημα 5: Ενεργειακοί Διάδρομοι και Αγωγοί Πετρελαίου και Φυσικού Αερίου

Οικονομική Ανάπτυξη

Η οικονομική ανάπτυξη της Κίνας όπως θα δούμε και αναλυτικότερα παρακάτω είναι ίσως η σημαντικότερος παράγοντας διαμόρφωσης της Κινεζικής εξωτερικής πολιτικής. Η οικονομική άνοδος ήταν αυτή που ανάγκασε την Κίνα να συμμετάσχει πιο ενεργά σε διεθνής και περιφερειακούς οργανισμούς όπως ο ΠΟΕ και ο ASEAN, αφού έγινε κατανοητό ότι χωρίς αυτούς δεν θα μπορούσε να συνεχίσει στην ίδια ανοδική πορεία. Έτσι η ανάδειξη της σε δεύτερη οικονομική δύναμη παγκοσμίως μετά τις ΗΠΑ στις αρχές του 21^{ου} αιώνα έχει κάνει τις υπόλοιπες κατεστημένες δυνάμεις να δίνουν ιδιαίτερη σημασία στις Κινεζικές θέσεις και απόψεις κατά την διάρκεια διεθνών διαπραγματεύσεων.

3.2 Ανασκόπηση της Κινεζικής Εξωτερικής Πολιτικής

Η εξωτερική πολιτική κάθε κράτους είναι η έκφραση μιας σειράς αποφάσεων, οι οποίες λαμβάνονται από τις πολιτικές ελίτ που ασκούν την εξουσία, και καθορίζουν τις σχέσεις του κράτους με τους γείτονές του και τη διεθνή κοινότητα. Η λήψη αυτών των αποφάσεων, που έχουν ως μοναδικό σκοπό την επιβίωση του ίδιου του κράτους και της ελίτ που το κυβερνά, μέσω της ενδυνάμωσης της θέσης του μέσα στο διεθνές σύστημα και της ευημερίας του λαού του, καθορίζεται και επηρεάζεται από ποικίλους παράγοντες. Οι παράγοντες αυτοί, το ειδικό βάρος των οποίων ποικίλλει, θα μπορούσαν να ομαδοποιηθούν σε τρεις γενικές κατηγορίες: ιστορικοί, οικονομικοί και ιδεολογικοί.

Τα παραπάνω φαίνονται χαρακτηριστικά στην περίπτωση της Κίνας αφού οι πολιτικοί ηγέτες που ανέλαβαν τα ηνία της Κίνας ήταν αυτοί που καθόρισαν σε μεγάλο βαθμό και τις σχέσεις της με τον υπόλοιπο κόσμο. Αυτό φαίνεται ξεκάθαρα μέχρι τα τέλη του 20^{ου} αιώνα οπότε και η εξωτερική πολιτική της εμφανίζει έναν πιο προσωποκεντρικό χαρακτήρα ταυτιζόμενο με τις ηγετικές μορφές του Μάο και του Ντενγκ. Αυτή η κατάσταση έχει αρχίζει να αλλάζει σήμερα με την πολιτική ηγεσία να παίρνει αποφάσεις σ' ένα περισσότερο πολυμερές εσωτερικό σύστημα λήψης αποφάσεων. Σ' αυτή την υπό-ενότητα θα επιχειρήσουμε αρχικά να οριοθετήσουμε το γενικότερο πλαίσιο εξωτερική πολιτικής όπως αυτό διαμορφώθηκε από τον Μάο, τον Ντενγκ και την σημερινή πολιτική ηγεσία.

Με την ίδρυση της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας ο Μάο έδωσε μεγάλη σημασία στις διεθνείς σχέσεις περιορίζοντας όμως αυτές αποκλειστικά στις σχέσεις και τις επαφές με τις δύο μεγάλες δυνάμεις του διπολικού συστήματος ενώ δεν είχε αναπτύξει καθόλου σχέσεις με τους γείτονές της, και ειδικότερα με τις χώρες της ΝΑ Ασίας. Αυτή η έλλειψη περιφερειακής πολιτικής οφείλεται σε διάφορους παράγοντες, οι πιο σημαντικοί από τους οποίους είναι οι διαρκείς πολιτικές αλλαγές, οι εσωτερικές αναταραχές και ο παραδοσιακός σινοκεντρισμός, που στηρίζεται στην ιδέα της ανωτερότητας του κινεζικού πολιτισμού.⁵⁴

Μετά το θάνατο του Μάο το 1976 και την άνοδο του Ντενγκ στην εξουσία τα πράγματα άρχισαν να αλλάζουν. Την δεκαετία του 1980 έχουμε την υιοθέτηση της νέας πολιτικής του εκσυγχρονισμού στη μετά-μαοϊκή περίοδο όπου η Κίνα άρχισε να

---

⁵⁴ Suisheng Zhao, "China's periphery policy and its Asian neighbors", *Security Dialogue*, Vol. 30(3), 1999, 335-346.

αναπτύσσει τις εξωτερικές της σχέσεις και εφάρμοσε μια πολιτική, οι βασικοί στόχοι της οποίας ήταν η «διατήρηση της παγκόσμιας ειρήνης και σταθερότητας», η «ανάπτυξη συνεργασίας με όλες τις χώρες ανεξάρτητα από το πολιτικό-κοινωνικό τους σύστημα» και η «προώθηση της οικονομικής ευημερίας της χώρας».⁵⁵ Μέσα σε αυτό το πνεύμα εξομάλωνε τις σχέσεις της με τις δύο υπερδυνάμεις, ενώ παράλληλα άρχισε να προσεγγίζει και τους γείτονές της, γεγονός που οδήγησε στη δημιουργία ενός κλίματος σταθερότητας στην περιοχή, που της επέτρεψε να ξεκινήσει απερίσπαστη τον εκσυγχρονισμό της οικονομίας της. Όλα δείχνουν ότι η Κίνα είχε αποφασίσει να γίνει ενεργό μέλος του συστήματος και μάλιστα άρχισε να συμμετέχει σε διεθνείς οργανισμούς, όπως η Παγκόσμια Τράπεζα⁵⁶ και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, σε διακυβερνητικούς και μη-κυβερνητικούς οργανισμούς,⁵⁷ ενώ άλλαξε σημαντικά και τη στάση της απέναντι στον ΟΗΕ.⁵⁸

Όλα άλλαξαν ξαφνικά το 1989, χρονιά που αποτελεί ορόσημο στις σχέσεις της Κίνας με τον έξω κόσμο. Τα δύο σημαντικά γεγονότα που έφεραν τα πάνω κάτω στο διεθνές σύστημα είναι η κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης και επομένως το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, και τα γεγονότα που έλαβαν χώρα στην πλατεία Τιανανμέν, με τη βίαιη καταστολή των φοιτητικών διαδηλώσεων.

Η κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης και του κομμουνιστικού συστήματος αναστάτωσε την πολιτική ηγεσία της Κίνας γιατί έθετε σε αμφισβήτηση το ίδιο το καθεστώς, ενώ το τέλος του ανταγωνισμού ανάμεσα στη Δύση και την Ανατολή μείωσε σημαντικά τη σημασία της χώρας ως διεθνή παράγοντα. Ενώ κατά τη διάρκεια του ψυχρού πολέμου η Κίνα χρησιμοποιούσε τον ανταγωνισμό των δύο υπερδυνάμεων - που βασιζόταν κατά κύριο λόγο στα πυρηνικά και συμβατικά οπλοστάσιά τους - για να αποκομίσει οφέλη, τώρα που είχε μειωθεί αυτός ο ανταγωνισμός και είχε ουσιαστικά εκλείψει ο κίνδυνος να στραφεί η Κίνα προς τον ανατολικό συνασπισμό, βρέθηκε στο στόχαστρο του δυτικού κόσμου και άρχισε να

---

⁵⁵Foot Rosemary, "China's foreign policy in the post-1989 era", *China in the 90s*, ed. Robert Benewick and Paul Wingrove, (Palgrave, 1999), 234-244 και Suisheng Zhao, (1999), ο.π.

⁵⁶ Στα μέσα της δεκαετίας του 1980 η Κίνα ήταν ο μεγαλύτερος αποδέκτης δανείων από την Παγκόσμια Τράπεζα, το 1989 έφτασε να παίρνει οικονομική βοήθεια της τάξης των 2,2 δισεκατομμυρίων δολαρίων το χρόνο, ενώ οι ξένες επενδύσεις στο έδαφός της έφτασαν τα 20 δισεκατομμύρια δολάρια. Rosemary Foot (1999), όπως παραπάνω.

⁵⁷ Το 1988 συμμετείχε σε 37 διακυβερνητικούς και σε 574 μη-κυβερνητικούς οργανισμούς. Rosemary Foot (1999), όπως παραπάνω και Tony Saich "Foreign Policy", από το βιβλίο "Governance and politics of China", Palgrave 2001, 272-293.

⁵⁸ Ενώ το 1965 κατηγορούσε τον ΟΗΕ ως «βρώμικο διεθνές πολιτικό χρηματιστήριο στο έλεος των λίγων μεγάλων δυνάμεων», το 1985 τον χαρακτήριζε ως «αναντικατάστατο στην ιστορική αποστολή που έχει αναλάβει και στην επιρροή που έχει στον κόσμο». Rosemary Foot (1999), όπως παραπάνω.

υφίσταται οικονομικές και διπλωματικές πιέσεις. Τις περισσότερες πιέσεις τις δέχτηκε από τις ΗΠΑ, οι οποίες ως η μόνη υπερδύναμη πια, κυριάρχησαν στο διεθνές σύστημα, θέση που επιβεβαιώθηκε και το 1991 με τον Πόλεμο του Κόλπου. Επιπλέον, οι εξοπλισμοί έχασαν τη σημασία που είχαν παλαιότερα και ο ανταγωνισμός των χωρών άρχισε να βασίζεται κυρίως στην οικονομική και τεχνολογική υπεροχή, με αποτέλεσμα η Κίνα, από ρυθμιστικός παράγοντας που ήταν, να βρεθεί πολύ πίσω από τις ΗΠΑ, την Ιαπωνία και την Ευρώπη.

Από την άλλη πλευρά τα γεγονότα της Τιανανμέν οδήγησαν σε ιδεολογική σύγκρουση την Κίνα με τον δυτικό κόσμο, και σε ουσιαστική απομόνωση της χώρας. Οι ΗΠΑ, η Ευρώπη και η Ιαπωνία σταμάτησαν όλες τις επίσημες συναλλαγές τους με την Κίνα και κυρίως τις πωλήσεις όπλων και στρατιωτικής τεχνολογίας, σταμάτησε η ροή κεφαλαίων και ο δανεισμός της χώρας από την Παγκόσμια Τράπεζα και την Ασιατική Τράπεζα Ανάπτυξης, ενώ όλες οι μετέπειτα προσπάθειες για σύναψη σχέσεων άρχισαν να φιλτράρονται μέσα από την οπτική των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Για να ξεπεράσει την κρίση η Κίνα και να ξεφύγει από την απομόνωση που την είχαν οδηγήσει, αναγκάστηκε να προσαρμόσει την εσωτερική, και κυρίως την εξωτερική της πολιτική στα νέα δεδομένα. Η πολιτική που ακολούθησε η Κίνα μετά το 1989 είναι «πραγματιστική» και συνδυάζει παραχωρήσεις από τη μεριά της προς τη Δύση και επίδειξη πνεύματος συνεργασίας, ενώ παράλληλα προσπαθεί να αποδείξει ότι η σημασία της σε παγκόσμιο επίπεδο δεν έχει μειωθεί.

Ο εικοστός αιώνας έκλεισε για την Κίνα έχοντας υιοθέτηση και εφαρμογή την στρατηγική του «χαμηλού προφίλ» που οραματίστηκε ο Ντενγκ χρησιμοποιώντας ως κύριο εργαλείο την οικονομική ανάπτυξη. Τον 21^ο αιώνα η νέα πολιτική ηγεσία της Κίνας, υπό τον Χου Ζιντάο (2003-2013) και σήμερα υπό τον Σι Τζίνπινγκ, τον χαρακτήρισε ως «στρατηγικό παράθυρο ευκαιριών» υιοθετώντας ένα νέο μοντέλο εθνικής στρατηγικής αυτό της «αρμονικής ανάπτυξης» σύμφωνα με το οποίο εκτός από τον πυλώνα της οικονομίας εστιάζει και σε άλλους τομείς με κυριότερους: α) την στρατιωτική ισχύ και τον εκσυγχρονισμό των ενόπλων δυνάμεων και β) την πολυμέρεια μέσω της συμμετοχής σε διεθνείς οργανισμούς και φόρουμ, με απώτερο στόχο να αναχθεί από σημαντική περιφερειακή δύναμη σε παγκόσμια.

Η Κινεζική ηγεσία για να επιτύχει το παραπάνω στόχο έχει θέσει επιμέρους στρατηγικούς στόχους με προεξέχοντες τη διατήρηση της ισχύος του Κ.Κ.Κ., τη διατήρηση της οικονομικής μεγέθυνσης και ανάπτυξης, τη διατήρηση της εσωτερικής

πολιτικής σταθερότητας και τέλος την υπεράσπιση της εθνικής κυριαρχίας και εδαφικής ακεραιότητας.⁵⁹

Λαμβάνοντας υπόψη το γενικότερο πλαίσιο της Κινεζικής εξωτερικής πολιτικής από το 1949 έως σήμερα, που αναφέρθηκε παραπάνω, θα επιχειρήσουμε μέσα σ' αυτό το χρονικό διάστημα να παραθέσουμε την εξελικτική πορεία των σχέσεων της Κίνας με τους βασικότερους διεθνείς και περιφερειακούς παίκτες δίνοντας έμφαση στις ΗΠΑ και Ρωσία, το οποίο θα μας βοηθήσει να εξάγουμε χρήσιμα συμπεράσματα στο τέλος για την Υψηλή Στρατηγική της Κίνας.

3.3 Οι Σχέσεις της Κίνας με τους Διεθνείς και Περιφερειακούς Παίκτες

ΗΠΑ

Οι σινό-αμερικανικές σχέσεις από το 1949 και μετά διακρίνονται από μία έντονη αστάθεια και συνεχή μεταβολή περνώντας από το στάδιο της σύγκρουσης στο στάδιο του ανταγωνισμού και της συνεργασίας, μία κατάσταση η οποία συνεχίζεται και στις μέρες μας.

Με την άνοδο του Μάο στην εξουσία και την επικράτηση των κομμουνιστών στην Κίνα τα φιλικά αισθήματα της Αμερικής άρχισαν να αλλάζουν αρχικά με την αναγνώριση ως νόμιμης κυβέρνησης αυτή του καθεστώτος της Γκουόμιντανγκ, η οποία διατηρούσε και ψήφο στο Συμβούλιο ασφαλείας του ΟΗΕ, και αποκορύφωμα τον πόλεμο της Κορέας στον οποίο είχαμε την πρώτη πολεμική σύγκρουση των δύο χωρών η οποία έληξε με μία ανακωχή αφήνοντας από τότε ανοιχτό το θέμα της επανένωσης της Κορέας. Για την Λαϊκή δημοκρατία της Κίνας ο πόλεμος της Κορέας ενίσχυσε την νομιμοποίηση καθεστώτος Μάο και απέδειξε ότι μετά από εκατό χρόνια ταπεινώσεων η Κίνα είχε αποκτήσει ισχυρή κυβερνητική αρχή με ένα ενιαίο και ισχυρό κράτος. Ένα άλλο σημαντικό συμπέρασμα από τον παραπάνω πόλεμο, το οποίο έλαβαν σοβαρά υπόψη οι ΗΠΑ, ήταν ότι οι Κινέζοι κομμουνιστές θα έπρεπε να θεωρούνται ισότιμοι εταίροι της Μόσχας σε μία παγκόσμια κομμουνιστική συμμαχία.

Η δεκαετία του 1950 κλείνει με ένα άλλο περιστατικό το οποίο έρχεται να κλειδωνίσει τις σχέσεις των δύο χωρών, όταν το 1957 οι ΗΠΑ τοποθέτησαν

---

⁵⁹ Office of the Secretary of Defense, Annual Report to Congress, *Military and Security Developments Involving the People's Republic of China 2013*, (Washington, DC: Government Printing Office),15-16.

πυραύλους στην Ταϊβάν απειλώντας άμεσα την Κίνα. Ο Μάο για να μην δείξει φόβο απέναντι στην Αμερικανική απειλή υιοθέτησε μια ακραία ρητορική αγηφώντας φαινομενικά τους κινδύνους ενός πυρηνικού πολέμου. Στην πραγματικότητα όμως ανησυχούσε έντονα γι' αυτό και ζήτησε βοήθεια από τη Σοβιετική Ένωση.

Η δεκαετία του 1960 στιγματίστηκε από δύο σημαντικά γεγονότα που καθόρισαν την πορεία των σινοαμερικανικών σχέσεων: α) ο πόλεμος του Βιετνάμ και β) η άνοδος στην προεδρία των ΗΠΑ του ρεπουμπλικάνου Ρίτσαρντ Νίξον.

Αναφορικά με τον πόλεμο του Βιετνάμ η Κίνα έπαιξε έναν προσεκτικά παθητικό αλλά τελικά αποτελεσματικό ρόλο καθώς αποδείχτηκε ως μία από τις κύριες αιτίες της πικρής ήττας της Αμερικής. Ο κύριος λόγος δεν ήταν τόσο η Κινεζική στρατιωτική βοήθεια προς το Βόρειο Βιετνάμ, η οποία έφθανε τους 50.000 στρατιώτες, αλλά η αμερικανική απόφαση μετά την Κορέα να μην διακινδυνεύσουν ξανά ένα χερσαίο πόλεμο κατά της Κίνας στην ασιατική ήπειρο. Η άποψη αυτή φάνηκε να θεμελιώνεται το 1965 όταν Κίνα και ΗΠΑ πήραν μέτρα για να αποφύγουν την μεταξύ τους αντιπαράθεση με χαρακτηριστικό παράδειγμα την υπόσχεση των Αμερικάνων τα αεροπλάνα τους ν' αποφεύγουν τον κινεζικό εναέριο χώρο.

Η εκλογή Νίξον το 1968 και η υιοθέτηση της τριγωνικής διπλωματίας αλλάζει τις σχέσεις των δύο χωρών. Οι ΗΠΑ κατάλαβαν ότι χρειάζονταν την βοήθεια των κινέζων για να τερματίσουν τη σύγκρουση στο Βιετνάμ και ν' αντιμετωπίσουν τους σοβιετικούς. Σύμφωνα με το σύμβουλο εθνικής ασφάλειας των ΗΠΑ, Χένρυ Κίσινγκερ, ήταν πια η βελτίωση των σχέσεων με το Πεκίνο και τη Μόσχα ώστε να μπορεί να πιέσει τους Ρώσους για περεταίρω μείωση της πολιτικής έντασης και τον έλεγχο των πυρηνικών όπλων. Επιβεβαίωση αυτής της πολιτικής ήταν η επίσκεψη του Νίξον στο Πεκίνο τον Φεβρουάριο του 1972 που αποτέλεσε ορόσημο για την αλλαγή της εξωτερικής πολιτικής της Κίνα με το άνοιγμα του Μάο προς τις ΗΠΑ κάτι το οποίο έβγαλε την Κίνα από την απομόνωση και δρομολόγησε μακροπρόθεσμα την ένταξή της στο ανοικτό διεθνές οικονομικό σύστημα. Τελικά η Κίνα πήρε την έδρα της Ταϊβάν στα Ηνωμένα Έθνη ενώ η Κίνα αποτέλεσε μια απέραντη αγορά για τους Αμερικανούς επιχειρηματίες με τις κινεζικές εξαγωγές προς τις ΗΠΑ να εκτοξεύονται στα 700 εκατ. δολάρια το 1973 από 5 εκατ. το 1969.

Οι σχέσεις συνεργασίας μεταξύ των δύο χωρών συνεχίστηκαν καθ' όλη την δεκαετία του 1970 με τον νέο πρόεδρο της Κίνας, Ντενγκ⁶⁰ να υιοθετεί ακόμη πιο

---

⁶⁰ Διαδέχτηκε τον Μάο στην εξουσία μετά τον θάνατό του το 1976.

φιλική πολιτική προς τις ΗΠΑ. Το 1978 ο πρόεδρος Κάρτερ έστειλε στο Πεκίνο τον Σύμβουλό του για θέματα εθνικής ασφάλειας, Brzezinski, όπου συμφωνήθηκε η αναγνώριση της Λ.Δ.Κ. ως την μόνη εκπρόσωπο της Κίνας ενώ αμέσως μετά οι Κινέζοι μείωσαν τις δυνάμεις τους απέναντι στην Ταϊβάν και αναγνώρισαν το δικαίωμα των ΗΠΑ να πωλούν εξοπλισμούς στην τελευταία. Κορύφωση αυτής της διπλωματικής προσέγγισης αποτέλεσε η επίσκεψη Ντενγκ το 1979 στο Τέξας.⁶¹

Την ίδια χρονιά τις δύο χώρες απασχόλησε από τη μία ο ισλαμικός φονταμενταλισμός ως επακόλουθο της ανατροπής του Σάχη της Περσίας και την ομηρία εξήντα υπαλλήλων της Αμερικανικής πρεσβείας στην Τεχεράνη από ισλαμιστές και από την άλλη η εισβολή των Σοβιετικών στο Αφγανιστάν. Η έκρηξη αυτή απείλησε να προκαλέσει αστάθεια σε ολόκληρη τη Μέση Ανατολή και στις προμήθειες πετρελαίου από τις οποίες εξαρτιόνταν οι δυτικές οικονομίες.

Η σύμπλευση συμφερόντων των δύο χωρών οδήγησε τον Κάρτερ να έρθει σε νέες επαφές με την Κίνα που κατέληξαν σε συμφωνία για προμήθεια προς την Κίνα προηγμένης τεχνολογίας και στρατιωτικού υλικού. Ως αντάλλαγμα οι Κινέζοι συμφώνησαν να τοποθετηθεί στο Ξινγιάνγκ ένας αμερικανικός σταθμός καταγραφής δοκιμών των σοβιετικών πυραύλων.

Με την άνοδο του Ρέιγκαν στην Αμερικανική προεδρία το 1981 η συνεργασία μεταξύ των δύο συνεχίστηκε καθ' όλη τη διάρκεια της δεκαετίας του 1980 με αμοιβαίες παραχωρήσεις. Τα πράγματα άλλαξαν σημαντικά το 1989, με την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης και τον τερματισμό του ψυχρού πολέμου και η κατάσταση επιδεινώθηκε περισσότερο τον Ιούνιο του 1989 με τα γεγονότα της πλατείας Τιανανμέν, τα οποία οδήγησαν στον τερματισμό του όποιου διαλόγου είχε γίνει μέχρι τότε σε επίπεδο προέδρων, γραφειοκρατίας ή στρατιωτικών.⁶²

Οι σχέσεις ΗΠΑ και Κίνας άρχισαν να χειροτερεύουν αφού με την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης χάθηκε ο κοινός παρανομαστής που υπήρχε, αυτός της Σοβιετικής ανάσχεσης. Εκτός αυτού τα γεγονότα της Τιανμέν έδωσαν την ευκαιρία στις ΗΠΑ να θέσουν, μέσω διεθνών οργανισμών, ζητήματα παραβίασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ενώ επέβαλλαν κυρώσεις στην Κίνα με σημαντικότερη την απαγόρευση πώλησης όπλων. Η κατάσταση αυτή της απομάκρυνσης των δύο χωρών διατηρήθηκε για αρκετά χρόνια και μέχρι το 1996 δεν υπήρχε σχεδόν καθόλου

⁶¹ Jonathan D. Spence, *The Search for Modern China*, (New York: W.W. Norton & Company, 1990), 658-9.

⁶² David Shambaugh, "Sino-American strategic relations: from partners to competitors", *Survival: Global Politics and Strategy*, Vol. 42, (2000): 97-115.

διάλογος. Την ίδια χρονιά οι ΗΠΑ έστειλαν στην περιοχή της Ταϊβάν δύο αεροπλανοφόρα, το Nimitz και το Independence, ως απάντηση στις στρατιωτικές ασκήσεις εκφοβισμού που πραγματοποίησε ο Λαϊκός Απελευθερωτικός Στρατός πολύ κοντά στο νησί.

Προσπάθειες επανασύνδεσης ξεκίνησαν πάλι το 1996, επί προεδρίας Κλίντον. Η πολιτική του Κλίντον συνοψίζεται στη φράση «στρατηγική φιλία», με την οποία υπονοείται ότι οι δύο χώρες μοιράζονται μια κοινή άποψη για τον κόσμο, έχουν κοινά στρατιωτικά συμφέροντα, κοινό πολιτικό σύστημα, θεσμοθετημένες στρατιωτικές σχέσεις.⁶³ Μέσα στα πλαίσια της νέας προσέγγισης έγιναν δύο συναντήσεις κορυφής, μία στην Ουάσινγκτον το 1997 και μία στο Πεκίνο το 1998.⁶⁴

Το 1999 η εκλογή του Μπούς του νεότερου έθεσε νέα δεδομένα για τις σινό-αμερικανικές σχέσεις. Για την κυβέρνησή του η Κίνα «είναι μία ανερχόμενη δύναμη, η οποία πρέπει να ελεγχθεί και να περιορισθεί», ενώ καθορίζεται πια ως «στρατηγικός ανταγωνιστής». Φυσικά ανταγωνιστής δε σημαίνει αντίπαλος⁶⁵, και ούτε θα έπρεπε να γίνει, όπως δηλώνουν αξιωματούχοι της αμερικανικής κυβέρνησης. Υπήρχαν όμως τόσο στην Αμερική όσο και στην Κίνα ισχυρά λόμπι που θεωρούν ότι οι δύο χώρες δεν μπορούν παρά να είναι εχθροί και πιστεύουν με σιγουριά ότι κάποια στιγμή θα φτάσουν σε ρήξη, ίσως και σε πόλεμο. Οι σχέσεις των δύο χωρών κλονίστηκαν ακόμη περισσότερο όταν το Μάιο του 1999, κατά τη διάρκεια του πολέμου στο Κόσσοβο, οι ΗΠΑ βομβάρδισαν την κινεζική πρεσβεία στο Βελιγράδι, γεγονός που έδωσε το έναυσμα για μια σειρά έντονων αντιαμερικανικών διαδηλώσεων σε διάφορες κινεζικές πόλεις ενώ τον Απρίλιο του 2001 ένα αμερικανικό έκανε αναγκαστική προσγείωση στη νήσο Χαϊνάν, αφού πρώτα συγκρούστηκε στον αέρα με κινεζικό καταδιωκτικό αεροπλάνο.⁶⁶

Στον 21^ο αιώνα και μετά την άτυπη σύνοδο κορυφής στις αρχές Ιουνίου 2013 μεταξύ του Αμερικανού Προέδρου Μπάρακ Ομπάμα και του Κινέζου Προέδρου Σι Τζινπίνγκ, η Κίνα φαίνεται να αποδέχεται να συντονίσει τις διεθνείς πολιτικές

---

⁶³ Πολλοί μελετητές θεωρούν λανθασμένη την πολιτική αυτή της Αμερικής καθώς πιστεύουν ότι με την Κίνα δεν ισχύει τίποτε από τα παραπάνω. David Shambaugh (2000), όπως παραπάνω.

⁶⁴ Μέχρι τότε γίνονταν συναντήσεις στα πλαίσια του APEC, αλλά δεν είχε γίνει επίσημη επίσκεψη Κινέζου προέδρου στις ΗΠΑ από το 1987, ούτε Αμερικανού προέδρου στην Κίνα από το 1989. David Shambaugh (2000), όπως παραπάνω.

⁶⁵ Οι ανταγωνιστές μπορούν να συνεργάζονται σε κάποια, περιορισμένης έκτασης και σημασίας, θέματα, ακόμη και θέματα στρατηγικής σημασίας. Ο στρατηγικός ανταγωνισμός είναι η φυσιολογική σχέση ανάμεσα σε δύο υπερδυνάμεις.

⁶⁶ Avery Goldstein, *Rising to the Challenge: China's Grand Strategy and International Security*, (California: Stanford University Press, 2005), 146-155.

επιλογές της με τους κανόνες του παιχνιδιού στο βαθμό που οι ΗΠΑ την αναγνωρίζουν ως ισότιμο εταίρο. Από την άλλη πλευρά τα βασικά σημεία αντιπαράθεσης των δύο πλευρών εστιάζονται κυρίως σε θέματα ασφάλειας και μπορούν να συνοψισθούν στα εξής:

α) η επίλυση του ζητήματος της Ταϊβάν η οποία για τους Κινέζους έχει διπλή σημασία αφού η επανένωσή της νήσου με την χώρα θα σβήσει και τα τελευταία σημάδια του «αιώνα της ντροπής και της ταπείνωσης» αποτελώντας σύμβολο της αμερικανικής κυριαρχίας και της τρωτότητας της Κίνας ενώ σχετίζεται άμεσα και με τη νομιμοποίηση του κομμουνιστικού κόμματος. Κύρια αιτία της κρίσης είναι η συνεχιζόμενη πώληση όπλων από την Αμερική στην Ταϊβάν, η οποία έχει ξεκινήσει από το 1979 με την υπογραφή της συνθήκης "Taiwan Relation Act", βάση της οποίας οι ΗΠΑ πουλάνε οπλικά συστήματα στη χώρα για να ενισχύσουν την άμυνά της.

β) η έντονη στρατιωτική παρουσία των ΗΠΑ στην κεντρική-ανατολική Ασία και στον Ασιατικό Ειρηνικό: Όσον αφορά στην ευρύτερη περιοχή του Ειρηνικού, οι ΗΠΑ διατηρούν στρατιωτική δύναμη 100.000 ανδρών, έχουν σημαντική στρατιωτική πρόσβαση στη Σιγκαπούρη, υποδομές στα νησιά Γκουάμ και Μαριάννα, και βάσεις στην Ιαπωνία και στην Νότιο Κορέα. Το US Pacific Command είναι γεωγραφικά η μεγαλύτερη διοίκηση του αμερικανικού στρατού, καθώς συμπεριλαμβάνει 43 χώρες.

γ) η δημιουργία συμμαχιών με γειτονικές χώρες: οι ΗΠΑ έχουν συνάψει πέντε σημαντικές στρατιωτικές συμμαχίες στην περιοχή (με την Ιαπωνία, την Αυστραλία, τη Ν. Κορέα, τις Φιλιππίνες και την Ταϊλάνδη). Η Κίνα αντιτίθεται σε αυτές τις συμμαχίες ισχυριζόμενη ότι δεν συμβάλλουν στη διατήρηση της ειρήνης και σταθερότητας στην περιοχή, ενώ δε βλέπει με καλό μάτι και την ενίσχυση της αμερικανο-ιαπωνικής συμμαχίας. Η Κίνα αντιτίθεται στη δημιουργία συμμαχιών των ΗΠΑ με τις χώρες της Κεντρικής Ασίας φοβούμενη τον εγκλεισμό της. Μετά το τρομοκρατικό χτύπημα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου και τον πόλεμο στο Αφγανιστάν, οι ΗΠΑ απέκτησαν πρόσβαση σε στρατιωτικές βάσεις στο Κιργιστάν, Τατζικιστάν και Ουζμπεκιστάν, έχουν άδεια να χρησιμοποιούν τον εναέριο χώρο του Καζακστάν, του Αζερμπαϊτζάν και της Γεωργίας, ανέπτυξαν ισχυρή στρατιωτική δύναμη στο Αφγανιστάν και κατάφεραν να καθορίζουν το πολιτικό μέλλον αυτής της χώρας, ενώ παράλληλα αναθέρμαναν και τις σχέσεις τους με το Πακιστάν. Αυτή η αύξηση της

επιρροής των ΗΠΑ στην κεντρική και νότια Ασία, προκαλεί φόβο στην Κίνα, η οποία νιώθει να απειλείται από τη δημιουργία ενός στενού κλοιού γύρω της.⁶⁷

δ) το ασιατικό σύστημα αντιπυραυλικής άμυνας: οι ΗΠΑ σχεδιάζουν και ασιατικό σύστημα αντιπυραυλικής άμυνας, το οποίο θα συμπεριλαμβάνει πλοία και ραντάρ στη στεριά. Αυτό το αντιπυραυλικό σύστημα θα καλύπτει το μεγαλύτερο τμήμα της Ασίας. Στη βάση αυτών των σχεδίων, προβλέπεται να αυξηθεί ο αριθμός των αμερικανικών ραντάρ σε Ιαπωνία, Φιλιππίνες και άλλες χώρες της περιοχής. Μ' αυτόν τον τρόπο οι ΗΠΑ επιδιώκουν να ενισχύσουν σημαντικά την αντιπυραυλική άμυνα στην Ασία, προσπαθώντας να εξουδετερώσουν την αυξανόμενη στρατιωτική ισχύ της Κίνας χρησιμοποιώντας ως πρόσχημα την «συγκράτηση της Βόρειας Κορέας» και την καταπολέμηση της τρομοκρατίας.

Ρωσία

Αμέσως μετά την άνοδο του στην εξουσία το 1949, ο Μάο ανακοίνωσε στις 30 Ιουνίου του ίδιου έτους την πολιτική του περί «συμπαράταξης με τη μία πλευρά» στη νέα μεγάλη αναμέτρηση μεταξύ Ανατολής και Δύσης. Ακολούθησε στις 14 Φεβρουαρίου του 1950 η υπογραφή μιας τριαντακονταετούς Συνθήκης Φιλίας, Συμμαχίας και Αμοιβαίας Συμπαράστασης, μεταξύ Κίνας και Σοβιετικής Ένωσης, η οποία στρεφόταν ανοιχτά κατά τις Ιαπωνίας, εμμέσως ενάντια των ΗΠΑ, εξασφάλιζε την διασυνοριακή ασφάλεια των δύο χωρών ενώ παραχωρούσε στην Κίνα πιστώσεις 300 εκατομμυρίων δολαρίων με παράλληλη βοήθεια των Σοβιετικών σε θέματα βιομηχανίας, υποδομών τεχνολογίας, επικοινωνιών και εμπορίου.⁶⁸

Στα μέσα της δεκαετίας του 1950 η Μόσχα συμφώνησε μυστικά να βοηθήσει το κινεζικό πυρηνικό πρόγραμμα και να τους στείλει ένα πρότυπο ατομικής βόμβας. Όμως με την άνοδο του Χρυστσόφ στην εξουσία οι σχέσεις των δύο χωρών αρχίζουν να ταράσσονται με τον Μάο να κατηγορεί εμμέσως τον Σοβιετικό ηγέτη ότι είχε εντυπωσιαστεί από την ισχύ των πυρηνικών όπλων με τη παλιά μαρξιστική αρχή για το αναπόφευκτο ενός πολέμου να φαντάζει ξεπερασμένη, υιοθετώντας τη θέση ότι σε μία πυρηνική εποχή η λογική επιτάσσει ειρηνική συνύπαρξη με τη Δύση. Η αρχή της ρήξης επιδεινώθηκε το 1959 όταν σε μια συνοριακή διαφορά ανάμεσα στην Ινδία και την Κίνα, η Μόσχα αποφάσισε να διατηρήσει ουδέτερη στάση σκοπεύοντας

---

⁶⁷ Aaron L. Friedberg, "11 September and the future of Sino American relations", *Survival: Global Politics and Strategy*, Vol. 44, (2002): 33-50.

⁶⁸ Harry G. Gebler, *Κίνα: Ο Δράκος της Ασίας* (Αθήνα: Εκδόσεις Ψυχογιός, 2009) 395-397.

να δημιουργηθεί ένας φιλικός Σοβιετικός σύνδεσμος με τον Τρίτο Κόσμο, ενώ το ίδιο έτος οι Σοβιετικοί υπαναχώρησαν στην υπόσχεση τους για την πυρηνική υποστήριξη προς την Κίνα.

Στις αρχές της δεκαετίας του 1960 και συγκεκριμένα το 1962, ένα άλλο γεγονός έρχεται να επιβεβαιώσει την αρνητική τροπή που είχαν πάρει οι σχέσεις των δύο χωρών, με τη Μόσχα να παίρνει ανοιχτά θέση υπέρ της Ινδίας στην νέα συνοριακή διένεξη που ξέσπασε με την Κίνα στο μέτωπο των Ιμαλαΐων παρέχοντας μάλιστα καύσιμα για τα Ινδικά αεροσκάφη. Ένα χρόνο μετά η Σοβιετική Ένωση υπέγραψε μαζί με τις ΗΠΑ και τη Μεγάλη Βρετανία τη Συνθήκη Απαγόρευσης Πυρηνικών Δοκιμών αποτελώντας ουσιαστικά μία προσπάθεια ν' αποτρέψουν την Κίνα στο να αποκτήσει πυρηνικά όπλα. Η τελική ρήξη με τη Μόσχα ήρθε το 1967 όταν το Πεκίνο χαρακτήρισε τη Σοβιετική Ένωση εξίσου εχθρική με τις ΗΠΑ λόγω του ρεβιζιονισμού που επιδείκνυαν ιδιαίτερα μετά την εισβολή τους στην Τσεχοσλοβακία και την εφαρμογή του δόγματος Μπρέζνιεφ.

Αποκορύφωμα της κρίσης των διμερών σχέσεων αποτέλεσε η σύγκρουση των δύο πλευρών τον Μάρτιο του 1969 στο ποταμό Ουσούρι στα βορειοανατολικά σύνορα της Κίνας. Κινέζοι στρατιώτες έστησαν ενέδρα σε κάποιες σοβιετικές περιπόλους στο νησί Νταμάνσκι (Τσεν Μπάο) σκοτώνοντας δεκαεννέα Ρώσους. Οι Ρώσοι αντέδρασαν και ενίσχυσαν μαζικά ολόκληρη τη γραμμή των συνόρων τους με την Κίνα φθάνοντας να έχουν μέχρι το 1972 παραταγμένες σε όλη την γραμμή των συνόρων τους 44 μεραρχίες και τακτικά πυρηνικά όπλα.

Τα πράγματα χειροτέρεψαν ακόμη περισσότερο τη δεκαετία του 1970 με την έναρξη των επαφών ανάμεσα στην Κίνα και τις ΗΠΑ και το «Κοινό Ανακοινωθέν της Σανγκάης» το 1972, και για δύο περίπου δεκαετίες η Κίνα κατάφερε να ισορροπήσει ανάμεσα στις δύο υπερδυνάμεις, αποκομίζοντας σημαντικά οφέλη από τον μεταξύ τους ανταγωνισμό. Την ίδια γραμμή ακολούθησε και ο διάδοχος του Μάο, Ντενγκ συνεχίζοντας πιο ενεργά το άνοιγμα προς τη Δύση και την ενίσχυση των διμερών σχέσεων με τις ΗΠΑ ενώ το 1979 κινήθηκε έμμεσα ενάντια στη Σοβιετική Ένωση εξαπολύοντας στρατιωτική επίθεση στον περιφερειακό της σύμμαχο το Βιετνάμ.

Η εξωτερική πολιτική της Κίνας άλλαξε πάλι προσανατολισμό μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου. Με την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης και την ανάδειξη των ΗΠΑ σε μοναδική υπερδύναμη, η Κίνα έχασε σημαντικό μέρος της στρατηγικής της αξίας, και άρχισε να υφίσταται οικονομικής και διπλωματικής μορφής πιέσεις από τη Δύση. Έτσι αποφάσισε να αναθερμάνει τις σχέσεις της με τη Ρωσία, που αν

και είχε χάσει το κύρος της, συνέχιζε να αποτελεί μεγάλη πυρηνική δύναμη, κι επομένως συνομιλητή των ΗΠΑ για πολλά σημαντικά θέματα. Η νέα σινό-ρωσική προσέγγιση ξεκίνησε το 1989 με την αποκατάσταση των επισήμων σχέσεων των δύο κομμουνιστικών κομμάτων, την έναρξη συνομιλιών για τον έλεγχο των εξοπλισμών, τη ρύθμιση των συνοριακών τους διαφορών και την οικοδόμηση μέτρων εμπιστοσύνης. Ακολούθησαν το 1994 οι συναντήσεις των ανώτατων πολιτικών αρχηγών των δύο χωρών, Boris Yeltsin και Jiang Zeming, σε Μόσχα και Πεκίνο, και η υπογραφή συμφώνων συνεργασίας σε διάφορους τομείς.

Μετά το 2000, όταν ανήλθε στην εξουσία η τότε νέα ρωσική ηγεσία υπό τον Βλαντιμίρ Πούτιν οι σχέσεις των δυο χωρών έγιναν στενότερες, με τη συνεργασία να επεκτείνεται σε στρατιωτικό και οικονομικό επίπεδο. Η δημιουργία τον Απρίλιο του 2001, του Οργανισμού της Σαγκάης στην Κεντρική Ασία (συμμετέχουν η Ρωσία, το Καζακστάν, το Κιργιστάν, το Τατζικιστάν και το Ουζμπεκιστάν, ουσιαστικά από το 1997), αποκάλυπτε τους εμπορικούς στόχους της Κίνας (μεταξύ των άλλων ο ανεφοδιασμός της με υδρογονάνθρακες) και το ενδιαφέρον της όχι μόνο να προστατέψει τα σύνορά της, αλλά και να κρατήσει την περιοχή μακριά από πολεμικές συγκρούσεις. Αυτή η πρωτοβουλία πήρε μια έντονα πολιτική τροπή μετά τον πόλεμο στο Αφγανιστάν. Αρχικό μέλημα του Οργανισμού ήταν η προστασία των διεθνών συνόρων κάθε κράτους της περιοχής, από την τρομοκρατία και τον εξτρεμισμό. Ο Οργανισμός αυτός είναι μοναδικός στο είδος του και έρχεται σε αντιδιαστολή με την επικρατούσα αντίληψη, ότι μόνο η Δύση μπορεί να συγκροτήσει με επιτυχία περιφερειακές οργανώσεις. Φέρει δε το όνομα μιας Κινέζικης πόλης και ουσιαστικά προβάλλει τις αξίες του Κινέζικου κράτους. Δεν νοείται ως στρατιωτική συμμαχία, όπως το NATO, παρά την πραγματοποίηση κοινών στρατιωτικών ασκήσεων κοντά στα Ουράλια το 2007⁶⁹.

Στο πλαίσιο αυτού, η Ρωσία αναγνωρίζει την Κίνα ως κεντρικό συνétaίρο της στην περιοχή, πυκνώνει τις συναντήσεις σε υψηλό επίπεδο μεταξύ τους, πραγματοποιεί κοινές στρατιωτικές ασκήσεις ενώ το 2006 οι δύο χώρες υπέγραψαν συμφωνία συνεργασίας στον ενεργειακό τομέα, επιδιώκοντας τη δημιουργία ενεργειακού κλαμπ στους κόλπους του Οργανισμού. Σε περίπτωση υλοποίησης, ο Οργανισμός της Σαγκάης μετατρέπεται αυτόματα στον μεγαλύτερο παραγωγό

---

⁶⁹ Lionel Beehner and Preeti Bhattacharji, *The Shanghai Cooperation Organization, Council for Foreign Relations*, March 24, 2009, <http://www.cfr.org/china/shanghai-cooperation-organization/p10883> (πρόσβαση 3 Αυγούστου, 2014)

ενέργειας στον κόσμο, προοπτική ιδιαίτερα σημαντική για την Κίνα που αναμένεται να γίνει ο δεύτερος καταναλωτής ενέργειας στον κόσμο⁷⁰.

Συνοψίζοντας μπορούμε να διακρίνουμε τέσσερις άξονες συνεργασίας στις αρχές του 21^{ου} αιώνα που χαρακτηρίζουν τις σχέσεις των δύο χωρών: α) ο πολιτικός άξονας, όπου παρατηρείται αμοιβαία υποστήριξη στα θέματα που αφορούν στις ΗΠΑ,⁷¹ στις στρατιωτικές επεμβάσεις - οι οποίες βαπτίζονται ως «ανθρωπιστικές» - που παραβιάζουν την εθνική κυριαρχία τρίτων κρατών⁷², στη στενότερη στρατιωτική συνεργασία ανάμεσα στις ΗΠΑ και στην Ιαπωνία⁷³ και στη δημιουργία της «αντιπυραυλικής ασπίδας», β) το εμπόριο με τις εμπορικές συναλλαγές να μην είναι ιδιαίτερα υψηλές, ειδικά εάν συγκριθούν με το εμπόριο της Κίνας με τις ΗΠΑ, αυξάνονται όμως συνεχώς και η Κίνα έχει εξελιχθεί σήμερα στον δεύτερο μεγαλύτερο εξαγωγέα προϊόντων στη Ρωσία, ενώ επεκτείνεται και στις αγορές των πρώην Σοβιετικών Δημοκρατιών της Κεντρικής Ασίας, γ) το πετρέλαιο, το φυσικό αέριο και γενικά οι ενεργειακοί πόροι με τελευταία σημαντική εξέλιξη την συμφωνία των προέδρων Σι Τζινπίνγκ και Πούτιν, για κατασκευή αγωγού φυσικού αερίου σύμφωνα με την οποία η Ρωσία δεσμεύεται να προμηθεύει την Κίνα με 38 δισεκατομμύρια κυβικά μέτρα φυσικού αερίου τον χρόνο μέσω αγωγού που διασχίζει τη Σιβηρία, προτού φτάσει στις πυκνοκατοικημένες περιοχές της βορειοανατολικής Κίνας, δ) η καταπολέμηση των αποσχιστικών κινήματων με ύπαρξη σύμπνοιας ανάμεσά τους στο θέμα της αντιμετώπισης των ισλαμικών μειονοτήτων που βρίσκονται στο έδαφός τους, καθώς θεωρούνται επικίνδυνες για την ασφάλεια και σταθερότητα της ευρύτερης περιοχής. Τέτοιες μειονότητες είναι οι Ουϊγούροι στην επαρχία Xinjiang⁷⁴ της Κίνας και οι Τσετσένοι στη Ρωσία. Και οι δύο χώρες αντιμετωπίζουν τα αποσχιστικά κινήματα ως μια «περιφερειακή συνομοσία» που αποσκοπεί στην εγκαθίδρυση ενός ισλαμικού έθνους στην Ασία και συνεργάζονται στενά μεταξύ τους, αλλά και με τις γειτονικές χώρες, για την πάταξή τους.

⁷⁰Sergei Balashov, “Natural Partners”, Russia Profile, 7 July 2008, <http://russiaprofile.org/international/a1215451814.html> (πρόσβαση 3 Αυγούστου, 2014).

⁷¹ Αν και με την υπογραφή της συμφωνίας για την ένωση Ρωσίας-NATO το Μάιο του 2002 η Ρωσία φαίνεται ότι άλλαξε πολιτική, τουλάχιστον σε ότι αφορά την επέκταση του NATO προς ανατολάς.

⁷² Το 1998 είχαν διαφωνήσει στην αμερικανική επίθεση στο Σουδάν και Αφγανιστάν, όπως και στον αμερικανικό-βρετανικό βομβαρδισμό του Ιράκ, ενώ είχαν αντιταχθεί και στις αεροπορικές επιθέσεις κατά της Γιουγκοσλαβίας το 1999.

⁷³ Ehsan Ahari, “Iran, China and Russia: The Emerging Anti-US Nexus?”, *Security Dialogue*, vol. 32(4), (2001): 453-466.

⁷⁴ Αυτή η περιοχή είναι γνωστή για αρκετά επαναστατικά κινήματα που αντιμετώπισε στο παρελθόν η Κίνα (το τελευταίο ήταν το 1944-1946). Μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης εκδηλώθηκε το εθνικιστικό κίνημα των Ουϊγούρων, το οποίο σκοπεύει στην απόσχιση της επαρχίας Xinjiang και στην ένωση με τους Ουϊγούρους της Κεντρικής Ασίας.

E.E.

Οι σχέσεις της Κίνας με τις ευρωπαϊκές χώρες, παρά το γεγονός ότι ο Μάο είχε επιλέξει την πολιτική του απομονωτισμού, ξεκινούν ήδη από τη δεκαετία του 1950 με την εγκαθίδρυση διπλωματικών σχέσεων με τις σκανδιναβικές χώρες, τη Βρετανία και την Ολλανδία. Μάλιστα, η Βρετανία αποτέλεσε και την πρώτη ευρωπαϊκή χώρα που ήρε τον εμπορικό αποκλεισμό κατά της Κίνας κατά τη διάρκεια του πολέμου της Κορέας (1954). Η Γαλλία προστέθηκε στις παραπάνω χώρες το 1964 μετά τις αποστάσεις που πήρε από τις ΗΠΑ. Οι σχέσεις αυτές γενικεύθηκαν και ενισχύθηκαν μετά το 1975, έτος σύναψης διπλωματικών σχέσεων με τη Ε.Ε., ενώ η άνοδος του Ντενγκ Σιαοπίνγκ στην εξουσία έδωσε νέα πνοή στις διμερείς επαφές αφού το 1978 και 1984 υπογράφηκαν σημαντικές συμφωνίες εμπορικών ανταλλαγών και συνεργασίας, ενώ καθιερώθηκε και ένα σύστημα ετησίων συναντήσεων σε επίπεδο υπουργών για την επίλυση κυρίως τεχνικών ζητημάτων της υιοθέτησης των παραπάνω συμφωνιών.⁷⁵

Σημείο επιβράδυνσης των σχέσεων των δύο πλευρών αποτέλεσαν τα γεγονότα της πλατείας Τιάνμεν το 1989 και η βίαιη αντιμετώπιση των φοιτητικών κινητοποιήσεων που ζητούσαν την φιλελευθεροποίηση και τον εκδημοκρατισμό του καθεστώτος, με την Ε.Ε. να αντιδρά επιβάλλοντας εμπάργκο όπλων, το οποίο βρίσκεται σε ισχύ μέχρι και σήμερα. Σταθμός για την αναθέρμανση των σχέσεων είναι το 1995 όπου η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μέσα στο πλαίσιο αλλαγής της ευρωπαϊκής στρατηγικής της για την Ασία, εξέδωσε μία ανακοίνωση με τίτλο «Μια μακροπρόθεσμη πολιτική για τις σχέσεις ανάμεσα στην Κίνα και την Ευρώπη»⁷⁶ και την πρόθεση διαμόρφωσης ενός πλαισίου δομημένου πολιτικού διαλόγου, το οποίο πραγματοποιήθηκε το 1998 με την καθιέρωση της σύγκλισης σε τακτική βάση συναντήσεων κορυφής Ε.Ε.-Κίνας (E.U.-China Summits).

Στον 21^ο αιώνα παρατηρείται μια εμβάθυνση στις σχέσεις των δύο η οποία εξελίσσεται σε δύο άξονες, τον πολιτικό και το οικονομικό. Σε πολιτικό επίπεδο μπορούμε να διακρίνουμε τρία βασικά θέματα συζήτησης:

α) θέματα διμερούς ενδιαφέροντος όπου δίνεται έμφαση σε ζητήματα εσωτερικής διακυβέρνησης όπως είναι τα ανθρώπινα δικαιώματα, η ελευθεροτυπία, η λογοκρισία στο διαδίκτυο, η κατάσταση στο Θιβέτ αλλά και το εμπάργκο όπλων που

⁷⁵ Zhai Dequan, "China's relations with the EU", *Studia Diplomatica*, (1996):4.

⁷⁶ Commission of the European Union, "A long-term policy for relations between China and Europe", *COM 279 final*, Brussels, 1995.

συνεχίζει να επηρεάζει τις διμερείς σχέσεις. Κύριως στόχος της Ε.Ε. είναι η μετατροπή της Κίνας σε μία ένας κράτος δικαίου με σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το Θιβέτ με τους γηγενείς κατοίκους να αντιμετωπίζουν καταπίεση στα πολιτιστικά και θρησκευτικά τους δικαιώματα. Έτσι το 2008 ακυρώθηκε η ετήσια συνάντηση κορυφής Κίνας-Ε.Ε. λόγω της σχεδιαζόμενης συνάντησης του προέδρου της Γαλλίας Σαρκοζί με τον Δαλάι Λάμα ως αντίδραση από την πλευρά του Πεκίνου το οποίο έχει ως πάγια τακτική να παγώνει για κάποιο διάστημα τις σχέσεις με όποιο κράτος-μέλος της Ε.Ε. προγραμματίζει και υλοποιεί πολιτικές συναντήσεις με το Δαλάι Λάμα.

Όσον αφορά το θέμα διασύνδεσης των πολεμικών εξοπλισμών με τα ανθρώπινα δικαιώματα στο εσωτερικό της, η Κίνα θεωρεί αδικαιολόγητη τη στάση της Ε.Ε. με πολλά κράτη-μέλη να εμφανίζονται θετικά διακείμενα στην άρση του εμπάργκο (κυρίως Γαλλία και Γερμανία προς ιδίων οικονομικό όφελος). Πάντως το ζήτημα του εμπάργκο παραμένει εν πολλοίς συμβολικό δεδομένου ότι δεν έχει δημιουργηθεί λίστα με τα απαγορευμένα προς πώληση στρατιωτικά προϊόντα.

β) θέματα περιφερειακού ενδιαφέροντος: οι διενέξεις της Κίνας με τις γειτονικές χώρες αποτελεί κύριο σημείο επίλυσης με την Ε.Ε. Η ραγδαία περιφερειακή ανέλιξη της Κίνας την έχει αναδείξει κύριο ανταγωνιστή των παραδοσιακών δυνάμεων στην περιοχή και ιδιαίτερα της Ιαπωνίας με σημαντικά σημεία τριβής το καθεστώς των νήσων Senkaku/Diaoyu, η υφαλοκρηπίδα και η υποστήριξη που παρέχει η Ιαπωνία στην Ταϊβάν. Συγκρουσιακές παραμένουν ακόμη και οι σχέσεις με την Ταϊβάν για τους λόγους που αναφέρονται και παρακάτω. Και στις δύο περιπτώσεις η Ε.Ε. διακηρύσσει την πάγια θέση της για ειρηνικές και συνεργατικές λύσεις στη βάση του διεθνούς δικαίου και με σεβασμό στις αποφάσεις της διεθνούς κοινότητας και ιδιαίτερα του ΟΗΕ.

γ) θέματα παγκόσμιου ενδιαφέροντος: η ανάδυση της στην παγκόσμια πολιτική σκηνή και η προσπάθειά της να διαδραματίσει πιο ουσιαστικό ρόλο στη νέα πολυπολική παγκόσμια τάξη έχει προσδώσει ιδιαίτερη δυναμική σε ζητήματα που συνδέονται με περιφερειακές κρίσεις, την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, τη διάδοση των πυρηνικών όπλων αλλά και τη διείσδυση της Κίνας στην Αφρική όπου αναδύεται σε προνομιακό συνομιλητή πολλών Αφρικανικών κυβερνήσεων. Στη διαχείριση κρίσεων οι δύο πλευρές συνεργάστηκαν τελευταία στην περίπτωση της Λιβύης με της Ε.Ε. να παίζει καταλυτικό ρόλο στο να πείσει την Κίνα να υποστηρίξει τα ψηφίσματα 1970 και 1973 του ΣΑ για τη Λιβύη. Ωστόσο η αίσθηση ότι οι δυτικές

χώρες υπερέβησαν τα όρια την έχει αποτρέψει στο να παράσχει αντίστοιχη στήριξη στο θέμα της Συρίας. Τέλος οι δύο χώρες διαφοροποιούνται επίσης στο θέμα μη διάδοσης των πυρηνικών όπλων και ιδιαίτερα στον τρόπο χειρισμού με το Ιράν και το Β. Κορέα.⁷⁷

Σχετικά με τον οικονομικό άξονα η Κίνα αποτελεί το δεύτερο πιο σημαντικό εμπορικό εταίρο της Ε.Ε., οριακά πίσω από τις ΗΠΑ, με τις εμπορικές συναλλαγές να αγγίζουν σήμερα τα 430 δις. ευρώ ενώ το 2004 ανέρχονταν στα 175δις. Από τη μεριά της Κίνας η Ε.Ε. αποτελεί το σημαντικότερο προορισμό των κινεζικών εξαγωγών με 19,1% και ακολουθούν οι ΗΠΑ με 17,4%. Λόγω της μεγάλης έκθεσης σε κινεζικά προϊόντα η Ε.Ε. προσπαθεί να προστατέψει τους κλάδους της εγχώριας οικονομίας από τον αθέμιτο κινεζικό ανταγωνισμό αρνούμενη να προσδώσει στην Κίνα καθεστώς «οικονομίας της αγοράς» το οποίο αποτελεί πάγιο αίτημα της Κινεζικής πλευράς. Γι' αυτό το λόγο η Κίνα έχει υιοθετήσει μια διαφορετική προσέγγιση στις σχέσεις της με την Ε.Ε. δίνοντας έμφαση σε διμερείς επαφές με κράτη-μέλη.⁷⁸

Κλείνοντας, οι σχέσεις λοιπόν ανάμεσα στην Κίνα και στην ΕΕ, μολονότι είναι γενικά καλές, δεν έχουν αναπτυχθεί όσο θα έπρεπε. Οι Κινέζοι θεωρούν ότι η Ευρώπη είναι κλειστή στον εαυτό της, ότι ξοδεύει όλη της την ενέργεια στις διαπραγματεύσεις για τη θεσμική της μεταρρύθμιση και τη διεύρυνσή της και δεν επενδύει όσο θα έπρεπε στις σχέσεις της με την Κίνα. Από την άλλη οι Ευρωπαίοι θεωρούν ότι η Κίνα είναι υπερβολικά στραμμένη προς τις ΗΠΑ, τις οποίες αναγνωρίζει ως τον κύριο μελλοντικό της συνεργάτη ή ανταγωνιστή, και χρησιμοποιούν απλά την ΕΕ ως μία «εναλλακτική» λύση.

Ταϊβάν

Οι σχέσεις μεταξύ της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας (ηπειρωτική Κίνα) και της Δημοκρατίας της Κίνας (Ταϊβάν) έχουν χαρακτηριστεί με το πέρασμα του χρόνου από ένα συγκρουσιακό περιβάλλον το οποίο επηρεάζει όχι μόνο την περιφερειακή αλλά και τη παγκόσμια ασφάλεια με τις ΗΠΑ να δίνουν ιδιαίτερη προσοχή στην συγκεκριμένη διένεξη. Η εξωτερική πολιτική της Κίνας στο ζήτημα αυτό έχει ένα ως σταθερό σημείο αναφοράς την αρχή «Μίας Κίνας» (One-China Principle) και

---

⁷⁷ Justin Vaïsse and Susi Dennison, "European Foreign Policy Score-card 2013", *European Council on Foreign Relations*, (2013): 27.

⁷⁸ Σπύρος Μπλαβούκος, "Οι Σχέσεις της Ε.Ε. με την Κίνα", από το βιβλίο *Η Κίνα και οι Άλλοι*, Σωτήρης Πετρόπουλος, Αστέρης Χουλιάρης, (Αθήνα, Παπαζήση:2013),153-156.

αποτελείται από τρεις κύριους άξονες δράσης: δημιουργία στενών οικονομικών δεσμών με την Ταϊβάν ώστε να μπορεί να την ελέγχει, επίτευξη της διπλωματικής απομόνωσης της νήσου και περιορισμός οποιασδήποτε κίνησης της για ανεξαρτησία⁷⁹.

Η αφετηρία της διένεξης χρονολογείται το 1949 όταν οι δυνάμεις του εθνικιστικού κόμματος Γκουομιντάνγκ με αρχηγό τον Τσανγκ Κάισεκ αποτραβήχτηκαν στη νήσο Φορμόζα, όπως ονομαζόταν η Ταϊβάν, και ίδρυσαν τη κυβέρνηση της Δημοκρατίας της Κίνας. Έκτοτε οι σχέσεις των δύο μερών εξελίσσονται σ' ένα περιβάλλον σύγκρουσης, αστάθειας και απειλών. Καθ' όλη τη δεκαετία του 1950 και μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1970 η στρατιωτικοποίηση της διένεξης υπήρξε αρκετά έντονη καθώς η Κίνα απειλούσε ότι σε περίπτωση που η Ταϊβάν διακηρύξει την ανεξαρτησία της τότε θα αναγκαστεί να επέμβει με στρατιωτικά μέσα.

Καθοριστικό ρόλο στην επιδείνωση των διμερών σχέσεων έπαιξε και η στάση των ΗΠΑ οι οποίες ήδη από την προεδρία Τρούμαν είχαν διακηρύξει πως μια κατάληψη της Ταϊβάν εκ μέρους των κομμουνιστών και η ανατροπή αυτού που η Αμερική εξακολουθούσε να αναγνωρίζει ως νόμιμη κυβέρνηση της Κίνας θα αποτελούσε απειλή όχι μόνο κατά των δυνάμεων των Ηνωμένων Πολιτειών αλλά και για ολόκληρη την περιοχή του ειρηνικού. Γι' αυτό το λόγο ο 7^{ος} Στόλος είχε σταλεί στα στενά της Ταϊβάν για να αποτρέψει ένα τέτοιο ενδεχόμενο ενώ το 1954 ΗΠΑ και Ταϊβάν υπέγραψαν αμοιβαία συνθήκη αμύνης αναγνωρίζοντας την κυβέρνηση της Ταϊβάν ως τη μόνη νόμιμη κυβέρνηση της Κίνας η οποία διατηρούσε και έδρα στα Ηνωμένα Έθνη.⁸⁰

Η κατάσταση αρχίζει να αλλάζει το 1979 όταν οι ΗΠΑ αλλάζουν στάση αναγνωρίζοντας την ΛΔΚ ως το μόνο νόμιμο εκπρόσωπο της Κίνα στον ΟΗΕ και αποβάλλοντας αντίστοιχα τη Δημοκρατία της Κίνας (1971). Κατά την διάρκεια της δεκαετίας του 1980 το Πεκίνο πιστεύοντας πως κατέχει το διπλωματικό πλεονέκτημα έκανε προσπάθειες για έναρξη διαλόγου ενοποίησης της Ταϊβάν με την Κίνα, οι οποίες είχαν αρνητικά αποτελέσματα, με την Ταϊβάν να προωθεί την πολιτική των

---

⁷⁹ Liu Hong, "One-China principle is Beijing's bottom line on Taiwan issue", *Beijing Review*, February 21, Vol.45, no8, (2002) 17-23.

⁸⁰ Harry S. Truman, *Gears of Trial and Hope 1946-1952*, (New York: Doubleday, 1956), 339.

«Τρία Όχι»: όχι επαφή, όχι συμβιβασμός, όχι διαπραγμάτευση. Έτσι ο Ντενγκ Σιαοπίνγκ άλλαξε στάση προωθώντας την πολιτική «Μία Χώρα, Δύο Συστήματα».⁸¹

Στις αρχές της δεκαετίας του 1990 έχουμε την έναρξη ενός ανεπίσημου διαλόγου που διεξαγόταν όχι μεταξύ κυβερνήσεων αλλά μέσω ανεπίσημων διαύλων επικοινωνίας⁸² οι οποίοι συζήτησαν και ήρθαν σε συμφωνία σε σημαντικά θέματα όπως η δημιουργία οδών επικοινωνίας, η προστασία των επενδύσεων, παράνομη μετανάστευση, πειρατεία, λαθρεμπόριο και αλιεία. Αν και ο διάλογος μεταξύ των δύο διεξαγόταν σε μη κυβερνητικό επίπεδο παρ' όλα αυτά συμβόλιζε την επιλογή πιο ειρηνικών μέσων επικοινωνίας και διαπραγμάτευσης.⁸³

Το θετικό κλίμα όμως δεν κράτησε για πολύ αφού το 1995 ο τότε πρόεδρος της Ταϊβάν Lee Teng-hui ζήτησε και έλαβε αμερικανική βίζα για να συμμετάσχει σε μια εκδήλωση στο Πανεπιστήμιο Cornell στις ΗΠΑ.⁸⁴ Το Πεκίνο διαμαρτυρήθηκε στην Ουάσινγκτον θεωρώντας ότι η τελευταία είχε παραβιάσει της αρχής της «μοναδικότητας» της Κίνας. Αρχικά η αντίδρασή της περιορίστηκε στην ανάκληση της διπλωματικής αποστολής της από την Ουάσινγκτον, στη διακοπή όλων των υψηλού επιπέδου ανταλλαγών και διακοπή του διαλόγου για το καθεστώς ελέγχου της τεχνολογίας πυραύλων. Αργότερα όμως κορυφώθηκε με την πραγματοποίηση μιας σειράς «στρατιωτικών ασκήσεων» στα στενά της Ταϊβάν, κατά τις οποίες εκτόξευσε πυραύλους M-11 (πύραυλοι που έχουν τη δυνατότητα να φέρουν πυρηνική κεφαλή) πολύ κοντά στα δύο κύρια λιμάνια της Ταϊβάν, το Keelung και το Kaoshiung. Η εκτόξευση των πυραύλων προκάλεσε πανικό στην Ταϊβάν, όπου παρατηρήθηκε πτώση στο χρηματιστήριο, διαρροή κεφαλαίων, υπερβολική ζήτηση ξένου συναλλάγματος, διακοπή του θαλάσσιου εμπορίου κ.α. Η αντίδραση των ΗΠΑ ήταν άμεση και εξέπληξε ακόμη και την κινεζική πολιτική ηγεσία, καθώς δύο αεροπλανοφόρα, το Independence και το Nimitz, κατέφθασαν στην περιοχή για να προστατέψουν το νησί, κάνοντας επίδειξη δύναμης και ταυτόχρονα δείχνοντας στην Κίνα ότι η Αμερική είναι αποφασισμένη να υποστηρίξει την Ταϊβάν με κάθε μέσο.

---

⁸¹ Lijun Sheng, *China and Taiwan: Cross-strait Relations Under ChenShui-bian*, (Singapore: Institute of South East Asian Studies, 2002) 7-8.

⁸² Την διαπραγμάτευση ανέλαβαν οι οργανώσεις Strait Exchange Foundation (SEF) από την πλευρά της Κίνας και η Association for Relations across the Taiwan Strait (ARTS) από τη μεριά της Ταϊβάν που ιδρύθηκαν το 1991.

⁸³ Won Du Chang, "Taiwan's Unification with Mainland China: Problems and Prospects", *Asian Journal of Political Science*, 2(1), (1994):160-1.

⁸⁴ Η διοίκηση Clinton, το Πεντάγωνο και το Εθνικό Συμβούλιο Ασφαλείας ήταν αντίθετοι με τη χορήγηση της βίζας για να μη δημιουργήσουν τριβές στις σχέσεις της Αμερικής με την Κίνα. Το Κογκρέσο όμως ψήφισε υπέρ της χορήγησης της βίζας (395 ψήφοι υπέρ και ένας κατά).

Στον 21^ο αιώνα κομβικό σημείο για τις διμερείς επαφές ήταν οι προεδρικές εκλογές του 2000 όπου το κόμμα του Γκουομιντάνγκ έχασε την μακροχρόνια εξουσία του από το Δημοκρατικό Προδευτικό Κόμμα του Τσε Σούι-Μπιάν ο οποίος στην εναρκτήρια ομιλία του στις 20 Μαΐου έκανε λόγο για την πολιτική του ενός «εάν» και τον πέντε «όχι».⁸⁵ Εάν το ΚΚΚ δεν έχει πρόθεση να χρησιμοποιήσει στρατιωτική δύναμη ενάντια στην Ταϊβάν τότε θα διατηρηθεί το status quo. Ωστόσο σε νέες δηλώσεις του τον Αύγουστο του 2002 ο Τσεν υποστήριξε ότι η Ταϊβάν πρέπει ν' ακολουθήσει το δικό της δρόμο ο οποίος δεν μπορεί να προκαθοριστεί από κανέναν εξωγενή παράγοντα, καθώς η Δημοκρατία της Κίνας αποτελεί μία «κυρίαρχη ανεξάρτητη χώρα».⁸⁶

Στις εκλογές του 2008 το κόμμα του Γκουομιντάνγκ κέρδισε με σημαντική πλειοψηφία το ΔΠΚ και ο νέος πρόεδρος Τζέου έβαλε ως στόχο την αναστροφή του αρνητικού κλίματος μέσω της αποκατάστασης των σχέσεων με το Πεκίνο παρουσιάζοντας το νέο σχέδιο πολιτικής προσέγγισης Κίνας-Ταϊβάν παρουσιάζοντας την αρχή των «Τριών Όχι»: όχι ανεξαρτησία για την Ταϊβάν, όχι «Δύο Κίνες» ή «Μία Κίνα, Μία Ταϊβάν», και όχι συμμετοχή ως μέλος της Ταϊβάν σε οργανισμούς που προϋποθέτουν πολιτειακό καθεστώς. Αντίστοιχα ο τότε πρόεδρος της Κίνας Χου Ζιντάο, το ίδιο έτος, παρουσίασε τα έξι βασικά σημεία για την ειρηνευτική εξέλιξη των διμερών σχέσεων με πρώτο και σημαντικότερο την τήρηση της αρχής της «Μίας Κίνας».⁸⁷

Σήμερα, παρά τις αισιόδοξες εξελίξεις της τελευταίας πενταετίας, η συνεχής στρατιωτική συσσώρευση της Κίνας και η υπεροχή του Λαϊκού Απελευθερωτικού Στρατού έναντι της Ταϊβάν δείχνει ότι αποτελεί τον βασικό στρατιωτικό στόχο της Κίνας. Στο πλαίσιο αυτό και για αποφυγή πιθανής ένοπλης στρατιωτικής σύγκρουσης οι ΗΠΑ παρέχουν στρατιωτική βοήθεια στην Ταϊβάν διατηρώντας ταυτόχρονα μία ουδέτερη στάση στις διμερείς διαφορές.

---

⁸⁵ Τα πέντε όχι: όχι διακήρυξη ανεξαρτησίας, όχι αλλαγή στον «εθνικό τίτλο», όχι αναφορά σε έθνος προς έθνος σχέσεις στο Σύνταγμα, όχι δημοψήφισμα για μετατροπή του status quo, όχι κατάργηση του Συμβουλίου Εθνικής Ενοποίησης και των Κατευθυντήριων Γραμμών για Εθνική Ενοποίηση.

⁸⁶ Shirley Kan, "China/Taiwan: Evolution of the 'One China' Policy-Key Statements from Washington, Beijing and Taipei", *Congressional Research Service Report for Congress*, 2011, 68.

⁸⁷ Μαρία Γιαννιού, "Η Κίνα και οι Άλλοι" *Οι Σχέσεις της Κίνας με την Ταϊβάν*, Σωτήρης Πετρόπουλος, Αστέρης Χουλιάρας, (Αθήνα, Παπαζήση:2013),117-180.

Ιαπωνία

Η εξέλιξη των διμερών σχέσεων των δύο κρατών χρήζει ιδιαίτερης προσοχής αφού αποτελούν τους κύριους πυλώνες για την σταθερότητα, την ειρήνη και την ασφάλεια του περιφερειακού υποσυστήματος της βορειοανατολικής Ασίας και της ευρύτερης περιοχής του Ειρηνικού. Οι διμερείς σχέσεις Κίνας και Ιαπωνίας διέπονται από την αντίφαση, αφενός, της στενής συνεργασίας στον εμπορικό και οικονομικό τομέα και αφετέρου της έντασης και της αμοιβαίας καχυποψίας στο πολιτικό πεδίο, όπου επικρατούν η συναισθηματική φόρτιση και ο ακραίος εθνικισμός λόγω του ιστορικού παρελθόντος⁸⁸ και της σύγκρουσης γεωπολιτικών συμφερόντων.

Τα δύο κράτη μετά το τέλος Β' ΠΠ τράβηξαν διαφορετικές πορείες, προσαρμοζόμενα στις αναγκαιότητες που επέβαλε η ψυχροπολεμική αντιπαράθεση. Η Κίνα υπό τον Μάο ακολούθησε το δρόμο του απομονωτισμού και της εσωτερικής ανασυγκρότησης στοχεύοντας στην πολιτική και εδαφική ακεραιότητα της ενώ η Ιαπωνία από την άλλη αφέθηκε στην στρατιωτική προστασία των ΗΠΑ επιτρέποντας την παρουσία αμερικανικών βάσεων στο έδαφός της.

Η πρώτη διπλωματική προσέγγιση μεταξύ των δύο γίνεται το 1972 με προτροπή του Αμερικανού προέδρου Νίξον ενώ το 1978 υπογράφεται η Συνθήκη Φιλίας και Ειρήνης η οποία καθόριζε τις σχέσεις συνεργασίας σε εμπορικό και σε οικονομικό επίπεδο, συμφωνώντας μεταξύ άλλων στη μη παρέμβαση στα εσωτερικά θέματα η μία της άλλης.⁸⁹ Στρατηγικά το δόγμα Ντενγκ απαιτούσε την υπερκέραση των διμερών διαφορών προς χάριν της οικονομικής ανάπτυξης.

Το τέλος του Ψυχρού Πολέμου άλλαξε ριζικά το στρατηγικό υπόβαθρο των Σινό-Ιαπωνικών σχέσεων η οποία καθορίστηκε από την πολιτική, οικονομική και στρατηγική άνοδο της Κίνας, την ενεργή εμπλοκή των ΗΠΑ ως ηγεμονική δύναμη στην περιοχή και την επαμφοτερίζουσα ιαπωνική στάση έναντι των ΗΠΑ. Επιπλέον, η υπογραφή της «κοινής δήλωσης για την ασφάλεια» ανάμεσα στην Ιαπωνία και τις ΗΠΑ το 1996, κάνουν την Κίνα να πιστεύει όλο και περισσότερο τη θεωρία της

---

⁸⁸ Κομβικό σημείο αποτέλεσε: α) ο πρώτος Σίνο-Ιαπωνικός πόλεμος (1894-1895) που έληξε με την ήττα της Κίνας και την διάρρηξη της κινεζικής επικράτειας αφού η Κορέα έπαψε να αποτελεί μέρος της Κινεζικής σφαίρας επιρροής, ενώ η προσάρτηση της Ταϊβάν και των νήσων Ryuku από το Τόκιο υπήρξαν καθοριστικές για το μέλλον, β) ο δεύτερος Σίνο-Ιαπωνικός πόλεμος (1931-1945) κατά τη διάρκεια του οποίου είχαμε την κατοχή μεγάλου μέρους της Κινεζικής επικράτειας από τους Ιάπωνες, ξεκινώντας από τη Μαντζουρία το 1931 ενώ χαρακτηριστικές ήταν οι ωμότητες που διέπραξε ο Ιαπωνικό στρατός οι οποίες δεν έχουν ξεχαστεί μέχρι και σήμερα.

⁸⁹ Eric Teo Chu Cheow, "Sino-Japanese Relations: Conflict Management and Resolution", *Central Asia-Caucasus Institute & Road Studies Program, Occasional Paper*, SAIS Johns Hopkins University, 2006,25

δημιουργίας ενός κλοιού γύρω της. Αυτή η συμφωνία ανοίγει την πόρτα για μεγαλύτερη συμμετοχή του ιαπωνικού στρατού σε μελλοντικά θέματα ασφαλείας μιας πιο ευρείας περιοχής που θα περιλαμβάνει και τα στενά της Ταϊβάν, τη χερσόνησο της Κορέας ή ακόμη και τη ΝΑ Ασία. Στην ουσία, η Ιαπωνία από «προστατευόμενη» χώρα μεταλλάσσεται σε χώρα που θα συμμετέχει ενεργά στην περιφερειακή ασφάλεια.⁹⁰

Στον 21^ο αιώνα το τρέχον status quo των διμερών σχέσεων, δύναται να περιγραφεί από τη φράση “hot economics, cold politics”, η οποία καταδεικνύει την πρόοδο στις εμπορικές και οικονομικές συναλλαγές με την Ιαπωνία να αποτελεί το δεύτερο στη τάξει εμπορικό εταίρο της Κίνας.⁹¹ Σε πολιτικό επίπεδο οι διμερείς σχέσεις έχουν φθάσει στο ναδίρ των τελευταίων δεκαετιών με κυριότερα ζητήματα: α) οι κινεζικές εδαφικές διεκδικήσεις των νήσων της αλυσίδας Ryukyu-Senkaku/Diaoyu, προϊόν του εδαφικού ακρωτηριασμού της κινεζικής επικράτειας τον 20^ο αιώνα, β) η ανησυχία της Ιαπωνίας για τις προθέσεις της κινεζικής ηγεσίας εξαιτίας της ραγδαίας αύξησης των στρατιωτικών δαπανών της Κίνας, γ) η καχυποψία της Κίνας αναφορικά με το σκοπό και τη φύση της αμυντικής συμμαχίας ΗΠΑ-Ιαπωνίας ενισχυόμενης από την εγκατάσταση της αντί-πυραυλικής ασπίδας στο Ιαπωνικό έδαφος ως αντιστάθμισμα της απειλής της Βόρειας Κορέας και δ) η άνοδος του σινικού εθνικισμού ο οποίος εστράφη αφενός από τις μνήμες του ιστορικού παρελθόντος και της αδιαλλαξίας της Ιαπωνικής πλευρά να αναγνωρίσει τα Ιαπωνικά εγκλήματα πολέμου στην Κίνα και αφετέρου λόγω της οικονομικής, πολιτικής και στρατιωτικής αναβάθμισης της χώρας.⁹²

Ινδία

Κίνα και Ινδία είναι πράγματι μοιραίο από την γεωγραφία να είναι αντίπαλοι, ως γείτονες με τεράστιους πληθυσμούς με πλούσιους και αξιολύβαστους πολιτισμούς και αντιμαχόμενες απαιτήσεις επί του εδάφους (επί παραδείγματι το Ινδικό κράτος του Ανουραχάς Πραντές). Η Ινδία χρησιμοποιήθηκε από την Δύση, που επιθυμεί σφόδρα

---

90. Weixing Hu, “China's Taiwan policy and East Asian Security”, *Journal of contemporary Asia*, 1997, 27(3): 374-391.

91 Michael Anthony McDevitt, “Sino-Japanese Rivalry”, *Pacific Forum CSIS Project Report Issues and Insights*, 2007, 23.

92 Κωνσταντίνος Λαμπρόπουλος, “Οι Σχέσεις Κίνας-Ιαπωνίας στο Περιφερειακό Σύστημα της Ανατολικής Ασίας”, από το βιβλίο *Η Κίνα και οι Άλλοι*, Σωτήρης Πετρόπουλος, Αστέρης Χουλιάρης (Αθήνα, Παπαζήση:2013), 211.

την καλή συνεργασία μαζί της, ως αντίβαρο στο ειδικό βάρος της Κίνας στην Ασιατική ήπειρο. Μέχρι τα μέσα του αιώνα, ο πληθυσμός της Ινδίας αναμένεται να ξεπεράσει αυτόν της Κίνας, γεγονός που ενδέχεται να έχει επιπτώσεις στο οικονομικό δυναμικό των δύο κρατών, που ήδη φιλοξενούν πάνω από το 35% του παγκόσμιου πληθυσμού.

Δύο είναι τα γεγονότα τα οποία έχουν στιγματίσει τις σινό-ινδικές σχέσεις από το 1949 και μετά, η κινεζική εισβολή στο Θιβέτ το 1950 και η κινεζική επίθεση στην Ινδία το 1962. Η αντιπαλότητα των δύο χωρών επικεντρώνεται ακόμη και σήμερα στις διασυνοριακές τους διαφορές και κυρίως στη στενή συνεργασία της Κίνας με το Πακιστάν, στο θέμα του Θιβέτ και στην προσπάθεια της Κίνας να αυξήσει την επιρροή της στη Νότιο Ασία.

Αν και η Ινδία και η Κίνα δείχνουν να έχουν πολύ στενή συνεργασία στις διεθνείς συναντήσεις, στις διμερείς τους σχέσεις κρατούν πολεμοχαρείς τόνους. Το 1988 έχουμε την ιστορική επίσκεψη του Ρατζίβ Γκάντι στο Πεκίνο, με την ανάμνηση του πολέμου του 1962 να ξεθωιάζει, όπου και υπογράφηκαν σημαντικές συμφωνίες. Στο διπλωματικό πεδίο, η Ινδία διακήρυξε ξανά, ότι το Θιβέτ ανήκει στην Κίνα, όπως εξάλλου είχε κάνει και το 1954, ενώ η Κίνα είχε αναγνωρίσει ότι το Σικίμ το οποίο είχε προσαρτήσει η Ινδία το 1974, αποτελούσε όντως τμήμα της επικράτειάς της. Στο οικονομικό πεδίο, οι εμπορικές ανταλλαγές γνώρισαν εκρηκτική άνοδο και το 2013 έφτασαν στο ύψος των 61,7 δισ. δολαρίων, έναντι μόλις 3 δισ. το 2000. Επιπλέον, η Κίνα έγινε ο πρώτος εμπορικός εταίρος της χώρας.

Η Κίνα, η οποία αντίθετα από την Ινδία, δεν αναγνώρισε ποτέ τη γραμμή Μακ Μάχον θεωρεί, ότι η περιοχή αποτελεί το « Νότιο Θιβέτ » και της ανήκει. Ίσως αυτό οφείλεται στο γεγονός, ότι εκεί βρίσκεται το Ταβάνγκ, ένα θιβετιανό βουδιστικό μοναστήρι στο οποίο γεννήθηκε ο έκτος Δαλάι Λάμα. Φαίνεται, ότι οι Κινέζοι φοβούνται μήπως ο διάδοχος του σημερινού θρησκευτικού ηγέτη, προέλθει από το συγκεκριμένο μοναστήρι.

Από πλευράς Κίνας, αμφισβητείται η εθνική κυριαρχία της Ινδίας στην επαρχία Τζαμού και Κασμίρ. Η αντιπαλότητα των δύο χωρών στην ξηρά γίνεται ακόμα εντονότερη, όταν πρόκειται για τον Ινδικό Ωκεανό. Το Νέο Δελχί πάσχει από ένα σύνδρομο περικύκλωσης, το οποίο οφείλεται στη δημιουργία του « κοιλί μαργαριταριών » που αναπτύσσει η Κίνα. Σε αυτήν την απειλή προστίθεται και η ανάπτυξη βαλλιστικών πυραύλων στο οροπέδιο του Θιβέτ.

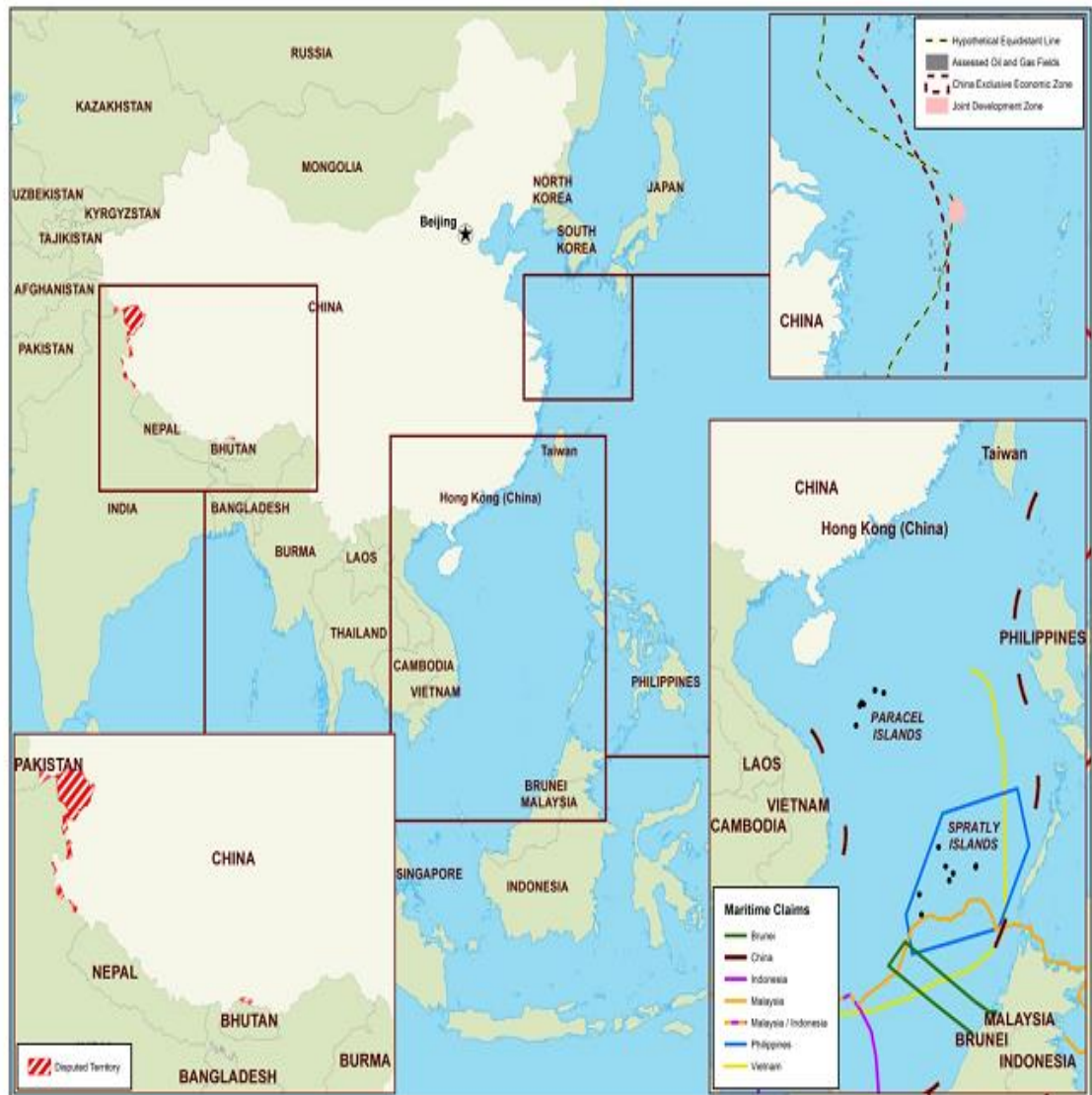
Το Πεκίνο είναι πεπεισμένο, ότι η Ινδία είναι σε θέση να μπλοκάρει την πρόσβασή του στη Σινική Θάλασσα που θεωρεί « δική του », χάρη στο φράγμα που

αποτελεί το Αρχιπέλαγος των Ανδαμάνων Νήσων. Οι ανησυχίες και των δύο πλευρών εντείνονται ακόμα περισσότερο από το γεγονός, ότι το μεγαλύτερο μέρος του ανεφοδιασμού τους σε υδρογονάνθρακες προέρχεται από τη Μέση Ανατολή και διέρχεται από τον Ινδικό Ωκεανό. Δεν εκπλήσσει λοιπόν, το γεγονός, ότι οι δύο χώρες ενισχύουν κατά προτεραιότητα το ναυτικό τους, χωρίς όμως να παραμελούν και τα υπόλοιπα όπλα, όπως μπορεί κανείς να παρατηρήσει αν εξετάσει τις στρατιωτικές τους δαπάνες, οι οποίες αυξάνονται με ταχύ ρυθμό. Η αντιπαλότητά τους έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία περιφερειακών συνασπισμών. Στην Κίνα πρόσκεινται το Πακιστάν, η Βιρμανία (Μιανμάρ) και η Σρι Λάνκα. Το Πεκίνο επιχειρεί επίσης να προσεγγίσει και χώρες με τις οποίες η Ινδία θα επιθυμούσε να διατηρήσει ή να αναπτύξει καλές σχέσεις (Ιράν, Νεπάλ, Μπαγκλαντές).

Από την πλευρά του το Νέο Δελχί, προσπαθεί να εκμεταλλευθεί τις ανησυχίες που προκαλεί η ισχύς της Κίνας σε διάφορες χώρες, από το Βιετνάμ ως τη Σιγκαπούρη και την Ιαπωνία. Εξάλλου, προσεγγίζει και τις Ηνωμένες Πολιτείες. Εύλογα το Πεκίνο αισθάνεται ιδιαίτερα ενοχλημένο από μια συνεργασία, η οποία, καθώς προστίθεται στον αμερικανοϊαπωνικό άξονα, ενισχύει ακόμα περισσότερο τον ρόλο των Ηνωμένων Πολιτειών ως ασιατική δύναμη.

Ωστόσο, αυτές οι προβληματικές διμερείς σχέσεις δεν εμποδίζουν τις δύο χώρες να συναντώνται και να συγκλίνουν ολοένα συχνότερα, στους πολυμερείς μεταξύ τους θεσμούς. Ο μεγάλος αριθμός των θεσμών στους οποίους ανήκουν οι ασιατικές χώρες ή ευρύτερα οι αναδυόμενες χώρες, αυξάνει τη συχνότητα και την ένταση των ανταλλαγών. Η Ινδία και η Κίνα είναι σήμερα μέλη σε αρκετούς οργανισμούς τέτοιου είδους, τόσο σε περιφερειακή κλίμακα όσο και σε διηπειρωτική. Εκτός από το στρατηγικό τρίγωνο Ρωσίας, Κίνας και Ινδίας, η πλέον εμβληματική περίπτωση είναι, χωρίς αμφιβολία, η ομάδα BRICS. Στις διεκδικήσεις τους στην διεθνή πολιτική, περιλαμβανόταν και η δημιουργία μόνιμης έδρας στο Συμβούλιο Ασφαλείας για την Ινδία και τη Βραζιλία. Επιπλέον, ζήτησαν με ελάχιστα συγκαλυμμένο τρόπο, να προέρχονται από τις χώρες τους οι υπεύθυνοι του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και της Παγκόσμιας Τράπεζας, αξιώματα τα οποία παραδοσιακά μοιράζονται οι Αμερικανοί και οι Ευρωπαίοι.

Συνεπώς, οι προβληματικές σχέσεις της Ινδίας και της Κίνας σε διμερές επίπεδο αντισταθμίζονται από την ένταση των ανταλλαγών τους σε πολυμερές επίπεδο, όπου ένα από τα πρώτα μελήματα των δύο γιγάντων της Ασίας, είναι η αντιπαράθεση με τη Δύση.

Γράφημα 6: Κινεζικές Κυριαρχικές Αξιώσεις

3.4 Βασικές Αρχές της Κινεζικής Διπλωματίας

Από την ίδρυση της Λ.Δ.Κ. οι Κινεζικές Κυβερνήσεις είχαν ορίσει μια σειρά θεωριών και αρχών ως οδηγό της Κινεζικής διπλωματίας για την αντιμετώπιση προκλήσεων και απειλών με βραχυπρόθεσμο πλαίσιο. Στον 21^ο αιώνα το Πεκίνο έχει κατανοήσει ότι απαιτείται ένας μακροπρόθεσμος διπλωματικός σχεδιασμός προσαρμοσμένος στις απαιτήσεις του διεθνούς περιβάλλοντος και με γνώμονα της στρατηγική του Win-Win. Στο 17 Εθνικό Συνέδριο του Κ.Κ.Κ. το 2007, ο πρόεδρος Hu είχε δηλώσει ότι «η Κίνα δεν μπορεί ν' αναπτυχθεί απομονωμένη από τον υπόλοιπο κόσμο, αλλά ούτε και ο υπόλοιπος κόσμος μπορεί να επιτύχει την σταθερότητα και την ευημερία χωρίς την Κίνα».⁹³

Η βάση της Κινεζικής διπλωματίας στον αιώνα που διανύουμε συνοψίζεται στις λέξεις “Harmonious World” η οποία διατυπώθηκε το 2004 από τον Hu και μετεξελίχθηκε στη φράση “Peace Harmonious” που ακολουθείται μέχρι και σήμερα, θέλοντας να εκφράσει τις προθέσεις της Κίνας για έναν αρμονικό και ειρηνικό κόσμο που θα στηρίζεται στην αρμονική συνεργασία μεταξύ των χωρών σε πολιτικό, οικονομικό και πολιτιστικό επίπεδο αλλά και σε ζητήματα ασφάλειας και περιβάλλοντος.

Την πολιτική του “Harmonious World” και του “Peace Harmonious” τις προωθεί με διάφορα εργαλεία εκ των οποίων τα σημαντικότερα είναι η «διπλωματική συνεργασία» (Partnership diplomacy) και η «διπλωματία των 4 κύκλων» (4 Cycle diplomacy).

Η Διπλωματική Συνεργασία (Partnership Diplomacy)

Η «διπλωματική συνεργασία»⁹⁴ μπορεί να περιγραφεί ως μία πυραμίδα (όπως περιγράφεται και στο Γράφημα 6^α) όπου στο κατώτερο επίπεδο έχουμε τις «φιλικές σχέσεις συνεργασίας» (friendly cooperative relations) που βασίζονται στην απλή φιλία και την συνεργασία τόσο με γειτονικές αλλά και άλλες χώρες, τις οποίες η Κίνα δεν αντιλαμβάνεται ως «εχθρικές». Μερικές από αυτές είναι: Φιλιππίνες, Βιετνάμ, Μαλαισία, Μονγκολία, Αυστραλία, Τουρκία, Αλγερία Ρουμανία.

---

⁹³ Hu Jintao, “Hold High the Great Banner of Socialism with Chinese Characteristics and Strive for New Victories in Building a Moderately Prosperous Society in All Respects” *Report to the Seventeenth National Congress of the Communist Party of China*, Oct. 15, 2007.

⁹⁴ Su Hao, “Harmonious World: The Conceived International Order in Framework of China’s Foreign Affairs”, in *China’s Shift: Global Strategy of the Rising Power*, Lida Masafumi, (Tokyo: National Institute for Defence Studies, 2009), 35-40.

Στο δεύτερο επίπεδο βρίσκεται «η φιλία και η συνεργασία» (friendship and cooperation), με χώρες μεγαλύτερης γεωπολιτικής σημασίας όπως το Κιργιστάν, το Νεπάλ και το Ουζμπεκιστάν. Στο επόμενο επίπεδο κατατάσσονται χώρες σημαντικού ενδιαφέροντος με τις οποίες η Κίνα έχει αναπτύξει «ολοκληρωμένες εταιρικές σχέσεις» (comprehensive partnership relations) όπως Μπαγκλαντές, Νότια Κορέα, Σρι Λάνκα και Αιθιοπία. Η «στρατηγική συνεργασία» (strategic partnership) αποτελεί το ανώτερο επίπεδο, με σχέσεις που αναπτύσσει σε όλα τα επίπεδα και είναι ζωτικής σημασίας για την Κίνα. Εδώ κατατάσσονται χώρες όπως η Βραζιλία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ρωσία, Ευρωπαϊκή Ένωση, Ελλάδα, Γαλλία, Ινδία και Ισπανία.

Γράφημα 6^α: Partnership Framework of China's Foreign Relations

Η Διπλωματία των τεσσάρων Κύκλων (4 Cycle diplomacy)

Ένας άλλος τρόπος προώθησης της Κινεζικής Διπλωματίας του Αρμονικού Κόσμου είναι αυτός της διπλωματίας των 4 κύκλων (Γράφημα 6β) προσπαθώντας να ενισχύσει τις σχέσεις της με χώρες της περιφέρειας. Αυτή οι τέσσερις κύκλοι βρίσκονται σε άμεση αλληλεξάρτηση και αντιπροσωπεύουν: οι δύο μεγάλοι κύκλοι, τους δύο μεγάλους περιφερειακούς οργανισμούς της Νότιο Ανατολικής Ασίας στους οποίους συμμετέχει η Κίνα, τον οργανισμό της Σαγκάης (SCO)⁹⁵ και τον ASEAN + 3⁹⁶ (ή 10+3) και οι δύο μικρότεροι, που συνδέουν τους δύο μεγάλους, με το

⁹⁵ Shanghai Cooperation Organization (SCO): απαρτίζεται από 5 κράτη την Κίνα, τη Ρωσία, το Καζακστάν, το Κιργιστάν και το Τατζικιστάν, αλλά και το πλέον πρόσφατο κράτος μέλος του ΟΑΣ, το Ουζμπεκιστάν το 2001. Δημιουργήθηκε το 1996 για να επιλύσει συνοριακές αμφισβητήσεις, σαν διακυβερνητικός οργανισμός αμοιβαίας στρατιωτικής ασφάλειας.

⁹⁶ Association of South-East Asian Nations (ASEAN+3): οργανισμός πολυμερούς συνεργασίας (θέματα πολιτικά, οικονομικά, ασφάλειας, ενέργειας και εμπορίου) ιδρύθηκε το 1997 και απαρτίζεται από 10 κράτη μέλη της Νότιο Ανατολικής Ασίας ενώ συμμετέχουν επιπλέον η Κίνα, η Ιαπωνία και η Ν. Κορέα.

Οργανισμό Νότιο Ανατολικής Ασίας για Περιφερειακή Συνεργασία (SAARC)⁹⁷ και τον διακυβερνητικό οργανισμό συνεργασίας σε πολιτικό οικονομικό και πολιτιστικό επίπεδο μεταξύ Κίνας, Ρωσίας και Μογγολίας (CRM).⁹⁸

Γράφημα 6^β: China's Diplomacy of Four Circles

Η εξωτερική πολιτική της Κίνας, σύμφωνα με τον πρέσβη Luo Linguan, βασίζεται σε τέσσερις βασικές αρχές διπλωματίας και σε μία λέξη κλειδί. Αυτές οι αρχές κυριαρχούν στις διεθνείς σχέσεις της και για συντομία τις ονομάζει DEWN (D: Diversity = Διαφορετικότητα, E: Equality = Ισότητα, W: Win-Win = Αμοιβαίο Κέρδος ή νίκη N: New security = νέα ασφάλεια). Αναλυτικότερα αυτές αντιπροσωπεύουν τα εξής⁹⁹:

D: Diversity, είναι ο σεβασμός της Διαφορετικότητας του κόσμου. Η Διαφορετικότητα δεν είναι ελάττωμα αλλά περισσότερο αρετή. Αυτή περιέχεται στο οικοσύστημα, όπως υπάρχει στο δικό μας κοινωνικό και οικονομικό σύστημα. Διαφορετικές ιστορικές γνώσεις και οι εθνικές συνθήκες έδωσαν ώθηση στην ανάπτυξη των διαφορετικών πολιτισμών, ιδεών μοντέλων αναπτύξεως και διακυβερνήσεως και θα πρέπει να αντιμετωπίζονται με σεβασμό.

E: Equality, Ισότητα όταν δημιουργούμε διεθνείς σχέσεις. Όλες οι χώρες του κόσμου πρέπει να είναι ίσες, μικρές ή μεγάλες, πλούσιες ή πτωχές και τα παγκόσμια θέματα θα πρέπει να εξετάζονται δια μέσου διαλόγου και διαβουλεύσεων.

⁹⁷ South Asean Association for Regional Cooperation(SAARC): ιδρύθηκε το 1985 και απαρτίζεται από 8 κράτη (Ινδία, Πακιστάν, Μπαγκλαντές, Σρι Λάνκα, Νεπάλ, Μαλδίβες, Μπουτάν και Αφγανιστάν) και έχει ως στόχο την οικονομική και εμπορική συνεργασία.

⁹⁸ Brigadier, Subrata "China's Grand Strategy: From Confucious to Contemporary, *Indian Army*, 2010, 19-20. <http://www.dtic.mil/get-tr-doc/pdf?AD=ADA518303> (πρόσβαση 20 Αυγούστου, 2014).

⁹⁹ Luo Linguan, "Η Διπλωματία της Κίνας", *Ελληνική Εταιρεία Στρατηγικών Μελετών*, 2009, 13-14. http://www.elesme.gr/elesmegr/periodika/t56/t_55.pdf. (Πρόσβαση 5 Αυγούστου 2014).

W: Win-Win, Αμοιβαίο κέρδος στις οικονομικές σχέσεις το οποίο θα πρέπει να κατοχυρώνεται.

N: New Security, η νέα ιδέα, η φιλοσοφία για την ασφάλεια θα πρέπει να διαφυλαχθεί. Η Κίνα πιστεύει ότι μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, και με βάση την παγκοσμιοποίηση, μία νέα φιλοσοφία, βασισμένη στην αμοιβαία εμπιστοσύνη, συνεργασία και στην κοινή ασφάλεια θα πρέπει να δημιουργηθεί. Τα κράτη δεν θα πρέπει να επιδιώκουν την ολιστική ασφάλεια σε βάρος άλλων και οπωσδήποτε θα πρέπει οι διεθνείς διαφορές να μην επιλύονται δια μέσου εκφοβισμών ή απειλών πολέμου.

Αυτές οι τέσσερις αρχές, για τους Κινέζους, είναι οι περισσότερο σπουδαίες και θεμελιώδεις για να κτισθεί ένας αρμονικός κόσμος βασισμένος στην ειρήνη και κοινή ευημερία, τον οποίο η Κίνα επιδιώκει σε συνεργασία με τον υπόλοιπο κόσμο. Ο **αρμονικός κόσμος** είναι η λέξη κλειδί για το **όραμα της κινεζικής διπλωματίας**. Η Κίνα συνδυάζει με συνοχή το όραμα, τις αρχές και τις πρακτικές της. Κτίζοντας τον αρμονικό κόσμο, η διπλωματία της Κίνας έχει θέσει ως στόχο να διασφαλίσει τα κυριαρχικά δικαιώματα και ασφάλειά της, να υπηρετήσει την κοινωνικο-οικονομική ανάπτυξη και να δημιουργήσει ευνοϊκές διεθνείς συνθήκες για την ανάδειξη της σε ηγέτιδα υπερδύναμη.

Η εξωτερική πολιτική της Κίνας είναι αφιερωμένη στην αντιμετώπιση της παγκοσμίου διεθνούς οικονομικής κρίσεως, υπηρετεί τις ανάγκες της εσωτερικής ανάπτυξης και βοηθάει στη δημιουργία περισσότερο αποτελεσματικών και υγιών διεθνών οικονομικών Ινστιτούτων. Οι προσπάθειές της αποσκοπούν σε τέσσερις διευθύνσεις :

(1) Εξασφάλιση σταθερής αναπτύξεως των σχέσεων με τις μεγάλες δυνάμεις ΗΠΑ, Ρωσία, ΕΕ και αναπτυσσόμενες/αναδυόμενες δυνάμεις.

(2) Ενίσχυση των σχέσεων καλής γειτονίας με τις συνορεύουσες χώρες, ανάπτυξη διμερούς συνεργασίας καθώς επίσης συνεργασία με τους διεθνείς οργανισμούς.

(3) Ενίσχυση της αλληλεγγύης και συνεργασίας με άλλες αναπτυσσόμενες χώρες, ειδικά στα πλαίσια του FORUM Κίνας-Αφρικής κ.α.

(4) Περισσότερη παραγωγική συμμετοχή στην επίλυση παγκόσμιων θεμάτων και περιφερειακών διαφορών, όπως η κλιματική αλλαγή, ενεργειακή ασφάλεια, αντιμετώπιση τρομοκρατίας, αφοπλισμός, αντιμετώπιση πειρατείας και το πυρηνικό θέμα της Κορεατικής Χερσονήσου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο Η Οικονομική Ισχύς της Κίνας

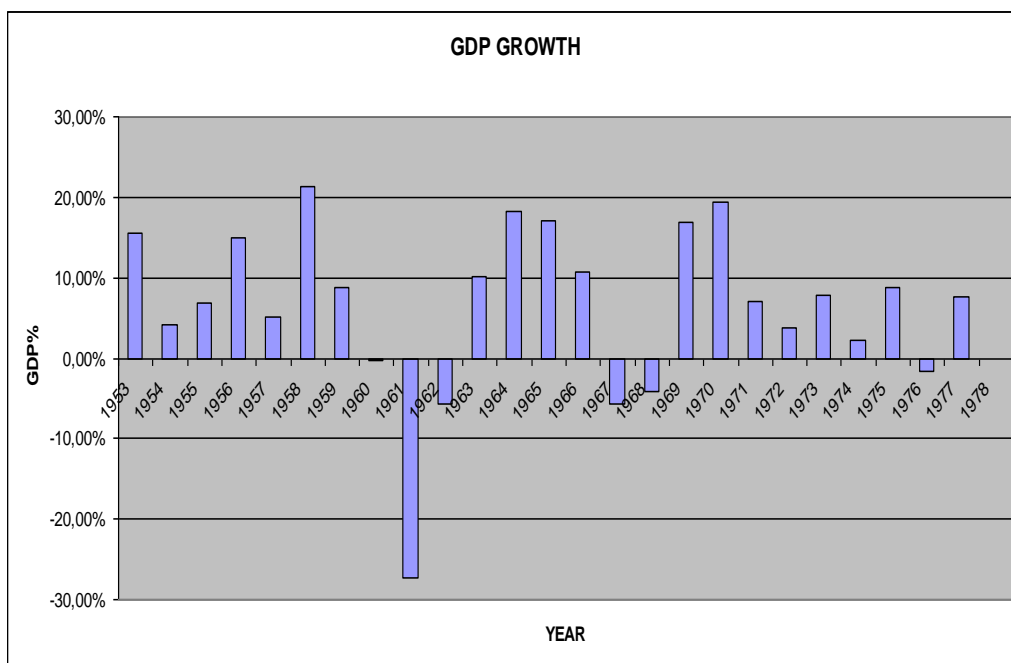
4.1 Η Εξελικτική Πορεία της Κινεζικής Οικονομίας

Μετά την επανάσταση του 1949 και την επικράτηση του Μάο Τσε Τουνγκ στη Κίνα, γίνεται μία προσπάθεια να καθησυχάσει τους αστικούς πληθυσμούς με ένα μετριοπαθές πρόγραμμα και την οικονομία να βασίζεται στην αγροτική ανάπτυξη, σε μια προσπάθεια ανύψωσης του βιοτικού επιπέδου του λαού και παροχής αγαθών που υποσχόταν η νέα πράξη πραγμάτων στην Κίνα. Ο πληθωρισμός μειώθηκε σύντομα στο 15%, όταν η δημόσια μισθοδοσία μετατράπηκε από νόμισμα σε είδος (κυρίως τρόφιμα). Το 1956-1958 ο Μάο προέβη στην κολεκτιβοποίηση της αγροτικής ιδιοκτησίας, όχι μόνο για ιδεολογικούς λόγους, αλλά επειδή ήθελε να διασφαλίσει αυτάρκεια και φοβόταν μήπως προκύψουν ελλείψεις σε τρόφιμα.

Το 1960 και για τρία χρόνια η χώρα ταλανίστηκε από μια σειρά φυσικών καταστροφών και, σε συνδυασμό με ένα πλέγμα πολιτικών επιλογών του Μάο Τσε Τούνγκ που ονομάστηκε «Το Μεγάλο Βήμα προς τα Εμπρός» (1958-1961), η αγροτική παραγωγή καταστράφηκε και 20-30 εκ. άνθρωποι εκτιμάται πως πέθαναν από την πείνα. Αυτή η πολιτική είχε ως αποτέλεσμα μία μείωση του ρυθμού ανάπτυξης που το 1961 ήταν της τάξεως του -27,3% (Γράφημα 7). Σαν να μην έφτανε αυτό, ακολούθησαν τα 10 καταστροφικά χρόνια της «Πολιτιστικής Επανάστασης» (1966-1976), κατά την οποία η χώρα βυθίστηκε στο χάος¹⁰⁰. Η χώρα απομονώθηκε από το εξωτερικό και η οικονομία της κατέρρευσε.

---

¹⁰⁰ Στις 8 Αυγούστου 1966 η Κεντρική Επιτροπή του ΚΚΚ ψήφισε ένα νόμο με τίτλο «Αποφάσεις για τη Μεγάλη Προλεταριανή Πολιτιστική Επανάσταση». Ο νόμος αυτός προέβλεπε πως η κινεζική κυβέρνηση συναινούσε στην αμφισβήτηση και την εξολόθρευση των κάθε είδους διανοουμένων και ιμπεριαλιστών, στην καταστροφή του πολιτιστικού θησαυρού της Κίνας, στην παύση των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων για ένα διάστημα, στις διαρθρωτικές αλλαγές στην παραγωγή και την οικονομία κλπ, διαθέτοντας για το σκοπό αυτό το σώμα των Κόκκινων Φρουρών. Αυτό τελικά οδήγησε τη χώρα σε ανεξέλεγκτο χάος και παντελή παράλυση για σχεδόν δέκα χρόνια (κυρίως όμως μεταξύ 1966 και 1969), η κοινωνική και οικονομική ζωή αποδιοργανώθηκε, οικογένειες διαλύθηκαν με τα μέλη να καταδίδουν ή να δολοφονούν το ένα το άλλο, άνθρωποι εστάλησαν στην εξορία ή εξαναγκάστηκαν σε καταναγκαστική εργασία, με αποτέλεσμα άγνωστο αριθμό νεκρών από κακουχίες ή δολοφονίες, που προσμετράται σε εκατομμύρια.

Γράφημα 7¹⁰¹: Ποσοστιαία αύξηση του Κινεζικού ΑΕΠ:1953-1978

Αυτό κράτησε μέχρι την άνοδο στην εξουσία του Ντενγκ Σιαοπίνγκ το 1976, μετά το θάνατο του Μάο Τσε Τουνγκ, οπότε και πραγματοποιήθηκε στροφή 180 μοιρών στην οικονομική πολιτική. Εγκαταλείφθηκε, ή καλύτερα περιθωριοποιήθηκε το μέχρι πρότινος αγροτικό μοντέλο ως βάση της οικονομίας και υιοθετήθηκε το βιομηχανικό μοντέλο. Το νεοφιλελεύθερο αυτό μοντέλο με την πάροδο του χρόνου προσαρμόστηκε στις απαιτήσεις και αρχές του Κομμουνισμού.¹⁰² Αναλυτικότερα οι εκσυγχρονισμοί που πραγματοποίησε σταδιακά ο Ντενγκ Σιαοπίνγκ αφορούσαν την πολιτική, την κοινωνία, τον πολιτισμό και την οικονομία.

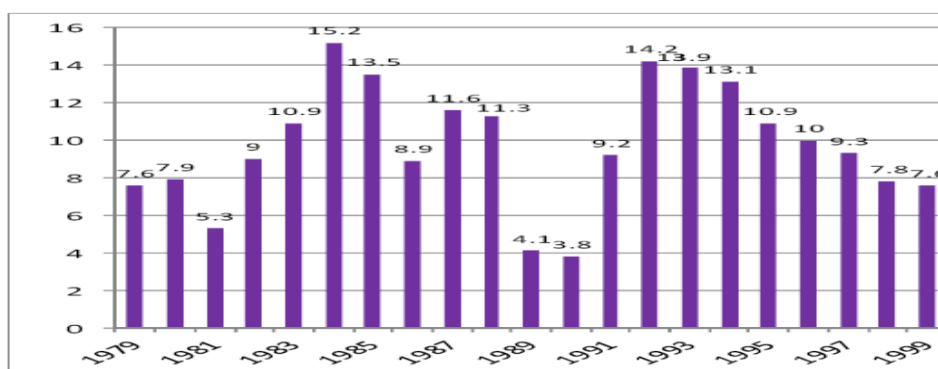
Τη δεκαετία του 1980 η κεντρική ηγεσία προσπάθησε να συνδυάσει μεταρρυθμίσεις που στόχευαν στην αύξηση της παραγωγικότητας και την άνοδο του βιοτικού επιπέδου, χωρίς να εκτοξευθεί ο πληθωρισμός, η ανεργία και το κρατικό έλλειμμα. Χαρακτηριστικές είναι οι δηλώσεις του Ντενγκ Σιαοπίνγκ : « η πολιτική του ανοίγματος στον έξω κόσμο είναι μια βασική πολιτική της Κίνας. Οποιοσδήποτε αλλαγές θα είναι μόνο προς τη λήψη μιας πιο χαλαρής θέσης», τονίζοντας την σταθερή δέσμευση της Κίνας για την πολιτική των ανοιχτών θυρών. Η οικονομία

¹⁰¹ Chinability Economic Statistics, <http://www.chinability.com/GDP.htm>, (Πρόσβαση 10 Ιουλίου 2014)

¹⁰² Stephanie Bessiere, *Η Κίνα στην αυγή του 21^{ου} αιώνα, η επιστροφή μιας δύναμης*, (Αθήνα: Εκδόσεις Κέδρος, 2007), 25.

άρχισε να στηρίζεται ολοένα και περισσότερο στις ξένες επενδύσεις και τις εισαγωγές. Οι διαρθρωτικές αυτές αλλαγές οδήγησαν την αγροτική και τη βιομηχανική παραγωγή σε ρυθμούς αύξησης 10% ανά έτος.¹⁰³

Τη δεκαετία του 1990 η ανάπτυξη της οικονομίας έλαβε νέα ώθηση με το Ντενγκ και το Ζιανγκ Ζεμίν να δίνουν έμφαση στην αναδιάρθρωση των διεθνών οικονομικών δεσμών της. Η 14^η Σύνοδος του Κινεζικού Κομμουνιστικού Κόμματος στα τέλη του 1992 στήριξε τις νέες μεταρρυθμίσεις που πρότεινε ο Ντενγκ και διακήρυξε πως ο κύριος στόχος της ΛΔΚ για τη δεκαετία ήταν η δημιουργία μιας «σοσιαλιστικής οικονομίας της αγοράς». Διατήρησε το πολιτικό σύστημα με παράλληλη αναδιάρθρωση του οικονομικού συστήματος. Το 1991 εισήλθε στον Οργανισμό για την Οικονομική Συνεργασία Ασίας και Κρατών Ειρηνικού (APEC), έναν οργανισμό που προωθεί το ελεύθερο εμπόριο και τη συνεργασία σε θέματα οικονομίας, εμπορίου, επενδύσεων και νέας τεχνολογίας. Από το 1993 η αύξηση της παραγωγής και των τιμών πώλησης επιταχύνθηκαν, οι επενδύσεις εκτός του κρατικού προϋπολογισμού σημείωσαν άνοδο, ενώ η οικονομική ανάπτυξη διευκολύνθηκε περαιτέρω όταν δημιουργήθηκαν περισσότερες από 2.000 Ειδικές Οικονομικές Ζώνες. Από το 1978 έως το τέλος του αιώνα το ακαθάριστο εθνικό προϊόν της Κίνας αυξανόταν κατά 9-9,5% ανά έτος (όπως φαίνεται στο Γράφημα 8) . Τις δεκαετίες του 1980 και 1990 το μέσο εισόδημα τετραπλασιάστηκε και το 2000 το εθνικό εισόδημα της Κίνας σε σταθερές τιμές, ήταν το έκτο στον κόσμο, με το 40% να προέρχεται από υπηρεσίες.

Γράφημα 8¹⁰⁴: Ποσοστιαία αύξηση του Κινεζικού ΑΕΠ:1979-1999

¹⁰³ D. G. Brown, *Partnership with China: Sino-Foreign Joint Ventures in Historical Perspective*, (Boulder and London: Westview Press, 1986), 79.

¹⁰⁴ Economist Intelligence Unit and Official Chinese Government data, <http://www.chinaglobaltrade.com/category/tags/economist-intelligence-unit>, (Πρόσβαση 10 Ιουλίου 2014)

4.2 Η Κινεζική Οικονομία στον 21^ο αιώνα

Η Κίνα στην μετάβαση της στον 21^ο αιώνα συνεχίζει να διατηρεί τους θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης φθάνοντας να είναι η δεύτερη μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο κατέχοντας τη δεύτερη θέση στη δομή της παγκόσμιας οικονομίας συνεισφέροντας το 2013 το 15,6% του παγκόσμιου ΑΕΠ, με πρώτες τις ΗΠΑ με ποσοστό 18,6%. Μελετώντας τους σημαντικότερους οικονομικούς δείκτες (ΑΕΠ, Χρέος, Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών, Κατά Κεφαλήν ΑΕΠ, Εθνικός Πλούτος) θα προσπαθήσουμε να εξετάσουμε την κατάσταση της κινεζικής οικονομίας σήμερα και να την συγκρίνουμε με άλλες κατεστημένες και ανερχόμενες δυνάμεις (ΗΠΑ, Ιαπωνία, Ινδία, Βραζιλία, Ρωσία, Γερμανία, Γαλλία, Η.Β.).

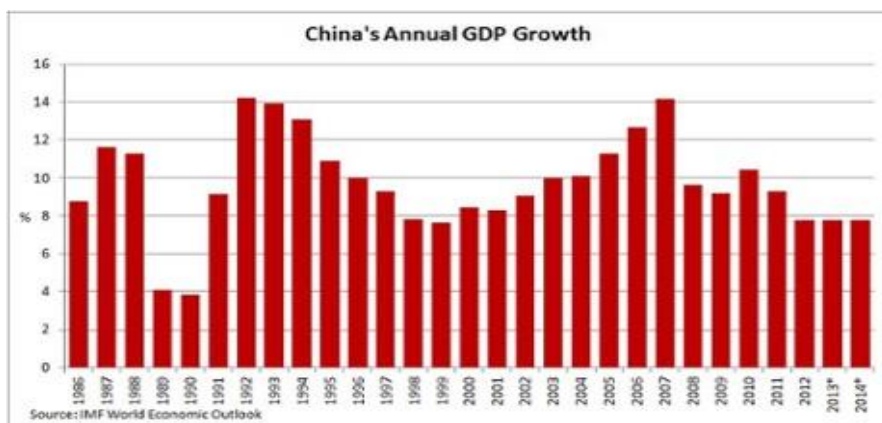
Economic Indicator Listing in Year 2013		Economic Indicator Listing in Year 2000	
GDP Share of World Total (PPP)	Value	GDP Share of World Total (PPP)	Value
European Union	18.727 %	European Union	24.878 %
United States	18.619 %	United States	23.493 %
China	15.621 %	Japan	7.686 %
India	5.77 %	China	7.117 %
Japan	5.479 %	Germany	5.062 %
Germany	3.749 %	India	3.71 %
Russia	3.028 %	France	3.618 %
Brazil	2.828 %	United Kingdom	3.509 %
United Kingdom	2.742 %	Brazil	2.914 %
France	2.625 %	Russia	2.646 %

Γράφημα 9: Ποσοστό συμμετοχής στο Παγκόσμιο ΑΕΠ

Economic Indicator Listing in Year 2013			Economic Indicator Listing in Year 2000		
GDP (Current Prices, US Dollars)		Value	GDP (Current Prices, US Dollars)		Value
European Union	US\$	17,227.74 Billion	United States	US\$	9,951.48 Billion
United States	US\$	16,237.75 Billion	European Union	US\$	8,500.87 Billion
China	US\$	9,020.31 Billion	Japan	US\$	4,731.20 Billion
Japan	US\$	5,149.90 Billion	Germany	US\$	1,891.93 Billion
Germany	US\$	3,597.97 Billion	United Kingdom	US\$	1,478.65 Billion
France	US\$	2,739.27 Billion	France	US\$	1,330.22 Billion
Brazil	US\$	2,466.66 Billion	China	US\$	1,198.48 Billion
United Kingdom	US\$	2,422.92 Billion	Brazil	US\$	644.283 Billion
Russia	US\$	2,213.57 Billion	India	US\$	476.35 Billion
India	US\$	1,972.84 Billion	Russia	US\$	259.716 Billion

Γράφημα 10: Ονομαστικό ΑΕΠ σε δις. U.S.\$

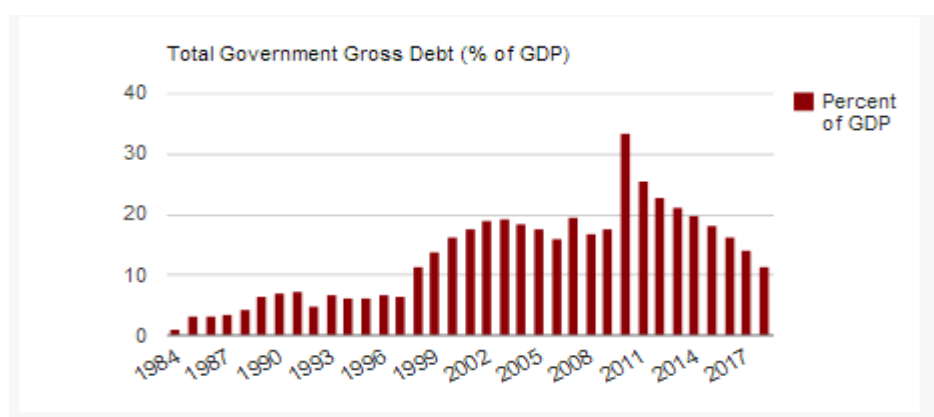
Μελετώντας τα στοιχεία των Γραφημάτων 9 και 10 που απεικονίζουν την κατανομή του παγκόσμιου ΑΕΠ και το ονομαστικό ΑΕΠ των παραπάνω χωρών στις αρχές του 21^{ου} αιώνα μέχρι και το έτος 2013 καταλήγουμε σε κάποιες βασικές διαπιστώσεις. Πρώτον το ποσοστό συμμετοχής της Κίνας στο παγκόσμιο ΑΕΠ σταθερά διευρύνεται από 7% το 2000 σε 15,6% το 2013. Αντίθετα το αντίστοιχο ποσοστό των κατεστημένων μεγάλων δυνάμεων κινείται καθοδικά και με ιδιαίτερα μεγάλη ένταση όπως αυτό των ΗΠΑ (από 22,3% στο 19,2%). Η δεύτερη σημαντική διαπίστωση είναι ότι σε περιφερειακό επίπεδο η Κίνα να μην υπερέχει συντριπτικά έναντι των άλλων (Ινδία:5,7%, Ιαπωνία: 5,7%, Ρωσία: 2,9%,) , δεν ευνοείται όμως δομικά από τη συνολική κατανομή περιφερειακής ισχύος, ώστε να κυριαρχήσει οικονομικά δεδομένης της έντονης παρουσίας στην περιοχή των ΗΠΑ, της Ρωσίας και της Ιαπωνίας. Τρίτο συμπέρασμα είναι ότι κατά την πρώτη δεκαετία του τρέχοντος αιώνα το ΑΕΠ της Κίνας αυξήθηκε σε τρέχουσες τιμές εντυπωσιακά κατά 750% από 1,2 τρις. \$ το 2000 σε 9 τρις \$ το 2013, με ρυθμούς αύξησης του ΑΕΠ κατά τον τρέχον αιώνα κατά μέσο όρο της τάξης του 8% όπως φαίνεται και στο Γράφημα 11, καταλαμβάνοντας την δεύτερη θέση πίσω από τις ΗΠΑ οι οποίες αύξησαν το ΑΕΠ τους κατά 61,1% από 9,9 τρις. \$ σε 16,2 τρις. \$. Έτσι κατόρθωσε να ξεπεράσει τις υπόλοιπες κατεστημένες μεγάλες δυνάμεις, δηλαδή τη Γερμανία, τη Γαλλία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Το ίδιο συμβαίνει και αν τη συγκρίνουμε με τις άλλες αναπτυσσόμενες χώρες της Νοτιανατολικής Ασίας και την ομάδα των BRICS όπως για παράδειγμα τη Ρωσία (από 259,7δισ. \$ σε 2,2 τρις. \$), της Ινδίας (από 474,7 δισ. \$ σε 1,9 τρις \$), τη Βραζιλία (από 644,27δισ. \$ σε 2,4 τρις. \$) και της Ιαπωνίας (από 4,7 τρις \$ σε 5,1 τρις \$). Τέλος και στους δύο δείκτες παρατηρούμε ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση για το έτος 2013 βρίσκεται στην πρώτη θέση.

Γράφημα 11: Ρυθμός ανάπτυξης Κινεζικού ΑΕΠ

Συνολικότερα το ονομαστικό ΑΕΠ της Κίνας σήμερα είναι λίγο μεγαλύτερο από το μισό ΑΕΠ των ΗΠΑ, μεγαλύτερο από το άθροισμα των δύο μεγαλύτερων οικονομιών της Ε.Ε. (Γερμανία και Γαλλία) και λίγο μεγαλύτερο από αυτό του αθροίσματος της Ρωσίας και της Ινδίας. Η οικονομική άνοδος της Κίνας ουσιαστικά πραγματοποιήθηκε υπέρμετρα άνισα προς όφελός της και προβλέπεται να συνεχιστεί εξίσου μεγεθυντικά σε βάρος των άλλων κατεστημένων και ανερχόμενων δυνάμεων αλλά με επιβραδυνόμενο ρυθμό, της τάξεως του 7,5%.

Εξετάζοντας έναν άλλο σημαντικό οικονομικό δείκτη, αυτό του καθαρού χρέους της γενικής κυβερνήσεως (Γραφήματα 12,13), θα παρατηρήσουμε ότι την τελευταία δεκαετία το χρέος της Κίνας ως ποσοστό του ΑΕΠ κυμαίνεται κατά μέσο όρο στο 21% ΑΕΠ και με εξαίρεση το 2010 οπότε και εκτοξεύθηκε στο 33,5% ΑΕΠ, από τότε βαίνει μειούμενο φθάνοντας μέχρι και το 2013 στο 21,3% του ΑΕΠ ενώ για το 2014 υπολογίζεται περαιτέρω μείωση στο 19,9% του ΑΕΠ. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο παγκόσμιος μέσος όρος είναι της τάξης του 46,67%ΑΕΠ για το 2013 ενώ της μεγάλης υπερδύναμης ανήλθε στο 108%. Ανάλογη αύξηση παρουσιάζουν και τα χρέη της Ιαπωνίας (241% του ΑΕΠ), της Γαλλίας στο (92,7% του ΑΕΠ) , του Η.Β. (στο 93,6% του ΑΕΠ) ενώ σταθερά παραμένουν της Γερμανίας στο 80,3% του ΑΕΠ και της Ινδίας στο 66,4% του ΑΕΠ. Η μόνη αναπτυσσόμενη χώρα που έχει ένα ανταγωνιστικό χρέος σε σχέση με την Κίνα είναι αυτό της Ρωσίας που κυμάνθηκε στο 10,4% του ΑΕΠ.¹⁰⁵

Γράφημα 12: Καθαρό χρέος της Κινεζικής Κυβερνήσεως (% του ΑΕΠ)

¹⁰⁵ http://www.economywatch.com/economic-statistics/economic-indicators/General_Government_Gross_Debt_Percentage_GDP/ (Πρόσβαση 25 Ιουλίου 2014)

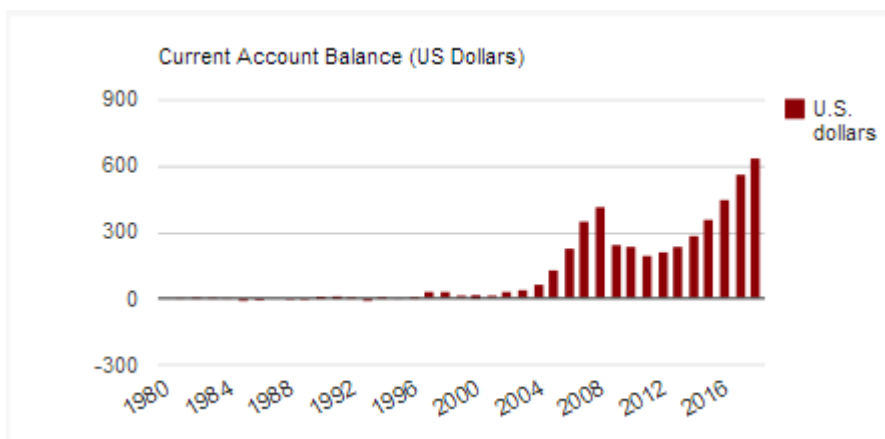

Economic Indicator Listing in Year 2013

Total Government Gross Debt (% of GDP)	Value
Japan	245.35 %
United States	108.119 %
United Kingdom	93.623 %
France	92.736 %
Germany	80.393 %
Brazil	67.162 %
India	66.39 %
China	21.301 %
Russia	10.425 %

Γράφημα 13: Καθαρό χρέος Κυβερνήσεων (% του ΑΕΠ) για το 2013

Ένας άλλος σημαντικός οικονομικός δείκτης στον οποίο η Κίνα κατέχει την πρώτη θέση παγκοσμίως είναι αυτός του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών (Γράφημα 14,15) με πλεόνασμα 240 δις \$ για το 2013 ενώ ο παγκόσμιος μέσος όρος ανέρχεται στα 8,5 δις \$. Όπως φαίνεται και στο Γράφημα 14 για τα επόμενα έτη εκτιμάται σταθερή αύξηση του πλεονάσματος στο Ι.Σ.Τ. για την Κίνα ενώ αντίθετα οι ΗΠΑ παρουσίασαν έλλειμμα για το 2013 στα 473 δις \$. Ο δείκτης αυτός έχει άμεση επίδραση και στο συνολικό χρέος των χωρών αφού όταν έχεις συσσωρευμένα ελλείμματα στο Ι.Τ.Σ. τότε αυτά προστίθενται στο χρέος. Επίσης αποδεικνύεται ότι η Κίνα βασίζει την οικονομική της ανάπτυξη στις εξαγωγές οι οποίες βρίσκονται σε άμεση αλληλεξάρτηση με το πλεονασματικό Ι.Τ.Σ. Τέλος μεταξύ των χωρών που αναλύσαμε παραπάνω αυτές που παρουσιάζουν πλεονάσματα στο Ι.Τ.Σ. είναι: η Γερμανία 219 δις \$, η Ιαπωνία 63,5 δις \$, η Ρωσία με 56,4 δις \$ ενώ η Ινδία έλλειμμα 97δις \$ (Γράφημα 15).

Γράφημα 14 : Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών Κίνας

Economic Indicator Listing in Year 2013		
Current Account Balance (US Dollars)	Value	
United States	US\$	-473.473 Billion
United Kingdom	US\$	-105.967 Billion
India	US\$	-97.617 Billion
Brazil	US\$	-58.244 Billion
France	US\$	-35.056 Billion
Russia	US\$	56.402 Billion
Japan	US\$	63.494 Billion
Germany	US\$	219.208 Billion
China	US\$	238.499 Billion

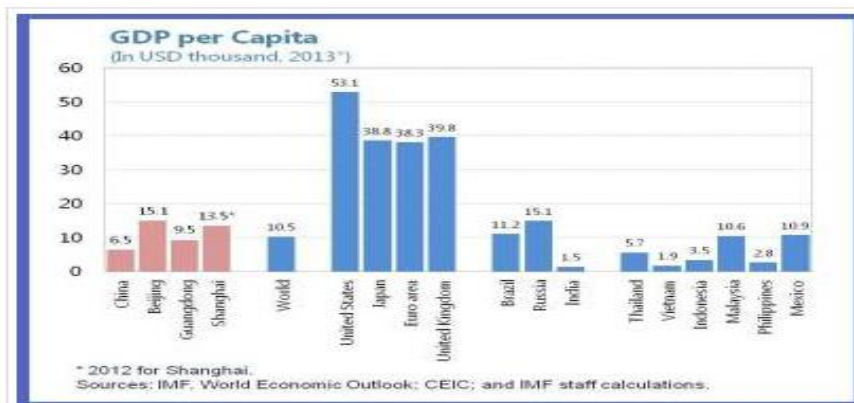
Γράφημα 15: Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών Μεγάλων Οικονομιών

Σχετικά με τους δύο τελευταίους προς ανάλυση οικονομικούς δείκτες το κατά κεφαλήν ΑΕΠ και τον Εθνικό Πλούτο, το Πεκίνο υπολείπεται των κατεστημένων δυνάμεων. Πιο συγκεκριμένα σε τρέχουσες τιμές και με όρους αγοραστικής δύναμης το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Κίνας για το 2013 ανήλθε στα 6.500 δολάρια κατά πολύ χαμηλότερο από αυτό των ΗΠΑ (53.100\$) αλλά και των υπόλοιπων χωρών που εξετάσαμε και φαίνονται στο Γράφημα 16.¹⁰⁶ Σχετικά με τον συνολικό εθνικό πλούτο της Κίνας αυτός δεν συμβαδίζει με την ραγδαία μεγέθυνση της οικονομίας της αφού σύμφωνα με τις τελευταίες διαθέσιμες εκτιμήσεις της Παγκόσμιας Τράπεζας¹⁰⁷, το 2005 διέθετε πλούτο αξίας 25,1τρς \$, ο οποίος ήταν εξαιρετικά μικρότερος από αυτόν των ΗΠΑ που βρίσκονται στη πρώτη θέση με 217 τρις \$, της Ιαπωνίας με 70 τρις \$, Γερμανίας με 45,1 τρις \$ και του Η.Β. με 39,9 τρις \$ αλλά μεγαλύτερος της Ρωσίας με 10,5 τρις \$ και της Ινδίας με 11,5 τρις.¹⁰⁸

¹⁰⁶ <http://blog-imfdirect.imf.org/2014/03/26/china-size-matters/> (Πρόσβαση 25 Ιουλίου 2014)

¹⁰⁷ World Bank, *The Changing Wealth of Nations*, <http://siteresources.worldbank.org/ENVIRONMENT/Resources/ChangingWealthNations.pdf> (Πρόσβαση 25 Ιουλίου 2014)

¹⁰⁸ Στάθης Φακιολάς, “Συνεργασία ή Σύγκρουση;” από το βιβλίο *Η Κίνα και οι Άλλοι*, Σωτήρης Πετρόπουλος και Αστέρης Χουλιάρης (Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 2013), 103.

Γράφημα 16: Κατά Κεφαλήν ΑΕΠ

Τέλος αξίζει να σημειωθεί ότι η Κίνα κατέχει κρατικά ομόλογα των ΗΠΑ αξίας 1.27 τρις δολάρια. Επίσης υπολογίζεται ότι έχει σε αποθεματικό περίπου 3,6 τρισεκατομμύρια δολάρια σε ξένο συνάλλαγμα για το 2013 με αυξητικές τάσεις για τα επόμενα έτη, ενώ την ίδια στιγμή οι ΗΠΑ έχουν το ίδιο ποσό ως έλλειμμα στον προϋπολογισμό. Η σημερινή οικονομική θέση και δυναμική της Κίνας την οδήγησε στην αμφισβήτηση του δολαρίου ως του διεθνούς νομίσματος και την επιδίωξη της σταδιακής αντικατάστασής του από το γουάν. Όλα τα παραπάνω επιβεβαιώνουν αδιαμφισβήτητα ότι η Κίνα αποτελεί την μεγαλύτερη ανερχόμενη οικονομική δύναμη η οποία αναμένεται να βρεθεί στην κορυφή της παγκόσμια οικονομίας μέχρι το 2020.¹⁰⁹

¹⁰⁹ Wayne M. Morrison and Marc Labonte, China 's Holdings of U.S. Securities: Implications for the U.S. Economy, *CRS Report for Congress*, August 19, 2013, <http://fas.org/sgp/crs/row/RL34314.pdf> (Πρόσβαση 25 Ιουλίου 2014).

4.3 Το Νέο Μοντέλο Ανάπτυξης για την Κινεζική Οικονομία

Μέσα στις δύο τελευταίες δεκαετίες η οικονομία της Κίνας παρουσίασε εκρηκτικούς ρυθμούς ανάπτυξης, χάρη στις εξαγωγές φθηνών προϊόντων με τα οποία προμήθευε την απίστευτη καταναλωτική μανία των αγορών της Δύσης. Η εξαγωγική αυτή δραστηριότητα, σε συνδυασμό με την τεράστια δεξαμενή φθηνού εργατικού δυναμικού, το φθηνό και προσιτό νόμισμα και τη δυνατότητα εύκολης χρηματοδότησης της οικονομίας μέσω των πιστωτικών αγορών, αποτελούσαν μερικούς από τους παράγοντες που συνετέλεσαν στην ανοδική πορεία της Κίνας και στη θεμελίωση της ανάπτυξής της. Παρ' όλο που αυτό το «καύσιμο» στην ατμομηχανή της Κίνας ήταν ισχυρό, η απόδοσή του δεν θα μπορούσε να είναι η ίδια επ' άπειρον. Η πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση δεν φάνηκε να την έπληξε, ωστόσο άρχισε και η ίδια να βλέπει το πλεονέκτημα του χαμηλού κόστους να εξανεμίζεται, τις εξαγωγές της να μειώνονται, το νόμισμά της να δέχεται ανατιμητικές πιέσεις και οι υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξής της να συντηρούνται χάρη σε μερικές άνευ προηγουμένου ενέσεις ρευστότητας.¹¹⁰

Όσο μεγάλα και αν είναι τα ρευστά συναλλαγματικά αποθέματα της Κίνας όμως, σίγουρα δεν είναι απεριόριστα και οι εξελίξεις αυτές, δημιούργησαν ερωτήματα σε επενδυτές, αλλά και στην ηγεσία της χώρας, για το αν η οικονομική της άνθηση πλησιάζει σ' ένα τέλος, τουλάχιστον με τη χρησιμοποίηση του συγκεκριμένου μοντέλου οικονομικής ανάπτυξης που εφαρμοζόταν μέχρι τώρα.

Έτσι, η οικονομική κρίση των ετών 2008-2009 πίεσε την Κίνα, ώστε η εσωτερική ζήτηση να γίνει το κλειδί για την αντιμετώπιση της κρίσης. Αυτός ακριβώς είναι και ο στόχος του 12ου Πενταετούς Προγράμματος, το οποίο προωθεί το νέο μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης. Μιλώντας στο Πανεπιστήμιο Yale ο Πρόεδρος Χου Ζιντάο είχε αναφερθεί στην προοπτική εκδημοκρατισμού, τονίζοντας ότι «δεν μπορεί να υπάρξει εκσυγχρονισμός χωρίς δημοκρατία» ενώ, σε δηλώσεις του στα ξένα ΜΜΕ και ο Κινέζος Πρωθυπουργός δεν παρέλειψε να τονίσει ότι οι οικονομικές μεταρρυθμίσεις πρέπει να συνοδευτούν με πολιτικές προκειμένου να υπάρξει η προαγωγή της «δημοκρατίας με κινεζικά χαρακτηριστικά».

---

¹¹⁰ Nick Scott, "Νέο μοντέλο ανάπτυξης για την οικονομία της Κίνας", *Η Καθημερινή*, 3 Οκτωβρίου 2009, <http://www.kathimerini.gr/371708/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/neo-montelo-anapty3hs-gia-thn-oikonomia-ths-kinas>, (Πρόσβαση 25 Ιουλίου 2009).

Στην μετά κρίση εποχή, όπου ο κόσμος θα κλονίζεται λογικά για μεγάλα χρονικά διαστήματα από μετασεισμούς, οι οποίοι θα αποσταθεροποιούν την εξωτερική ζήτηση - από την οποία ανέκαθεν εξαρτιόταν η Κίνα - θα πρέπει να αναζητηθεί ένα πιο σταθερό μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης, που δεν θα βασίζεται μόνο στην εξαγωγική δραστηριότητα. Η νέα κινητήρια δύναμη που μπορεί να δώσει ώθηση στην οικονομία της Κίνας, φαίνεται να κάνει ήδη την εμφάνισή της, αποτελούμενη κατά κύριο λόγο από δύο δυνάμεις, οι οποίες συνδυαζόμενες μπορεί να αντικαταστήσουν αποτελεσματικά το εξαγωγικό μοντέλο του παρελθόντος.

Η εσωτερική κατανάλωση και η αύξηση της παραγωγικότητας, μπορούν να αποτελέσουν έναν αναπτυξιακό παράγοντα, εξίσου ισχυρό με τον εξαγωγικό. Ένα αναπτυξιακό μοντέλο δηλαδή, που θα έχει ως βασικό άξονα την ικανοποίηση της εσωτερικής ζήτησης και τους κινέζους καταναλωτές. Στο πλαίσιο δημιουργίας ενός τέτοιου μοντέλου, η πολιτική ηγεσία της Κίνας προώθησε στις αρχές του προηγούμενου έτους, το 12^ο Πενταετές Πρόγραμμα, το οποίο ενδέχεται να μείνει στην ιστορία ως μια από τις σημαντικότερες πρωτοβουλίες της, καθώς η υιοθέτησή του συνεπάγεται σοβαρές επιπτώσεις για την ίδια τη χώρα, την υπόλοιπη Ασία, αλλά και την παγκόσμια οικονομία γενικότερα.

Όπως το Πενταετές Πρόγραμμα κατά τη δεκαετία του '70 έθεσε τις βάσεις για τις «μεταρρυθμίσεις και το άνοιγμα» και το Εννεαετές Πρόγραμμα κατά τη δεκαετία του '90 προώθησε την ιδιωτικοποίηση κρατικών βιομηχανιών, το τωρινό, αλλάζει τη βασική κατεύθυνση της οικονομίας, με προφανή στόχο την επιβράδυνση των ρυθμών ανάπτυξης και τη βελτίωση της ζωής των κινέζων. Δίνοντας μια νέα χροιά στον πολιτικό λόγο στην Κίνα, ο πρωθυπουργός της Wen Jiabao, ανακοίνωσε ότι ο νέος στόχος για ετήσια ανάπτυξη θα είναι το 7%, σηματοδοτώντας τις αλλαγές των κυβερνητικών προτεραιοτήτων. Αν λάβει κανείς υπόψη του μάλιστα, ότι οι υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης αντιμετωπιζόνταν από την κινεζική ηγεσία ως μέσο για την αποτροπή κοινωνικών εκρήξεων, η μείωση αυτή του στόχου από τον προηγούμενο για ετήσια αύξηση του Α.Ε.Π. κατά 8%, αποκαλύπτει την ύπαρξη ενός εντελώς διαφορετικού σχεδιασμού. Ο ίδιος ο Κινέζος πρωθυπουργός μάλιστα, μίλησε για αλλαγή στα κριτήρια αξιολόγησης του κυβερνητικού έργου, με βάση «την ευτυχία και την ικανοποίηση των ανθρώπων και όχι την ανέγερση ουρανοξυστών».¹¹¹

---

¹¹¹ Σπύρος Μελίτσας, “Ο Ρόλος της Κίνας στο Σύγχρονο Χρηματοοικονομικό Περιβάλλον”, *Ινστιτούτο Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων*, Αθήνα 2013, http://idec.gr/ier/new/melitsas_china.pdf, (Πρόσβαση 25 Ιουλίου 2014).

Με κεντρικό άξονα την ενίσχυση της εγχώριας κατανάλωσης, το εν λόγω πρόγραμμα θέτει συγκεκριμένους στόχους με κυριότερους¹¹²:

- Αύξηση του Α.Ε.Π. κατά 8 ποσοστιαίες μονάδες
- Δημιουργία πάνω από 45 εκατομμυρίων θέσεων εργασίας στις αστικές περιοχές
- Αύξηση της εσωτερικής κατανάλωσης - Επενδύσεις σε νέες στρατηγικές βιομηχανίες
- Αύξηση του ποσοστού του τομέα υπηρεσιών κατά 4 ποσοστιαίες μονάδες (στο 47% δηλαδή)
- Ο πληθυσμός της Κίνας να μην υπερβεί τα 1,39 δις
- Ο κατώτατος μισθός να αυξηθεί κατά τουλάχιστον 13 ποσοστιαίες μονάδες

Το εν λόγω πρόγραμμα βασίζεται κατά κύριο λόγο σε τρεις πρωτοβουλίες για την ενίσχυση της κατανάλωσης.¹¹³ Κατ' αρχάς στην υιοθέτηση ενός νέου μοντέλου υπηρεσιών εντάσεως συναλλαγών μεγάλης κλίμακας, όπως οι πωλήσεις, οι δημόσιες μεταφορές, ο τουρισμός και η υγεία, που θα ενισχύσει τους ρυθμούς δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας. Λαμβάνοντας κανείς υπόψη ότι μια μονάδα παραγωγής στον κλάδο των υπηρεσιών χρειάζεται περίπου 35% περισσότερους εργαζόμενους απ' ότι στον μεταποιητικό και τον κατασκευαστικό κλάδο, από τους οποίους θα πρέπει η Κίνα να αρχίσει να απομακρύνεται, γίνεται φανερό ότι ο στόχος του ποσοστού απασχόλησης που έχει τεθεί, ίσως να επιτευχθεί και με μικρότερους ρυθμούς ανάπτυξης. Παράλληλα, τίθενται και οι βάσεις για ένα τρόπο ανάπτυξης περισσότερο προσανατολισμένο προς την προστασία του περιβάλλοντος.

Μια δεύτερη πρωτοβουλία αποτελεί η αύξηση των μισθών, κυρίως των εργαζομένων στις αγροτικές περιοχές, το ύψος των οποίων κυμαίνεται σε επίπεδα πολύ χαμηλότερα από εκείνων στα αστικά κέντρα. Αυτό θα επιτευχθεί μέσω φορολογικών πολιτικών, ενίσχυσης της αγοραστικής τους δύναμης, αλλά και μέσω υιοθέτησης συγκεκριμένων μέτρων διεύρυνσης της ιδιοκτησίας αγροτικής γης καθώς και τεχνολογικών προγραμμάτων για την ενίσχυση της παραγωγικότητας στη γεωργία. Κεντρικό ρόλο στη επίτευξη της πολιτικής αυτής, θα παίξει επιπλέον και η ενθάρρυνση της εσωτερικής μετανάστευσης από τις αγροτικές περιοχές προς τα

---

¹¹² Susan V. Lawrence, "U.S. China Relations: An Overview of Policy Issues", *CRS Report for Congress*, August 1, 2013, <http://fas.org/sgp/crs/row/R41108.pdf>. (Πρόσβαση 25 Ιουλίου 2014).

¹¹³ Stephen S. Roach, "China's Turning Point", *Project Syndicate*, February 24, 2011 <http://www.project-syndicate.org/commentary/china-s-turning-point> (Πρόσβαση 25 Ιουλίου 2014).

αστικά κέντρα, η οποία ήδη ανέρχεται στα δέκα πέντε με είκοσι εκατομμύρια ετησίως, προσαρμόζοντας στις καινούργιες συνθήκες το απαρχαιωμένο πλέον σύστημα καταγραφής των νοικοκυριών, που περιορίζει την κινητικότητα των εργαζομένων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο **Η Στρατιωτική Στρατηγική της Κίνας**

5.1 Ανασκόπηση της Κινεζικής Στρατιωτικής Στρατηγικής

Επιχειρώντας να οριοθετήσουμε την στρατιωτική στρατηγική της Κίνας και το στρατιωτικό της δόγμα από το 1949 μέχρι σήμερα θα παρατηρήσουμε ότι υπάρχει μια σταδιακή εξέλιξη, διακρίνοντας πέντε εξελικτικές φάσεις: 1) Λαϊκός Πόλεμος υπό το Μάο μέχρι το 1979, 2) Λαϊκός Πόλεμος σε ένα σύγχρονο περιβάλλον υπό τον Ντένγκ, 1979-1985, 3) Τοπικός Πόλεμος σε ένα σύγχρονο περιβάλλον από το 1985-1996 (υπό τον Ντένγκ και το Ζιανγκ Ζεμίν), 4) Τοπικός Πόλεμος σε περιβάλλον υψηλής τεχνολογίας από το 1996-2002 (Ζιανγκ Ζεμίν), 5) Τοπικός Πόλεμος σε περιβάλλον πληροφοριοποίησης μετά το 2002 (υπό τον Χου Ζιντάο και Σι Τζινπίνγκ).¹¹⁴

Η στρατιωτική στρατηγική της Κίνας την περίοδο του Μάο επικεντρωνόταν σ' ένα «παρατεταμένο, ολοκληρωτικό, πυρηνικό πόλεμο» ο οποίος βασιζόταν στην παραδοχή μιας Σοβιετικής εισβολής. Το Πεκίνο προσπάθησε ν' αντισταθμίσει την τεχνολογική του κατωτερότητα με το πολυάριθμο ανθρώπινο δυναμικό, την αχανή γεωγραφική επικράτεια και την επάρκεια χρόνου που τις έδινε το προηγούμενο, με σκοπό να παρασύρουν τον εχθρό βαθιά (luring the enemy deep). Άρα μιλάμε για μια στρατηγική άμυνας σε βάθος, εγκαταλείποντας τις πόλεις και την μετακίνηση του πληθυσμού στις αχανείς αγροτικές εκτάσεις όπου οι εχθρικές δυνάμεις θα διασκορπίζονταν και θα μπορούσαν να εξουδετερωθούν ακόμη και με τη μέθοδο του ανταρτοπολέμου.

Στην δεύτερη φάση 1979-1985 με την αλλαγή της Κινεζικής προεδρίας και την ανάληψη της ηγεσίας από τον Ντένγκ, αλλάζει εν μέρει και η στρατιωτική στρατηγική. Ο PLA (People's Liberation Army) ναι μεν παραμένει σ' επιφυλακή για έναν ολοκληρωτικό πόλεμο με τους Σοβιετικούς, αλλά σε αντίθεση με την προηγούμενη θα προσπαθήσει να εξουδετερώσει τον αντίπαλο κοντά στα σύνορα, εφαρμόζοντας την στρατηγική της προωθημένης γραμμής άμυνας στην συνοριακή γραμμή με παράλληλη στατική άμυνα στα μετόπισθεν εντός των πόλεων και όχι στην ύπαιθρο.

---

¹¹⁴ Nan Li, Eric Mc Vardon and Qinghong Wang, China's Evolving Military Doctrine, *Pacific Forum CSIS*, December 2006. <http://www.comw.org/cmp/fulltext/0612li.pdf>. (Πρόσβαση 5 Αυγούστου 2014).

Στη τρίτη φάση 1985-1996 παρατηρείται μία στροφή της στρατιωτικής στρατηγικής προς τον Τοπικό Πόλεμο, περιορισμένης διάρκειας και κλίμακας στο σύγχρονο περιβάλλον με τις διαμάχες να πυροδοτούνται για εδαφικές διαφορές. Έτσι τίθενται νέες στρατηγικές αρχές όπως «η νίκη θα βασίζεται σε επίλεκτες δυνάμεις», «αποκτώ πλεονέκτημα χτυπώντας πρώτος», «σύντομη μάχη επιδιώκοντας την γρήγορη λύση».

Στην τέταρτη φάση από το 1996-2002 με τον Ζιανγκ Ζεμίν πια στην εξουσία, τα επακόλουθα του πολέμου του Κόλπου το 1991 και η κρίση της Ταϊβάν το 1996 έπεισε τους διαμορφωτές της Κινεζικής στρατιωτικής στρατηγικής, ότι ένα πιθανό πολεμικό σενάριο θα ήταν ένας μεσαίου κλίμακας τοπικός πόλεμος θέτοντας ως βασική αρχή τις συνδυασμένες επιχειρήσεις (Joint Operations), μέσω της περιορισμένης συνεργασίας και των τεσσάρων κλάδων των ενόπλων δυνάμεων.

Σήμερα διανύουμε την πέμπτη φάση με αφετηρία το 2002 όπου το Πεκίνο προσανατολίζεται στον εκσυγχρονισμό του PLA εισάγοντας του όρους της «μηχανοποίησης» και της «πληροφοριοποίησης» (mechanization and informatization) με σκοπό να καλύψουν το στρατιωτικό τεχνολογικό χάσμα της Κίνας σε σχέση με τους άλλους. Έτσι δίνεται έμφαση στις Ολοκληρωμένες Συνδυασμένες Επιχειρήσεις (Intergrated Joint Operations) οι οποίες σε αντίθεση με τις Joint Operations δίνουν έμφαση στην ολοκληρωμένη συνεργασία σε όλα τα επίπεδα μεταξύ των τεσσάρων κλάδων των ενόπλων δυνάμεων με την χρήση εξελιγμένων συστημάτων διασύνδεσης και επικοινωνιών.

Παρακάτω παρουσιάζεται ένας συνοπτικός πίνακας με τα χαρακτηριστικά των πέντε φάσεων που αναλύθηκαν παραπάνω όπως επίσης και των διαφορών μεταξύ των Intergrated Joint Operations και των Joint Operations.

Περίοδοι	Κλίμακα	Διάρκεια	Στάση	Δυναμικές	Ανθρώπινο δυναμικό/ Τεχνολογία	Ένοπλες Δυνάμεις
1949-1979 Λαϊκός Πόλεμος (People's War) -Μάο	Ολοκληρωτικός, Πυρηνικός πόλεμος	Παρατεταμένος	Αμυντική Στάση- Άμυνα σε βάθος	Παρασύροντας τον εχθρό σε βάθος. Μάχη στη ύπαιθρο	Έμφαση στην αριθμητική υπεροχή	Συνδυασμός τακτικού στρατού ξηράς και πολιτοφυλακής
1979-1985 Λαϊκός Πόλεμος στο σύγχρονο περιβάλλον- Ντενγκ	Ολοκληρωτικός, Μεγάλης κλίμακας πόλεμος	Λιγότερο Παρατεταμένος	Αμυντική Στάση- Προωθημένη άμυνα	Στατική συνοριακή άμυνα και άμυνα πόλεων	Λιγότερη έμφαση στην αριθμητική υπεροχή	Έμφαση στον συνδυασμό των σωμάτων-δυνάμεων του στρατού ξηράς
1985-1996 Τοπικός Πόλεμος στο σύγχρονο περιβάλλον- Ντένγκ και Ζιανγκ	Τοπικός πόλεμος	Σύντομη μάχη, γρήγορη λύση	Επίθεση, “κερδίζω πλεονέκτημα με το πρώτο χτύπημα”	Ευκινήσια, Προωθημένη ανάπτυξη	Επίλεκτες δυνάμεις	Έμφαση στον συνδυασμό των σωμάτων-δυνάμεων του στρατού ξηράς
1996-2002: Τοπικός πόλεμος σε περιβάλλον υψηλής τεχνολογίας- Ζιανγκ	Τοπικός πόλεμος (έμφαση στη συνοριακή γραμμή και σε θαλάσσιες ζώνες)	Σύντομη μάχη, γρήγορη λύση	Ενεργητική άμυνα	Ευκινήσια, προβολή δυνάμεων	Επίλεκτες δυνάμεις	Συνδυασμένες επιχειρήσεις των 4 κλάδων (Joint Operations)
21 ^{ος} αιώνας Τοπικός πόλεμος σε περιβάλλον πληροφοριοποίησης	Τοπικός πόλεμος (έμφαση στη συνοριακή γραμμή και σε θαλάσσιες ζώνες)	Σύντομη μάχη, γρήγορη λύση	Ενεργητική άμυνα	Ευκινήσια, προβολή δυνάμεων	Επίλεκτες δυνάμεις με όρους μηχανοποίησης και πληροφοριοποίησης	Ολοκληρωμένες συνδυασμένες επιχειρήσεις των 4 κλάδων (Intergrated Joint Operations)

Συνοπτικός Πίνακας της Κινεζικής Στρατιωτικής Στρατηγικής

	Actor/Structure	Service Boundaries/ Identities	Coordination	Levels	Depth	Time	Effects
JO	Individual service, vertical and tall	Clear	Plan-based	Campaign level	Limited depth	Limited times	Unit
IJO	Networked system, flat and short	Blurred	Action-based	All levels	All depth	All times	System

Συνοπτικός Πίνακας με τις διαφορές J.O. και I.J.O.

5.2 Το Κινεζικό Στρατιωτικό Δόγμα

Η προσπάθειά μας να ερμηνεύσουμε το στρατιωτικό δόγμα της Κίνας, δεν είναι εύκολη υπόθεση αφού μέχρι σήμερα το Πεκίνο δεν έχει δημοσιεύσει κάποιο επίσημο, ενιαίο δόγμα που να οριοθετεί τους στρατιωτικούς στόχους και προθέσεις της. Από την άλλη παρατηρείται συχνά ότι πίσω από τα επίσημα έγγραφα που εκδίδουν οι χώρες για θέματα άμυνας, ως στόχο έχουν το γενικό αποπροσανατολισμό, πόσο μάλλον δε ένα μη δημοκρατικό κράτος όπως είναι η Κίνα.

Θα επιχειρήσουμε να αποκρυπτογραφήσουμε το Κινεζικό στρατιωτικό δόγμα μέσα από μια σειρά δημοσιευμένων εγγράφων και κατευθυντήριων γραμμών προς διαφορετικά επίπεδα εξουσίας των Κινεζικών ενόπλων δυνάμεων, τα οποία περικλείονται γύρω από ένα ιεραρχικό σύστημα διοίκησης το οποίο οι Κινέζοι αποκαλούν ως «Επιστήμη Στρατιωτικής Στρατηγικής» (Science of Military Strategy). Στο ανώτερο επίπεδο αυτού του συστήματος βρίσκονται οι «Στρατιωτικές Κατευθυντήριες Γραμμές Στρατηγικής» (Military Strategic Guidelines) οι οποίες παρέχουν στρατιωτικές και επιχειρησιακές κατευθύνσεις για την τρέχουσα και μελλοντική εξέλιξη των Κινεζικών Ενόπλων Δυνάμεων.¹¹⁵

Στην κορυφή λοιπόν του Κινεζικού στρατιωτικού δόγματος έχουν τεθεί δύο στόχοι: «Η Ενεργητική Άμυνα» (Active Defense) και «Ο Τοπικός Πόλεμος σε Συνθήκες Πληροφόρησης» (Local War under Condition of Informatization). Επιπλέον το παλιότερο δόγμα του “People’s War” έχει τροποποιηθεί και προσαρμοσθεί στις ανάγκες του 21^{ου} αιώνα.

Ενεργητική Άμυνα

Η Ενεργητική Άμυνα αποτελεί ένα επιχειρησιακό οδηγό στρατιωτικής στρατηγικής η οποία έχει υιοθετηθεί από όλους τους κλάδους των Ενόπλων Δυνάμεων της Κίνας. Σε γενικές γραμμές η ενεργητική άμυνα βασίζεται στη λογική του πρώτου χτυπήματος, υπό την έννοια ότι οι στρατιωτικές δυνάμεις θα εμπλακούν εφόσον δεχθούν επίθεση. Το «πρώτο χτύπημα» δεν είναι απαραίτητο να είναι στρατιωτικό, αλλά να αφορά απειλητικές ενέργειες σε πολιτικό και στρατηγικό επίπεδο οι οποίες θα προκαλέσουν την άμεση αντίδραση της Κίνας.¹¹⁶

---

¹¹⁵ DoD, *Military and Security Developments Involving the People’s Republic of China 2012*, p. 3.

¹¹⁶ Dennis J. Blasko, *The Chinese Army Today: Tradition and Transformation for the 21st Century*, (New York:Routledge, 2012), 124.

Η «Επιστήμη Στρατιωτικής Στρατηγικής» (Science of Military Strategy), ένα εγχειρίδιο στρατηγικής για τις Κινεζικές ένοπλες δυνάμεις, παρουσιάζει τους τέσσερις πυλώνες ενεργητικής άμυνας:

α) Η Κίνα δεν θα ρίξει την πρώτη βολή και θα επιδιώξει να επιλύσει τις διαφορές με ειρηνικά μέσα αν είναι δυνατό.

β) Η Κίνα θα επιδιώξει να αποτρέψει τον πόλεμο είτε στρατιωτικά είτε πολιτικά πριν αυτός ξεσπάσει.

γ) Η Κίνα θα αντιδράσει άμεσα σε οποιαδήποτε επιθετική ενέργεια, επιδιώκοντας να καταστρέψει τις αντίπαλες δυνάμεις.

δ) Η Κίνα δεν θα είναι αυτή που θα απειλήσει πρώτη για χρήση πυρηνικών όπλων.

Ο Τοπικός Πόλεμος σε Συνθήκες Πληροφοριοποίησης (Local War under Condition of Informatization)

Ενώ η Ενεργή Άμυνα απεικονίζει το γενικότερο πλαίσιο της κύριας στρατηγικής στάσης του PLA, σε πιο επιχειρησιακό επίπεδο προσαρμοσμένο στις ανάγκες του 21^{ου} αιώνα, η Κινεζική ηγεσία έχει υιοθετήσει το δόγμα του τοπικού πολέμου σε συνθήκες πληροφοριοποίησης. Το δόγμα αυτό πρωτοεισήχθη το 1993 ως το επίσημο στρατιωτικό δόγμα της Κίνας. Σύμφωνα με αυτό οι μελλοντικές συγκρούσεις, θα είναι τοπικές σε γεωγραφικό επίπεδο, τονίζοντας ότι οι κίνδυνοι ελλοχεύουν στην περιφέρεια της Κίνας, περιορισμένες σε έκταση, διάρκεια και μέσα ενώ θα πραγματοποιηθούν υπό συνθήκες όπου πρωτεύων ρόλο θα παίξουν οι πληροφορίες. Το Υπουργείο Άμυνας των ΗΠΑ την περιγράφει ως μία κατάσταση όπου οι κινεζικές στρατιωτικές δυνάμεις θα χρησιμοποιήσουν εξελιγμένα υπολογιστικά συστήματα, την τεχνολογία της πληροφόρησης και σύγχρονες διαδουκτιακές επικοινωνίες προκειμένου να κερδίσουν επιχειρησιακό πλεονέκτημα απέναντι στον αντίπαλο.¹¹⁷

Αφορμή για την υιοθέτηση αυτού του δόγματος στάθηκε ο πρώτος πόλεμος του Ιράκ, που άλλαξε τα δεδομένα του πολέμου με την τεχνολογία της πληροφόρησης να παίζει κυρίαρχο ρόλο. Επομένως βλέπουμε ότι η πολιτική και στρατιωτική ηγεσία της Κίνας έχει εγκαταλείψει το παλιό δόγμα του ολοκληρωτικού

---

¹¹⁷ Anthony H. Cordesman, Ashley Hess, and Nicholas S. Yarosh, “Chinese Military Modernization and Force Development, A Western Perspective” *Center for Strategic & International Studies*, August 23, 2013: 54.

πολέμου και επικεντρώνεται σ' ένα νέο που δίνει έμφαση σε περιφερειακές και τοπικές συγκρούσεις όπου το κλειδί για τη νίκη είναι η πληροφόρηση.

Λαϊκός Πόλεμος (People 's War)

Ως συμπληρωματικό στοιχείο του Κινεζικού Στρατιωτικού Δόγματος αποτελεί ο «Λαϊκός Πόλεμος» ο οποίος δεν θα πρέπει να συγχέεται με τον ανταρτοπόλεμο. Η Κινεζική έννοια του People 's War επικεντρώνεται στην ενεργή υποστήριξη των πολιτών σε περίοδο πολέμου και λέγοντας ενεργή εννοούμε την συμμετοχή τους σε ζητήματα διοικητικής μέριμνας, ομάδες πολιτοφυλακής και εφεδρικές δυνάμεις οι οποίες θα μπορούν να καλύψουν τα μετόπισθεν.¹¹⁸

Τα δύο παραπάνω δόγματα του PLA War και του Local War, βρίσκονται σε άμεση αλληλεξάρτηση αφού ο PLA θεωρεί τον κινεζικό πληθυσμό και τις τοπικές κυβερνήσεις ως απαραίτητο στοιχείο για την επιτυχή έκβαση των περιφερειακών πολέμων.

Τα παραπάνω τρία επιμέρους δόγματα είναι αυτά που συνθέτουν το γενικότερο δόγμα στρατιωτικής στρατηγικής της Κίνας. Εκτός αυτού έχουν αναπτύξει σε επιχειρησιακό επίπεδο ή σε επίπεδο θεάτρου επιχειρήσεων κάποιες βασικές αρχές έτσι ώστε να την καθιστούν ικανή στον 21^ο αιώνα να εξουδετερώσει τεχνολογικά ανώτερους αντιπάλους.

Αυτές οι αρχές αφορούν α) τις συνδυασμένες επιχειρήσεις μεταξύ δύο ή περισσότερων κλάδων των ενόπλων δυνάμεων π.χ. αεροπορία και πυροβολικό, δημιουργώντας έτσι συνέργειες οι οποίες τελικά θα οδηγήσουν στη νίκη μέσα στο πολύπλοκο περιβάλλον του πολέμου, β) τον πόλεμο της πληροφορίας (Information Warfare) ο οποίος σου δίνει την δυνατότητα μέσω εξελιγμένων πληροφοριακών συστημάτων να υπονομεύσεις τα αντίστοιχα συστήματα του αντιπάλου και να αποκτήσεις επιχειρησιακό πλεονέκτημα, γ) τον κυβερνοπόλεμο (cyberwarfare) ο οποίος είναι μια μορφή αντιπαράθεσης που μπορεί να λειτουργήσει με μεγαλύτερη ασφάλεια στις συγκρούσεις πυρηνικών χωρών σε σχέση με τις συμβατικές επιχειρήσεις. Αποτελεί μια μορφή στρατηγικής έμμεσης προσέγγισης η οποία είναι ιδιαίτερα σημαντική για την γεωστρατηγική χωρών όπως η Κίνα, η οποία διαθέτει μεσαίου μεγέθους πυρηνικό οπλοστάσιο και έχει να αντιμετωπίσει τις πανίσχυρες ΗΠΑ.

---

¹¹⁸ Anthony H. Cordesman, ο.π. σελ. 55-56.

5.3 Η δομή και η Ισχύς των Κινεζικών Ενόπλων Δυνάμεων

Η Δομή των Ενόπλων Δυνάμεων της Κίνας

Όπως όλες οι σύγχρονες δυνάμεις έτσι και η Κίνα, έχουν ένα διευρυμένο σύστημα εθνικής ασφάλειας με τις Ένοπλες Δυνάμεις να έχουν τον κυρίαρχο ρόλο, υποστηριζόμενες από ένα ευρύτερο φάσμα άλλων μικρότερων υποστηρικτικών μηχανισμών και μη στρατιωτικών δυνάμεων.

Στην κορυφή της πυραμίδας εξουσίας του Λαϊκού Απελευθερωτικού Στρατού, όπως περιγράφεται στην Λευκή Βίβλο του 2006¹¹⁹ και φαίνεται στο Γράφημα 17, βρίσκεται η Κεντρική Στρατιωτική Επιτροπή (CMC) του Κ.Κ.Κ. Αυτή προέρχεται άμεσα από την Κεντρική Επιτροπή του Κ.Κ.Κ. και παίζει τον κυρίαρχο ρόλο του σχεδιασμού και της λήψης αποφάσεων σε ζητήματα εθνικής ασφάλειας. Αποτελείται από ένα πρόεδρο (τον πρόεδρο του Κ.Κ.Κ. που σήμερα είναι ο Σι Ζινπίνγκ), δύο αντιπροέδρους και οκτώ μέλη που είναι οι Διοικητές των Στρατιωτικών Διοικήσεων του Λ.Α.Σ.Κ. και οι Αρχηγοί των Κλάδων. Η Κεντρική Επιτροπή ασκεί τον έλεγχο μέσω των τεσσάρων Γενικών Επιτελείων:

- Διοίκηση Γενικού Επιτελείου (General Staff Department)
- Γενική Πολιτική Διοίκηση (General Political Department)
- Γενική Διοίκηση Διοικητικής Μέριμνας και Υποστήριξης (General Logistics Department)
- Γενική Διοίκηση Εξοπλισμών (General Armaments Department)

Κάτω από την Κεντρική Στρατιωτική Επιτροπή και τα τέσσερα Επιτελεία βρίσκονται οι τέσσερις κλάδοι των ενόπλων δυνάμεων της Κίνας:

- Ο Στρατός Ξηράς (PLA Army), όπως περιγράφεται στη Λευκή Βίβλο του 2013¹²⁰, περιλαμβάνει επτά (07) Στρατιωτικές Περιοχές (Military Regions) και είκοσι (18) Στρατιωτικές Υπό-περιοχές (Military Districts) οι οποίες με την σειρά τους περιλαμβάνουν 18 στρατιωτικά σώματα με δύναμη 30-50 χιλιάδες άνδρες το καθένα.¹²¹
- Το Πολεμικό Ναυτικό (PLA Navy) όπου το υψηλότερο επίπεδο επιχειρησιακής διοίκησης ασκείται στα πλαίσια των 3 στόλων που βρίσκονται στη Βόρεια, Ανατολική και Νότια θάλασσα.¹²²

¹¹⁹ PRC, Information Office of the State Council, *China's National Defense in 2006*, December 29, 2006. <http://fas.org/nuke/guide/china/doctrine/wp2006.html#2>. (Πρόσβαση 30 Ιουλίου 2014)

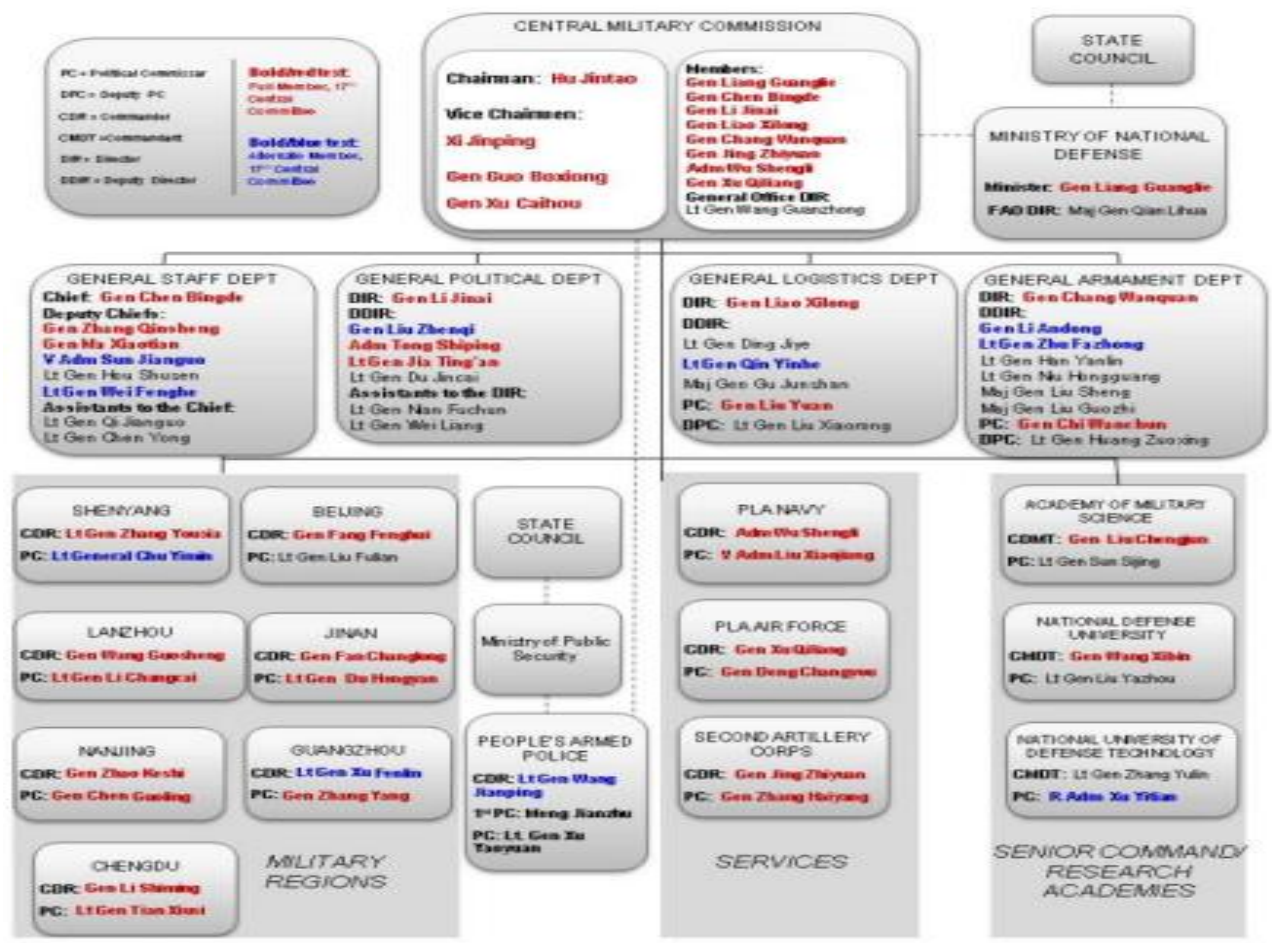
¹²⁰ PRC, Information Office of the State Council, *The Diversified Employment of China's Armed Forces*, April 16, 2013, Chapter II.

¹²¹ Dennis J. Blasko, *The Chinese Army Today: Tradition and Transformation for the 21st Century*, (New York: Routledge, 2012), 88.

¹²² "China and Northeast Asia, Navy," *Jane's Sentinel Security Assessment*, April 19, 2006, 10.

- Η Πολεμική Αεροπορία (PLA Air Force) η οποία έχει διαιρεμένες τις δυνάμεις μέσα στην Κινεζική επικράτεια, εντός των 7 στρατιωτικών περιοχών.¹²³
- Το Δεύτερο Σώμα Πυροβολικού το οποίο αν και αποτελεί κομμάτι του Στρατού Ξηράς διατηρεί ξεχωριστή διοίκηση και είναι διαιρεμένο σε 6 επιμέρους σώματα.¹²⁴

Τέλος μία ξεχωριστή διεύθυνση που υπάγεται και αυτή απευθείας στην Κεντρική Στρατιωτική Επιτροπή είναι αυτή των ακαδημιών έρευνας σε τομείς στρατιωτικής τεχνολογίας και αριθμεί τρεις τέτοιες Ακαδημίες στο σύνολο.

Γράφημα 17¹²⁵: Δομή Διοίκησης PLA

¹²³ “China and Northeast Asia, Air Force,” *Jane’s Sentinel Security Assessment*, November 7, 2005, 11.

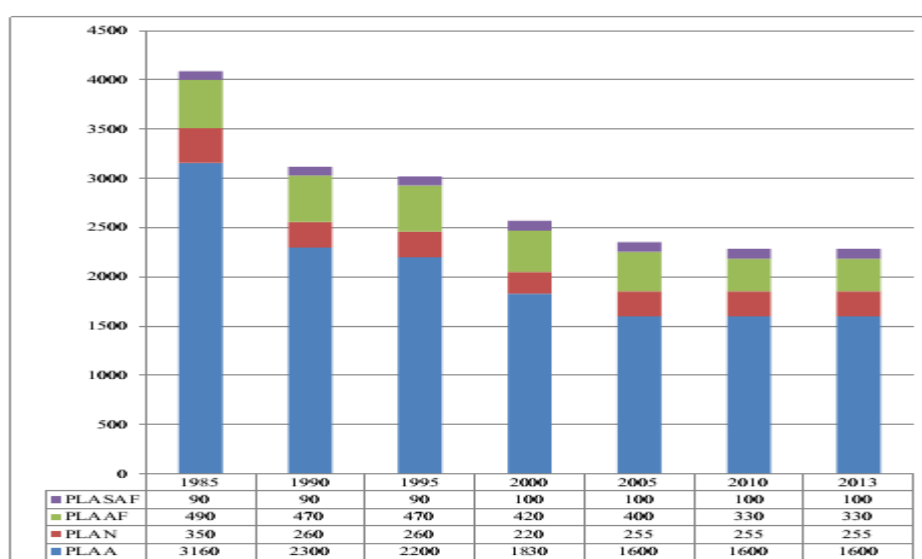
¹²⁴ “Science of Second Artillery Campaigns”, *PRC: PLA Press, English translation*, Beijing, 2004, 43.

¹²⁵ DoD, *Report to Congress on Military and Security Developments Involving the People’s Republic of China 2011*, 2011, 11.

Η Ισχύς των Κινεζικών Ενόπλων Δυνάμεων

Ένας καθοριστικός παράγοντας για τον εκσυγχρονισμό του P.L.A. ήταν η μείωση του ανθρώπινου δυναμικού, δίνοντας παράλληλα έμφαση στη βελτίωση της ποιότητας του, καθώς και στην βελτίωση των οπλικών συστημάτων με νέα υψηλής τεχνολογίας βελτιώνοντας με αυτό τον τρόπο την ευελιξία και την ταχύτητα του στρατεύματος.

Όπως φαίνεται και στο Γράφημα 19, η Κινεζική ηγεσία προχώρησε σε τρεις διαδοχικές μειώσεις του προσωπικού το 1985, το 1997 και το 2003 με τις περικοπές να φθάνουν αντίστοιχα το 1 εκατ., τις 500 χιλ., και τις 200 χιλ. Το 2013 οι Κινεζικές Ένοπλες Δυνάμεις αριθμούσαν 2.285.000 έμψυχο δυναμικό.¹²⁶ Θα πρέπει να συνυπολογίσουμε ότι εκτός των παραπάνω δυνάμεων, υπάρχουν σ' ετοιμότητα δυνάμεις πολιτοφυλακής που ανέρχονται στα 8 εκατ. άνδρες όπως και δυνάμεις εφέδρων που ανέρχονται στις 510χιλ.¹²⁷

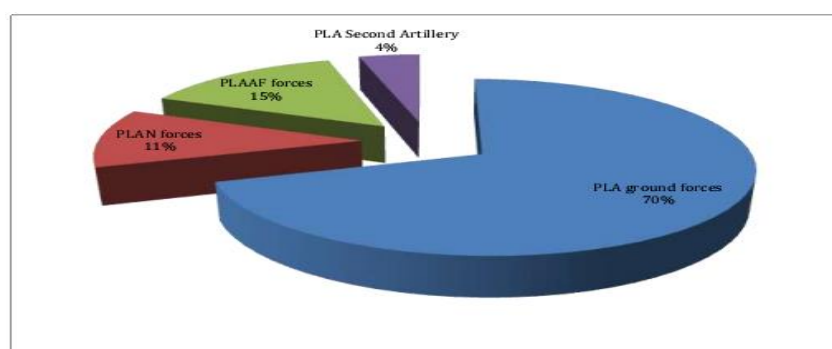
Γράφημα 19: Διακύμανση ανθρώπινου δυναμικού P.L.A.

¹²⁶ PRC, Information Office of the State Council, *The Diversified Employment of China's Armed Forces*, April 16, 2013, Chapter II.

¹²⁷ PRC, Information Office of the State Council, *China's National Defense in 2010*, Chapter V, Beijing, March 2011.

Στο Γράφημα 20 φαίνεται η κατανομή του ανθρωπίνου δυναμικού του P.L.A. όπου ο Στρατός Ξηράς υπερέχει σημαντικά έναντι των άλλων σωμάτων με ποσοστό αναλογίας 70% σε σχέση με το Ναυτικό και την Αεροπορία που μοιράζονται το υπόλοιπο 30%. Παρακάτω θα καταγράψουμε ξεχωριστά την δυναμική του κάθε κλάδου.

Γράφημα 20: Ποσοστιαία Κατανομή προσωπικού PLA

Λαϊκός Απελευθερωτικός Στρατός Κίνας- Στρατός Ξηράς (P.L.A. Ground Force)

Ο Λ.Α.Σ.Κ.-Σ.Ξ. αποτελεί την μεγαλύτερη δύναμη επιγείων δυνάμεων με μέγεθος περίπου ενός εκατομμυρίου διακοσίων πενήντα χιλιάδων (1.250.000) στρατιωτών και αντιπροσωπεύει περίπου το 70% του συνόλου του ΛΑΣΚ.

Ο τακτικός Στρατός αποτελείται από δεκαοχτώ (18) Στρατιωτικές Ομάδες, οι οποίες έχουν μέγεθος αντίστοιχο του Σώματος Στρατού με δύναμη 30.000-65.000 με 7 χιλιάδες Τεθωρακισμένα Άρματα Μάχης και δύναμη πυροβολικού που ανέρχεται στις 8 χιλιάδες. Οι Στρατιωτικές Ομάδες περιλαμβάνουν συνολικά 15 Μεραρχίες και 16 Ταξιαρχίες Πεζικού, 6 Μηχανοκίνητες Μεραρχίες Πεζικού, 17 Μηχανοκίνητες Ταξιαρχίες, 1 Τεθωρακισμένη Μεραρχία, 16 Τεθωρακισμένες Ταξιαρχίες, 2 Μεραρχίες Πυροβολικού, 17 Ταξιαρχίες Πυροβολικού, 3 Μεραρχίες Αεροπορίας Στρατού, 2 Μεραρχίες και 3 Ταξιαρχίες Αμφίβιων Επιχειρήσεων. (όπως φαίνονται

στο Γράφημα 21) Σε περίοδο κρίσης ο Λ.Α.Σ.Κ.-Σ.Ξ. ενισχύεται από Επιστρατευόμενες Μονάδες και από Παραστρατιωτικές Μονάδες. Η εφεδρεία του Λ.Α.Σ.Κ. αποτελείται από σχεδόν 1.500.000 προσωπικού κατανεμημένο σε 30 Μεραρχίες Πεζικού, 12 Α/Α Μεραρχίες και 2 Αμφίβιες Μηχανοποιημένες Μεραρχίες. Στο Γράφημα 22 φαίνεται γεωγραφικά η κατανομή των 18 Στρατιωτικών Ομάδων στην Κινεζική Επικράτεια.

Παρά την αναδιοργάνωση και τη μείωση της δύναμης του Σ.Ξ. του Λ.Α.Σ.Κ. οι τεχνολογικά ευαίσθητες Μονάδες, όπως Μονάδες Ειδικών Δυνάμεων, Μονάδες Αεροπορίας Στρατού, Μονάδες Α/Α Πυραύλων και Μονάδες Ηλεκτρονικού Πολέμου αυξάνονται συνεχώς, καθώς σύμφωνα με το ισχύον δόγμα δίνεται ιδιαίτερη σημασία στον Ηλεκτρονικό Πόλεμο, στις Πληροφοριακές Επιχειρήσεις και στα Stand Off όπλα ακριβείας.

	Total
Personnel (Active)	1.25 million
Group Armies	18
Infantry Divisions	15
Infantry Brigades	16
Mechanized Infantry Divisions	6
Mechanized Infantry Brigades	17
Armor Divisions	1
Armor Brigades	16
Artillery Divisions	2
Artillery Brigades	17
Airborne Divisions	3
Amphibious Divisions	2
Amphibious Brigades	3
Tanks	7,000
Artillery Pieces	8,000

Γράφημα 21¹²⁸: Συνολική Δύναμη PLAA για το 2013

¹²⁸ DoD, *Report to Congress on Military and Security Developments Involving the People's Republic of China* 2013, May 2013, Appendix 2.

Γράφημα 22: Διάταξη Στρατιωτικών Δυνάμεων PLAA

Λαϊκός Απελευθερωτικός Στρατός Κίνας- Πολεμικό Ναυτικό (PLA Navy)

Το Κινεζικό Π.Ν. έχει υιοθετήσει το δόγμα της υπεράσπισης των «Κοντινών Θαλασσών» (Near Seas ή Offshore Defence) προετοιμαζόμενο για επιχειρήσεις μέχρι την «πρώτη αλυσίδα νησιών» που περιλαμβάνει θαλάσσιες περιοχές που ανήκουν στην Ιαπωνία, Ταϊβάν και Φιλιππίνες.¹²⁹ Εκτός αυτών το Πεκίνο έχει ως επιμέρους στόχο για το Π.Ν. τον έλεγχο των θαλάσσιων υδάτων που φθάνουν μέχρι την «δεύτερη αλυσίδα νησιών» (Γράφημα 23) η οποία περνάει από το Ιαπωνικό

¹²⁹ Η «πρώτη αλυσίδα νησιών» συμπίπτει με την «γραμμή με τις εννέα παύλες» που υιοθέτησε το καθεστώς της ΛΔΚ το 1953 που έβαζε σχεδόν ολόκληρη την θαλάσσια περιοχή της Νότιας Κίνας μαζί με πολλές βραχονησίδες στην Κινεζική επικράτεια (π.χ. νησιά Paracel, νησιά Pratas και Spartyly).

αρχιπέλαγος και φθάνει μέχρι τα νησιά Μάρσαλ.¹³⁰ Χαρακτηριστικά είναι τα λόγια του Κινέζου Ναυάρχου Lin Huaqing το 1982, εμπνευστή της σύγχρονης ναυτικής Κινεζικής στρατηγικής, που έθεταν ως στόχο τον πλήρη έλεγχο της θαλάσσιας περιοχής μέχρι την «πρώτη αλυσίδα νησιών» έως το 2010 και της «δεύτερης αλυσίδας νησιών» έως το 2020.¹³¹

Γράφημα 23¹³²: Απεικόνιση «πρώτης και δεύτερης αλυσίδας νήσων»

Το ΛΑΣΚ-ΠΙΝ αποτελείται από 255.000 προσωπικού και είναι οργανωμένο σε τρεις στόλους της βόρειας, της ανατολικής και της νότιας θάλασσας (Γράφημα 24). Κάθε ένας από αυτούς τους στόλους αποτελείται από σκάφη επιφανείας, υποβρύχια, ναυτική αεροπορία και δυνάμεις επάκτιας άμυνας. Στο στόλο της νότιας θάλασσας ανήκουν και οι δύο Ταξιαρχίες Πεζοναυτών με δύναμη 10.000. Σε περίπτωση κρίσης το ΛΑΣΚ-ΠΙΝ υποστηρίζεται επίσης από τον εμπορικό και αλιευτικό στόλο της Κίνας.

¹³⁰ Η «δεύτερη αλυσίδα νησιών» είναι μία γραμμή που έχουν ορίσει οι ΗΠΑ και περιλαμβάνει Αμερικανικές στρατιωτικές βάσεις (περιοχές La Perous, Tsugaru, Thusima και Guam) οι οποίες θα τους επιτρέψουν να επέμβουν άμεσα σε περίπτωση πρόκλησης από την Βόρεια Κορέα.

¹³¹ Office of Naval Intelligence (ONI), *People's Liberation Army Navy: A Modern Navy with Chinese Characteristics*, (Suitland: August 2009), 5,22.

¹³² DoD, *Report to Congress on Military and Security Developments Involving the People's Republic of China 2012*, May 2012, 40. http://www.defense.gov/pubs/pdfs/2012_CMPR_Final.pdf (Πρόσβαση 30 Ιουλίου 2014)

Γράφημα 24¹³³: Διάταξη Ναυτικών Δυνάμεων PLAN

Η Κίνα κατέχει τον μεγαλύτερο στόλο υποβρυχίων από όλες τις ασιατικές χώρες που αποτελείται από 5 πυρηνοκίνητα και 49 συμβατικά (ντίζελ-ηλεκτρισμός) υποβρύχια. Η δεύτερη γενιά Type 093/Shang Class και Type 094/Jin Class πυρηνοκίνητα επιθετικά υποβρύχια πυραύλων έχουν εισέλθει ήδη σε υπηρεσία. Τα παλαιότερα συμβατικής πρόωσης Type 033/ Romeo Class και Type 035/Ming Class που βασίζονται σε Σοβιετική τεχνολογία της δεκαετίας του '50 αντικαθίστανται σταδιακά από νεότερες εγχώριες σχεδιάσεις όπως τα Type 039/Song Class και τα ρωσικά Kilo Class. Τέλος έχει ξεκινήσει η παραγωγή των νεότερων υποβρυχίων Yuan Class.

Από τη δεκαετία του '90 το ΛΑΣΚ-ΠΙΝ έχει θέσει σε υπηρεσία 23 αντιτορπιλικά έξι διαφορετικών κλάσεων και 52 Φρεγάτες που ανήκουν σε 4 κλάσεις. Επίσης το ΛΑΣΚ-ΠΙΝ αναμένεται σύντομα να εντάξει στις τάξεις του τις Type 022/Houbei Class ΤΠΚ οι οποίες είναι σχεδιασμένες με τεχνολογία stealth και θα αντικαταστήσουν τις Houku Class. Επίσης πρόσφατα το 2012 ετέθη επιχειρησιακό το πρώτο Κινεζικό αεροπλανοφόρο με το όνομα Lianoning, αλλάζοντας τις ισορροπίες στην περιοχή, αφού πέραν από την αύξηση του γοήτρου της Κίνας και την υποστήριξη της κινεζικής γεωστρατηγικής σε αμφισβητούμενα νησιωτικά συμπλέγματα, όπως τα νησιά Spartyly, διασφαλίζουν τα υπερπόντια κινεζικά συμφέροντα είτε στην Αφρική είτε στην Λατινική Αμερική.

¹³³ ¹³³ DoD, *Report to Congress on Military and Security Developments Involving the People's Republic of China* 2012, May 2012, 37

Τέλος οι αμφίβιες δυνάμεις του Λ.Α.Σ.Κ.-ΠΝ έχουν αυξήσει κατακόρυφα τις δυνατότητές τους με συνολικά 29 πλοία τύπου TLS (Tank Landing Ships) Type 072-II/-III Yuting και LPD (Landing Platform Dock) Type 071. Υπολογίζεται ότι με τις σημερινές του δυνατότητες του Λ.Α.Σ.Κ.-ΠΝ μπορεί να μεταφέρει μία Μεραρχία με όλα τα μέσα και τον εξοπλισμό της από την ηπειρωτική Κίνα στην Ταιβάν, ικανότητα που μπορεί να ενισχυθεί με την χρήση πλοίων του εμπορικού στόλου.

	Total
Aircraft Carriers	1
Destroyers	23
Frigates	52
Tank Landing Ships/ Amphibious Transport Dock	29
Medium Landing Ships	26
Diesel Attack Submarines	49
Nuclear Attack Submarines	5
Coastal Patrol (Missile)	85

Γράφημα 25¹³⁴: Συνολική Δύναμη PLAN για το 2013

Λαϊκός Απελευθερωτικός Στρατός Κίνας- Πολεμική Αεροπορία (P.L.A. Air Force)

Η Πολεμική Αεροπορία της Κίνας (P.L.A.A.F.) βρίσκεται υπό συνεχή εξέλιξη αφού ενώ κατά την διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου είχε ως κύριο στόχο την αεράμυνα με αεροσκάφη 2^{ης} και 3^{ης} γενιάς σήμερα έχει αναλάβει πολλαπλούς ρόλους που εστιάζονται εκτός από την ασφάλεια του εθνικού εναέριου χώρου σε πιο σύνθετες αποστολές αέρος-αέρος, αέρος-εδάφους, επιτήρησης και αναγνώρισης, στρατιωτικών μεταφορών και ηλεκτρονικού πολέμου με πιο σύγχρονα αεροσκάφη 4^{ης} και 5^{ης} γενιάς.

Το παραπάνω διαφαίνεται και από την ανανέωση του στόλου αεροσκαφών με νέα 5^{ης} γενιάς που της δίνουν τη δυνατότητα να διεξάγει τόσο αμυντικές όσο και επιθετικές αποστολές. Συνολικά η P.L.A.A.F. διαθέτει 2300 μαχητικά αεροσκάφη εκ

¹³⁴ DoD, *Report to Congress on Military and Security Developments Involving the People's Republic of China* 2013, May 2013, 76.

των οποίων τα 600 είναι βομβαρδιστικά (Γράφημα 26) τα οποία βρίσκονται αναπτυγμένα στην ανατολική επικράτεια της χώρας όπου εντοπίζονται και οι περισσότερες απειλές (Γράφημα 27). Από αυτά η πλειονότητα είναι 2^{ης} και 3^{ης} γενιάς όπως τα J-6 (F-6) και J-7(F-7), τα οποία αποτελούν αντίγραφα των Σοβιετικών MIG-19 και MIG-21 αντίστοιχα. Υπολογίζεται ότι περίπου 440 αεροσκάφη είναι 4^{ης} γενιάς με προεξέχων το J-10, το οποίο είναι κινεζικής κατασκευής και έχει τεθεί σε υπηρεσία τα τελευταία πέντε χρόνια. Όσον αφορά τα αεροσκάφη 5^{ης} γενιάς, το 2011 έγινε επιχειρησιακό το πρώτο κινεζικό μαχητικό πολλαπλού ρόλου τύπου stealth το J-20 με παρόμοια χαρακτηριστικά με το F-22 ενώ το 2012 πέταξε για πρώτη φορά ένα ακόμη πιο εξελιγμένο μαχητικό με υψηλές δυνατότητες τύπου stealth συγκρίσιμο με το F-35. Διαθέτει επίσης επιπλέον 1450 αεροσκάφη παλαιού τύπου τα οποία χρησιμοποιούνται για εκπαιδευτικού σκοπούς.¹³⁵

Τέλος σε ποσοστιαία κατανομή τα αεροσκάφη 4^{ης} γενιάς ανήλθαν από 23% το 2005 σε 33% το 2010 και αναμένεται να ξεπεράσουν το 50% το 2015. Σύμφωνα με μία Ταϊβενέζικη ανάλυση η P.L.A.A.F. είχε ως στόχο μέχρι το 2010 να είναι σε θέση να διεξάγει μία αεροπορική εκστρατεία (air campaign) σε ακτίνα 1000 χλμ. Γύρω από την περιφέρεια της Κίνας, κάτι που δεν έχει επιτύχει μέχρι στιγμής, ενώ μέχρι το 2030 στοχεύει να εκτείνει την ακτίνα αυτή στα 3000 χλμ.¹³⁶

Aircraft	Total
Fighters	1,700
Bombers/Attack	600
Transport	475

Γράφημα 26¹³⁷: Συνολική Δύναμη PLAAF για το 2013

¹³⁵ DoD, *Report to Congress on Military and Security Developments Involving the People's Republic of China 2013*, May 2013, 8,68.

¹³⁶ Κωνσταντίνος Γρίβας, *Η Στρατιωτική Άνοδος της Κίνας και η Γεωπολιτική του Πολέμου στη Μέση Ανατολή*, (Αθήνα: Εκδόσεις Λιβάνης, 2013),168,169.

¹³⁷ DoD, *Report to Congress on Military and Security Developments Involving the People's Republic of China 2013*, May 2013, 76.

Γράφημα 27¹³⁸: Διάταξη Δυνάμεων PLAAF

Δύναμη Στρατηγικών Πυραύλων (Strategic Missile Force)

Η στρατηγική δύναμη βλημάτων (SMF), επίσης γνωστή και ως δεύτερο σώμα πυροβολικού, είναι ο στρατηγικός κλάδος βλημάτων του ΛΑΣΚ, το Κ.Κ.Κ. ελέγχει όλα τα χερσαία στρατηγικά βλημάτα καθώς επίσης και την πλειοψηφία των συμβατικών βλημάτων σε όλη τη κινεζική επικράτεια. Το προσωπικό της Δ.Σ.Π. υπολογίζεται σε 90,000~100,000 , το μεγαλύτερο μέρος της οποίας είναι στις Μονάδες επισκευών και κατασκευών. Οι χειριστές και οι Μονάδες βλημάτων είναι

¹³⁸DoD, *Report to Congress on Military and Security Developments Involving the People's Republic of China* 2012, May 2012, 37

πιθανώς λιγότερο από το μισό της συνολικής δύναμης. Όλες οι μονάδες Δ.Σ.Π. υπόκεινται στον αυστηρό έλεγχο της Κεντρικής Στρατιωτικής Επιτροπής. Οι διαταγές περνούν στις λειτουργικές μονάδες μέσω μιας ιεραρχίας τεσσάρων επιπέδων: Κεντρική Στρατιωτική Επιτροπή βάσεις βλημάτων, ταξιαρχίες βλημάτων, και τάγματα έκτόξευσης.

Η Δ.Σ.Π. πιστεύεται ότι είναι εξοπλισμένη με 110~140 πυρηνικά στρατηγικά βλήματα, συμπεριλαμβανομένου 5~20 DongFeng 3 (CCS-2) IRBMs και DongFeng 4 (CCS-3) IRBMs, περίπου 75 DongFeng 5 (CCS-4) ICBMs, και 75 -100 DongFeng 21 (CCS-5) MRBMs, όλα από τα οποία φέρουν μια ενιαία πυρηνική κεφαλή. Το νέας γενιάς DongFeng 31 (CCS-9) εντάχθηκε σε υπηρεσία το 2007 και το βελτιωμένο βλήμα DongFeng 31A είναι επίσης κοντά στην επιχειρησιακή του ένταξη. Επιπλέον, η Δ.Σ.Π. είναι εξοπλισμένη με 1,000 - 1200 συμβατικά βλήματα, συμπεριλαμβανομένων των DongFeng 15 (CCS-6) και DongFeng 11 (CCS-7) SRBMs. Τα τελευταία χρόνια, η Δ.Σ.Π. έχει άρχισε επίσης την ένταξη του DongFeng 21C (CCS-5 Mod-3) συμβατικού MRBM και του βλήματος κρούζ DH-10 (LACM).

China's Missile Force			
System	Missiles	Launchers	Estimated Range
ICBM	50-75	50-75	5,500+ km
IRBM	5-20	5-20	3,000-5,500 km
MRBM	75-100	75-100	1,000-3,000 km
SRBM	1,000-1,200	200-250	< 1,000 km
GLCM	200-500	40-55	1,500+ km

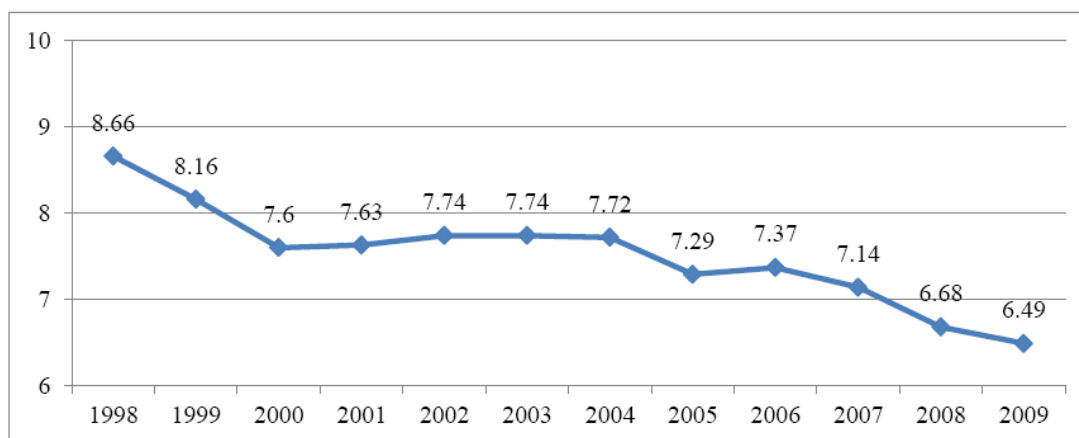
Γράφημα 28¹³⁹: Συνολική Δύναμη P.L.A.A.F. για το 2012

¹³⁹ DoD, *Report to Congress on Military and Security Developments Involving the People's Republic of China* 2012, May 2012, 29.

5.4 Οι Κινεζικές Αμυντικές Δαπάνες

Οι αμυντικές δαπάνες αποτελούν ένα δείκτη από τον οποίο μπορούμε να αντλήσουμε σημαντικά στοιχεία σχετικά με την έμφαση που δίνει μία χώρα για την εθνική της ασφάλεια, τις προοπτικές που υπάρχουν για την ανάδειξη της σε περιφερειακή υπερδύναμη, την επιθυμία της ν' αυξήσει τις στρατιωτικές της ικανότητες, το βαθμό των απειλών που πιθανότατα διατρέχει αλλά και το αν αποτελεί ένα αναθεωρητικό ή status quo κράτος.

Μελετώντας κανείς τους αμυντικούς προϋπολογισμούς της Κίνας από τις αρχές του 21^{ου} αιώνα μέχρι και σήμερα μπορεί εύκολα να διαπιστώσει ότι παρουσιάζουν μία ετήσια αύξηση κατά μέσο όρο 11%. Πιο συγκεκριμένα η κυβέρνηση του Πεκίνου για το έτος 2009 αύξησε τις αμυντικές δαπάνες κατά 14,9% σε σχέση με το 2008 φθάνοντας τα 70 δις.\$ ενώ αντιπροσώπευαν το 6,49% των κρατικών δαπανών (Γράφημα 29) και το 1,4% του ΑΕΠ για εκείνη τη χρονιά. Αντίστοιχα το 2011 ο αμυντικός προϋπολογισμός αυξήθηκε κατά 12,7% σε σχέση με το 2010 και ανήλθε στα 91,4 δις.\$. Για το διαχειριστικό έτος 2012 παρουσίασε ανάλογη αύξηση της τάξεως του 11,2% σε σχέση με το 2011 σπάζοντας για πρώτη φορά το φράγμα των 100δις.\$. Τέλος για το έτος 2013 υπήρξε αύξηση των αμυντικών δαπανών κατά 10,7% και ανήλθε συνολικά στα 114δις.\$.¹⁴⁰

Γράφημα 29¹⁴¹: Αμυντικές δαπάνες ως ποσοστό των κρατικών δαπανών.

¹⁴⁰ Adam P. Liff and Andrew S. Erikson, "Demystifying China's Defence Spending: Less Mysterious in the Aggregate," *China Quarterly*, March 2013, 20.

¹⁴¹ *China's National Defense in 2010*, March 30, 2011. http://english.gov.cn/official/2011-03/31/content_1835499_10.htm. (Πρόσβαση 5 Αυγούστου 2014)

Τα αυξανόμενα αυτά ποσά δεν αποσκοπούν μόνο στην κατασκευή οπλικών συστημάτων αλλά και στην επίτευξη ευρύτερων σκοπών. Ο κυρίαρχος εξ' αυτών είναι η ανάπτυξη της «μεταβιομηχανικής» πολεμικής μηχανής, που θα βασίζεται σε «πληροφοριοκεντρική» (infocentric) επιχειρησιακή φιλοσοφία. Αυτό επιβεβαιώνεται και από το κείμενο της Κινεζικής Αμυντικής Βίβλου του 2010, σύμφωνα με την οποία δίνεται έμφαση στην ανάπτυξη της «πληροφοριοποίησης», στην σύζευξη των στρατιωτικών και πολιτικών βιομηχανιών έτσι ώστε ο ένας κλάδος να στηρίζει τον άλλο με κονδύλια αλλά και τεχνολογίες διπλού ρόλου, αλλά και την βιομηχανική συνεργασία με φιλικές χώρες. Επίσης στο ίδιο κείμενο τονίζονται οι ανησυχίες των ΗΠΑ στην ολόενα και πιο ασταθή περιοχή της Νοτιοανατολικής και Ανατολικής Ασίας και Ειρηνικού, αλλά εκφράζει επίσης την εμπιστοσύνη στην ικανότητα των Κινεζικών ενόπλων δυνάμεων να αντεπεξέλθουν στις γρήγορα μεταβαλλόμενες διεθνείς και τοπικές συνθήκες. Αναφέρει ακόμη την επιθυμία της να συμμετάσχει σε αποστολές επιβολής και διατήρησης της ειρήνης υποδηλώνοντας έτσι τον επαυξημένο ρόλο που θέλει να παίξει η Κίνα στο διεθνές σύστημα.¹⁴²

Παρ' όλα αυτά αν αξιολογήσουμε τις συνολικές αμυντικές δαπάνες σε σχέση με το ποσοστό του ΑΕΠ θα παρατηρήσουμε ότι ο ρυθμός αύξησης είναι σχεδόν επτά φορές χαμηλότερος από αυτόν του ΑΕΠ αλλά υπάρχει αντίστοιχη μείωση και σε σχέση με τις κρατικές δαπάνες αφού από το 2000-2006 κυμαινόταν στο 7,5% φθάνοντας σήμερα να κινείται στο 6,5%. Συγκριτικά σε σχέση με τις ΗΠΑ η Κίνα συμμετέχει στις παγκόσμιες στρατιωτικές δαπάνες σε ποσοστό 5,5% παραμένοντας σχετικά ένας μικροσκοπικός νάνος απέναντι στην υπερδύναμη που κατέχει 45,7%. Σε περιφερειακό επίπεδο η Κίνα με καθαρά όρους αμυντικών δαπανών κατέχει την πρώτη θέση με ποσά που το 2011 έφθαναν τα 89,76 δις.\$ συγκριτικά με τις άλλες δυνάμεις όπως η Ρωσία(52,7δις. \$), η Ιαπωνία (58,42δις. \$) και η Ινδία (31,88 δις. \$).

Υπό το πρίσμα αυτό, η διαφαινόμενη δυναμική στρατιωτική στάση της Κίνας σχετικά με τα διαφιλονικούμενα όρια της εθνικής κυριαρχίας στις νότιες θάλασσες της δεν είναι δεδομένο ότι συνιστά εκδήλωση επιθετικών, επεκτατικών κινήσεων προβολής της επιρροής της. Συνοψίζοντας το Πεκίνο δεν φαίνεται να έχει εισέλθει σε πορεία μετατροπής της αυξανόμενης οικονομικής ισχύος της σε αντίστοιχη στρατιωτική.

---

¹⁴² Jon Grevatt, "China reaffirms reform in White Paper", *Jane's Defence Weekly*, Volume 48,19.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

Συμπεράσματα

Μελετώντας τις τέσσερις παραπάνω συνιστώσες της Κινεζικής Υψηλής Στρατηγικής από το 1949 μέχρι και σήμερα μπορούμε εύκολα να συμπεράνουμε πως η Υ.Σ. της Κίνας δεν εμφανίζει μία ενιαία μορφή, αλλά συνεχώς εξελίσσεται και μεταβάλλεται βρισκόμενη σε απόλυτη αντιστοιχία με τις ηγετικές μορφές που ανέλαβαν την Κινεζική προεδρία και προσαρμοσμένη στις απαιτήσεις του διεθνούς περιβάλλοντος. Με κριτήριο λοιπόν τους διαφορετικούς στόχους και το διαφορετικό νόημα που προσδίδει κάθε φορά η Κινεζική ηγεσία στην Υ.Σ. της Κίνας μπορούμε να διακρίνουμε τρεις επιμέρους διαφορετικές Υψηλές Στρατηγικές¹⁴³:

1) Η Υψηλή Στρατηγική της περιόδου 1949-1976 υπό τον Μάο: τις τρεις πρώτες δεκαετίες ύπαρξης της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας μπορούμε να παρατηρήσουμε μία συνεχή αλλαγή στους στόχους που τίθενται από τον Μάο, κάτι το οποίο φαίνεται πιο καθαρά εξετάζοντας τη συνιστώσα της εξωτερικής πολιτικής και διπλωματίας.

Έτσι την δεκαετία του 1950 επιλέγεται η Υ.Σ. της «δέσμευσης με την μία πλευρά» (one side binding), δηλαδή της συστράτευσης με την πολιτική της Σοβιετικής Ένωσης και την αντίθεσή στον καπιταλιστικό συνασπισμό που αντιπροσώπευαν οι ΗΠΑ.

Τη δεκαετία του 1960 η Υ.Σ. του “one side binding” δίνει την θέση της σ’ αυτή του “two lines fighting” δηλαδή «της διαμάχης σε δύο μέτωπα», από την μία με τις ΗΠΑ και από την άλλη με τη Σοβιετική Ένωση. Αυτό φαίνεται κατά την διάρκεια του πολέμου του Βιετνάμ, με την Κίνα να ενισχύει τους Βορειοβιετναμέζους με 300 χιλιάδες στρατιώτες και στρατιωτικό υλικό ερχόμενη έτσι σε ανοιχτή σύγκρουση με τις ΗΠΑ. Από τη άλλη πλευρά η συνεργασία με την Σοβιετική Ένωση έφθασε στο τέρμα της με αποκορύφωμα την πολεμική σύγκρουση το 1969 στον ποταμό Ουσούρι.

Στις αρχές της δεκαετίας του 1970 με την αλλαγή της προεδρίας στις ΗΠΑ με τον Νίξον και την τριγωνική διπλωματία του Κίσσιγκερ παρατηρείται νέα στροφή στην Υ.Σ. της Κίνας με τον Μάο να υιοθετεί την στρατηγική της «μιας γραμμής» (one line) το 1973 και τη συστράτευση με τις ΗΠΑ αλλά και την Ιαπωνία, το

---

¹⁴³ Dongsheng Di, “Continuity and Changes: a comparative study on china’s new grand strategy” *Renmin University of China*, 2006, 7-14.

Πακιστάν, το Ιράν, την Τουρκία και τη Δυτική Ευρώπη δημιουργώντας μία αντισοβιετική συμμαχία.

2) Η Υψηλή Στρατηγική της Κίνας της περιόδου 1979-2002 υπό τον Ντενγκ και Ζιανγκ: Οι δεκαετίες του 1980 και 1990 στιγματίστηκαν από την νέα διάσταση που έδωσε ο Ντενγκ στην Υ.Σ. της Κίνας περνώντας από την «επανάσταση και τον πόλεμο» στην «ειρήνη και την ανάπτυξη» (peace and development). Η Κίνα από τα μέσα του 1980 χαράζει την Υ.Σ. όχι με βάση ιδεολογικά κριτήρια αλλά με πραγματιστικούς όρους και όρους εθνικού συμφέροντος. Την ίδια περίοδο η συνιστώσα της Υ.Σ. που δίνεται μεγαλύτερη βαρύτητα είναι αυτή της οικονομικής ανάπτυξης. Τα γεγονότα της πλατείας Τιάνμεν το 1989 στιγματίσαν την Υ.Σ. της Κίνας για ολόκληρη τη δεκαετία του 1990 με τον Ντενγκ να ακολουθεί την στρατηγική του «χαμηλού προφίλ» (taking low profile), το οποίο σήμαινε αποφυγή των εντάσεων σε διεθνή ζητήματα, συνέχιση της πολιτικής των ανοιχτών θυρών και της εσωτερικής αναμόρφωσης. Η στρατηγική αυτή συνεχίστηκε και από τον διάδοχο του Ντενγκ, Ζιανγκ Ζεμίν το 1993 με την διαφορά ότι έδωσε μεγάλη βαρύτητα στην αύξηση των αμυντικών δαπανών.

3) Η Υψηλή Στρατηγική της Κίνας στην αυγή του 21^{ου} αιώνα υπό τον Χου Ζιντάο και τον Σι Τσινπίνγκ:

Με την αλλαγή προεδρίας το 2003 στο Κ.Κ.Κ. το 2003 υπό τον Χου Ζιντάο, εισάγεται μία νέα οπτική στην Υ.Σ. της Κίνας εισάγοντας την έννοια του «αρμονικού κόσμου»(harmonious world) η οποία θα προστεθεί σ' αυτή του peace and development ή του peaceful rise που χρησιμοποιήθηκε στο παρελθόν θέλοντας να διαβεβαιώσει την Διεθνή Κοινότητα ότι αυτή η φράση αντιπροσωπεύει την μακρά ειρήνη, την παγκόσμια ασφάλεια και ανάπτυξη, την πολυμέρεια, την ελεύθερη αγορά και τέλος την στήριξη των δημοκρατικών θεσμών. Επομένως αν θέλαμε ν' αποτυπώσουμε με μία φράση την Κινεζική Υ.Σ. στον 21^ο αιώνα, η καταλληλότερη θα ήταν ένας συνδυασμός των παραπάνω φράσεων που αποδίδεται με την φράση peace-harmony strategy, στοχεύοντας στην ανάληψη όχι ενός ηγετικού ρόλου αλλά της πρωτοβουλίας για την διαμόρφωση των εξελίξεων και την οικοδόμηση ενός νέου τύπου σχέσεων με τις μεγάλες δυνάμεις που θα αναγνωρίζει ότι μια ενδεχομένη οικονομική παρακμή των ΗΠΑ θα ήταν αρκετά επιζήμια για την Κίνα.

Η στρατηγική αυτή του Χου η οποία συνεχίζεται και σήμερα από το Σι (ο οποίος διαδέχτηκε τον Χου το 2013) φάνηκε καθαρά από κάποιες σημαντικές κινήσεις σε ζητήματα εξωτερικής πολιτικής με σημαντικότερα: α) η στρατηγική συνεργασία μεταξύ Κίνας και Ρωσίας στα πλαίσια του οργανισμού Shanghai Cooperation (SCO), η οποία ενισχύεται σήμερα από την στενότερη ενεργειακή συνεργασία, β) ενεργή συμμετοχή στον περιφερειακό οργανισμό ASEAN και στους σχηματισμούς 10+1 και 10+3, γ) άνοιγμα στην Λατινική Αμερική και Αφρική, δ) στρατηγική συνεργασία με την Ε.Ε. κυρίως σε θέματα εμπορίου και ε) συνεργασία με τις ΗΠΑ για ζητήματα όπως αυτό του πυρηνικού προγράμματος του Ιράν και της Β. Κορέας. Όλα τα παραπάνω αποδεικνύουν ότι η Κίνα απομακρύνεται από την στρατηγική του χαμηλού προφίλ θέλοντας να συμμετάσχει ενεργά στα διεθνή ζητήματα και τους διεθνείς οργανισμούς.

Συγκρίνοντας τώρα τις παραπάνω τρεις Υψηλές Στρατηγικές που συνθέτουν το μωσαϊκό της Κινεζικής Υ.Σ. με βάση τις συνιστώσες της εσωτερικής πολιτικής και της οικονομίας καταλήγουμε στα εξής συμπεράσματα:

- ο Μάο προσπάθησε να στηριχθεί στο δοκιμασμένο Σοβιετικό μοντέλο του Στάλιν επενδύοντας στην βαριά βιομηχανία σε βάρος της γεωργίας και της ελαφριάς βιομηχανίας, στην αυτάρκεια και την απομόνωση.

- ο Ντενγκ από την πλευρά του υιοθέτησε εν μέρει το Αμερικανικό μοντέλο επιλέγοντας το άνοιγμα στις διεθνείς αγορές με την λεγόμενη πολιτική των ανοιχτών θυρών, το ελεύθερο εμπόριο και την οικονομία της αγοράς στηριζόμενος στην αύξηση της εξαγωγικής δραστηριότητας στα πλαίσια μιας καπιταλιστικής οικονομίας. Δεν αποδέχθηκε όμως τα άλλα δύο βασικά συστατικά στοιχεία που διέπουν το μοντέλο αυτό: τη δημοκρατία και τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

- ο Χου και ο Σι βασίζονται σ' ένα αυτόνομο κινεζικό μοντέλο που δίνει νέο νόημα στην λογική της ανάπτυξης βασιζόμενο στην ενίσχυση της εγχώριας κατανάλωσης, της κοινωνικής πολιτικής και της πράσινης ανάπτυξης στα πλαίσια μιας σοσιαλιστικής δημοκρατίας-οικονομίας. Οι δύο Κινέζοι ηγέτες εγκαταλείπουν σταδιακά τη ρητορική περί «ειρηνικής ανόδου» και υιοθετούν μια πιο πραγματιστική γραμμή, δίνοντας έμφαση στο λεγόμενο «κινεζικό όνειρο», την επίτευξη δηλαδή

βιώσιμης ανάπτυξης δίνοντας προτεραιότητα στην οικονομία αλλά αυξάνοντας παράλληλα τα κονδύλια για στρατιωτικούς εξοπλισμούς.

Από ιδεολογικής σκοπιάς οι τρεις επιμέρους Υ.Σ. της Κίνας μπορούν ν' αναλυθούν ως εξής: α) η περίοδος του Μάο χαρακτηρίζεται από μία ιδεολογική μίξη, από την μία του επαναστατικού διεθνισμού αφού ως κύριο στόχο είχε την παγκόσμια επανάσταση και από την άλλη του ρεαλισμού μετά την συστράτευσή του με τον ιδεολογικό του αντίπαλο τις ΗΠΑ, β) η περίοδος Ντενγκ δείχνει την απομάκρυνση από τα ιδεολογικά «πρέπει» και τη υιοθέτηση μιας πραγματιστικής προσέγγισης με έμφαση στα εγχώρια ζητήματα και την διεθνή διπλωματία, γ) ο Χου και ο Σι κατευθύνονται προς τον σοσιαλισμό, τον ειρηνισμό και το κομφουκιανικό κινεζικό σύστημα παραδόσεων και αξιών.

Βλέποντας συνολικότερα και τις τέσσερις συνιστώσες της Υ.Σ. της Κίνας μπορούμε να συμπεράνουμε ότι καθεμία από τις επιμέρους Υ.Σ. είχε θέσει διαφορετικούς σκοπούς υιοθετώντας διαφορετικά μέσα:

- ο Μάο είχε θέσει ως πρωταρχικό στόχο σε εθνικό επίπεδο, την εθνική κυριαρχία και την διασφάλιση της εδαφικής ακεραιότητας και σε παγκόσμιο την έναρξη μιας παγκόσμιας επανάστασης. Τα μέσα που χρησιμοποίησε ήταν η στρατιωτική αντιπαράθεση (όπου χρειάστηκε) και η οικονομική και υλική βοήθεια προς φίλια προσκείμενες χώρες όπως το Βιετνάμ και η Αλβανία.

- κύριος στόχος της Υ.Σ. του Ντένγκ ήταν η εγχώρια οικονομική ανάπτυξη υιοθετώντας την πολιτική του συμβιβασμού και της αδράνειας σε ζητήματα εξωτερικής πολιτικής και διπλωματίας και χρησιμοποιώντας ως μέσα το άνοιγμα και την αποδοχή της παγκόσμιας αγοράς.

- στον 21^ο αιώνα αρχικά ο Χου και σήμερα ο Σι επικεντρώνονται στην εθνική-οικονομική ανάπτυξη και την διεθνή αρμονική συνεργασία με κύρια εργαλεία την συμμετοχή στους διεθνείς θεσμούς, την πολυμέρεια και την εσωτερική αναμόρφωση.

Όλα τα παραπάνω συνοψίζονται στον παρακάτω πίνακα:

Επιμέρους Υψηλές Στρατηγικής της Κίνας	Περίοδος Μάο	Περίοδος Ντενγκ και Ζιανγκ	Περίοδος Χου και Σι
Χαρακτηριστικά Εξωτερικής Πολιτικής	1950s “one side binding” 1960s “two lines fighting” 1970s “one line”	1980s “Peace and Development” 1990s “Taking low profile”	Harmonious World Peace-Harmonious
Μοντέλο Εσωτερικής Πολιτικής	Σοβιετικό Μοντέλο	Αμερικανικό Μοντέλο	Κινεζικό Μοντέλο
Ιδεολογικά Χαρακτηριστικά	Επαναστατικός διεθνισμός, Ρεαλισμός	Πραγματισμός, Ρεαλισμός, Ταοϊσμός	Σοσιαλισμός, Ειρηνισμός, Κομφουκιανισμός
Σκοποί και Μέσα της Υψηλής Στρατηγικής	Εθνική Κυριαρχία Εδαφική Ακεραιότητα Παγκόσμια Επανάσταση Σύγκρουση και Πόλεμος	Οικονομική ανάπτυξη Άνοιγμα προς τα έξω Αποδοχή της παγκόσμιας αγοράς	Εθνική-Οικονομική ανάπτυξη Διεθνή αρμονική συνεργασία Διεθνείς θεσμοί, Πολυμέρεια, Εσωτερική αναμόρφωση

Χαρακτηριστικά της Κινεζικής Υψηλής Στρατηγικής

Μία άλλη σημαντική διαπίστωση, η οποία σχετίζεται άμεσα με την εθνική ασφάλεια της Κίνας και διατυπώνεται στην Λευκή Βίβλο του 2008 είναι «ο συνεχής αγώνας για στρατηγικούς πόρους, στρατηγικές θέσεις-τοποθεσίες, στρατηγική κυριαρχία» τα οποία καθοδηγούνται πάντα από την οικονομική συνιστώσα. Πιο συγκεκριμένα η ανάπτυξη της Κίνας απαιτεί περισσότερη ενέργεια και πρώτες ύλες από διαφορετικούς προμηθευτές, καθώς επίσης και νέες επενδυτικές αγορές. Συγκρίνοντας την σημερινή κατάσταση τη Κίνας με εκείνη της Δύσης του 18^ο αιώνα θα δούμε πως είναι αντιστρόφως ανάλογη αφού τότε οι δυτικές χώρες έψαχναν για επενδύσεις στην Κίνα ενώ σήμερα η Κίνα ψάχνει για επενδύσεις στο Δυτικό κόσμο. Έχοντας εξασφαλίσει ήδη τις αγορές των ΗΠΑ και της Ευρώπης επιδιώκει ένα νέο άνοιγμα προς την Αφρική και τη Λατινική Αμερική που θα τις διασφαλίσουν την επάρκεια στους λεγόμενους στρατηγικούς πόρους. Επικεντρώνει της προσοχή της ιδιαίτερα στην Αφρικανική Ήπειρο όπου εκτός από τον ενεργειακό της πλούτο,

υπάρχουν πάνω από 1 δισεκατομμύριο πιθανοί καταναλωτές για τα χαμηλού κόστους κινεζικά προϊόντα ενώ διαθέτει πάνω από 600 εκατομμύρια εκτάρια διαθέσιμης καλλιεργήσιμης γης η οποία αντιστοιχεί στο 60% της παγκόσμιας διαθέσιμης καλλιεργήσιμης έκτασης.¹⁴⁴

Λαμβάνοντας υπόψη και τις τέσσερις συνιστώσες της Κινεζικής Υ.Σ, παρατηρούμε ότι η άνοδος της Κίνας στις κορυφαίες θέσεις της δομής του διεθνούς συστήματος είναι μία εξέλιξη που συντελέστηκε σχεδόν πριν μια εικοσαετία ως απόρροια της ραγδαίας μεγέθυνσης της οικονομίας της σε συνδυασμό με τη συμβολή συντελεστών ισχύος που παραδοσιακά κατείχε, δηλαδή του μεγάλου πληθυσμού, της μεγάλης εδαφικής έκτασης, μία από τις πέντε μόνιμες θέσεις του Σ.Α. του ΟΗΕ και των πυρηνικών όπλων. Σήμερα η άνοδος συνεχίζεται με τους ίδιους ρυθμούς με το Πεκίνο ν' αναγνωρίζει ότι είναι μια αναπτυσσόμενη χώρα, που επιδιώκει την ειρήνη και την ανάπτυξη χωρίς να προτίθεται ν' ακολουθήσει μια επιθετική ανοδική πορεία όπου για την προώθηση των αιτημάτων της και την επίλυση των διαφορών της απειλή να προσφύγει σε πόλεμο εκτός βέβαια και αν θίγονται ζωτικά εθνικά της συμφέροντα.¹⁴⁵

Η εμπειρία των ΗΠΑ με τη σταδιακή, αναίμακτη ανάληψη του ηγεμονικού ρόλου από τη Μεγάλη Βρετανία αποτελεί ένα σημαντικό ιστορικό στοιχείο που μας δείχνει ότι η άνοδος και η ανάδειξη μιας χώρας σε κυρίαρχη μεγάλη δύναμη μπορεί να είναι ειρηνική. Το ίδιο πιθανότατα να ισχύει και στην περίπτωση της Κίνας που αποδεικνύει μέχρι τώρα ότι η άνοδος της είναι μια εξέλιξη που εκτυλίσσεται ειρηνικά τα τελευταία τριάντα χρόνια και εκτιμάται ότι είναι πιθανή η συνέχιση της με τον ίδιο μη συγκρουσιακό τρόπο, παρά τις δυσκολίες των σχέσεων με τις ΗΠΑ, την Ιαπωνία και τα υπόλοιπα κράτη της διεθνούς κοινωνίας.¹⁴⁶ Όπως εύστοχα σημειώνει και ο Mark Leonard, στους κινεζικούς κύκλους ανάλυσης της διεθνούς πολιτικής, έχει εδραιωθεί η πεποίθηση ότι η Σοβιετική Ένωση οδηγήθηκε σε αυτοκαταστροφή επειδή παρασύρθηκε σε στρατιωτικό ανταγωνισμό με τις ΗΠΑ. Γι' αυτό και το Πεκίνο επιδιώκει να κάνει τη χώρα μια «ασύμμετρη υπερδύναμη», αποφεύγοντας τον

---

¹⁴⁴ Subrata Brigadier, "China's Grand Strategy: From Confucious to Contemporary, *Indian Army*, 2010, 22. <http://www.dtic.mil/get-tr-doc/pdf?AD=ADA518303> (πρόσβαση 20 Αυγούστου, 2014)

¹⁴⁵ Στάθης Φακιολάς, "Συνεργασία ή Σύγκρουση;", *Η Κίνα και οι Άλλοι*, Σωτήρης Πετρόπουλος και Αστέρης Χουλιάρης (Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 2013), 113.

¹⁴⁶ Barry Buzan, "China in International Society: Is Peaceful Rise Possible?", *The Chinese Journal of International Politics* 2010, 22-33.

στρατιωτικό ανταγωνισμό και εστιάζοντας στις οικονομικές επενδύσεις, στο εμπόριο και στη διπλωματία του χαμόγελου.¹⁴⁷

Το διεθνές περιβάλλον είναι επίσης ένας παράγοντας που συνηγορεί ότι η Κίνα θα συνεχίσει να κινείται στα πλαίσια της ειρηνικής ανόδου για τους εξής λόγους:

α) υπάρχουν αρκετές κατεστημένες και ανερχόμενες δυνάμεις, που δεν επιδιώκουν την αλλαγή της καθεστηκυίας τάξης πραγμάτων με τη χρήση βίας, β) οι πολιτικές και ιδεολογικές αντιπαραθέσεις μεταξύ των κατεστημένων μεγάλων δυνάμεων σχετικά με την φιλελεύθερη οργάνωση της διεθνούς οικονομικής τάξης και τη λειτουργία της οικονομίας της αγοράς είναι σχετικά περιορισμένες, γ) η θεσμική οργάνωση της διεθνούς πολιτικής είναι ισχυρή και εκτεταμένη καλύπτοντας ολόένα και περισσότερα πεδία δραστηριοτήτων στις διακρατικές και ευρύτερα διεθνικές σχέσεις, και δ) η κατοχή πυρηνικού οπλοστασίου από τα πέντε μόνιμα κράτη-μέλη του Σ.Α. του ΟΗΕ και η πυρηνική αποτροπή έχουν καθοριστική επίδραση στη λήψη της απόφασης για προσφυγή σ' ένα παγκόσμιο ή περιφερειακό πόλεμο. Σ' αυτούς τους παράγοντες θα πρέπει να προστεθεί ότι η Κίνα: α) είναι μια νεοφερμένη βιομηχανικά αναπτυσσόμενη χώρα, β) βρίσκεται σε μια γεωγραφική περιοχή όπου υπάρχουν και άλλες κατεστημένες και ανερχόμενες δυνάμεις και γ) παραμένει σταθερά προσηλωμένη στην αρχή της εθνικής κυριαρχίας και ιδιαίτερα της αρχής της μη παρέμβασης στα εσωτερικά ενός κράτους.¹⁴⁸

---

¹⁴⁷ Mark Leonard, *Τι Σκέφτεται η Κίνα*, (Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική, 2008).

¹⁴⁸ Barry Buzan and Michael Cox, "China and the U.S.: Comparable Cases of Peaceful Rise?", *The Chinese Journal of International Politics*, 2013, 124-126, 129-130.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ Ή ΜΕΤΑΦΡΑΣΜΕΝΗ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Ahrari, Ehsan. “Iran, China and Russia: The Emerging Anti-U.S. Nexus?” *Security Dialogue*. 2001, vol. 32(4): 453-466.

Balashov, Sergei. “Natural Partners”, *Russia Profile*, 7 July 2008, <http://russiaprofile.org/international/a1215451814.html> (πρόσβαση 3 Αυγούστου, 2014).

Beehner, Lionel and Bhattacharji, Preeti, “The Shanghai Cooperation Organization”, *Council for Foreign Relations*, March 24, 2009, <http://www.cfr.org/china/shanghai-cooperation-organization/p10883> (πρόσβαση 3 Αυγούστου, 2014).

Berezow Alex. “China’s Disastrous One-Child Policy”. *Forbes*, March 25 2014. <http://www.forbes.com/sites/alexberozow/2014/03/25/chinas-disastrous-one-child-policy>. (πρόσβαση 20 Μαΐου, 2014).

Bessiere, Stephanie. *Η Κίνα στην αυγή του 21^{ου} αιώνα, η επιστροφή μιας δύναμης*. Αθήνα: Εκδόσεις Κέδρος, 2007.

Blasko, Dennis. *The Chinese Army Today: Tradition and Transformation for the 21st Century*, New York: Routledge, 2012.

Brigadier, Subrata “China’s Grand Strategy: From Confucius to Contemporary”, *Indian Army*, 2010, 22. <http://www.dtic.mil/get-tr-doc/pdf?AD=ADA518303> (πρόσβαση 20 Αυγούστου, 2014).

British Defence Doctrine, *Joint Warfare Publication*, second edition. October 2001. [http://ids.nic.in/UK%20Doctrine/UK%20\(6\).pdf](http://ids.nic.in/UK%20Doctrine/UK%20(6).pdf) (πρόσβαση 10 Ιουλίου, 2014).

Broadhurst Roderic and Wang Peng, “Corruption and Reform in China” *Politics and Strategy*, 2014. <http://www.iiss.org/en/politics%20and%20strategy/blogsections/2014-d2de/may-b015/china-corruption-2a90> (πρόσβαση 20 Μαΐου, 2014).

Brodie Bernard. “Strategy as a Science”, *World Politics*, Vol. 1, no 4. Princeton University, 1949.

Brown, D. G. *Partnership with China: Sino-Foreign Joint Ventures in Historical Perspective*. Boulder and London: Westview Press, 1986.

Buzan, Barry “China in International Society: Is Peaceful Rise Possible?”, *The Chinese Journal of International Politics* 2010, 22-33.

Chang, Won Du Chang, “Taiwan’s Unification with Mainland China: Problems and Prospects”, *Asian Journal of Political Science*, 2(1), (1994): 160-1.

Chu Cheow, Eric.Teo. "Sino-Japanese Relations: Conflict Management and Resolution", *Central Asia-Caucasus Institute & Road Studies Program, Occasional Paper*, SAIS Johns Hopkins University, 2006, 25.

Colin Gray. "Strategic Culture as context: The first generation of Theory strikes back". *Review of International Studies*, Vol. 25, No. 1, January 1999.

Commission of the European Union, "A long-term policy for relations between China and Europe", *COM 279 final*, Brussels, 1995.

Cordesman, Anthony, Hess, Ashley and Yarosh, Nicholas, "Chinese Military Modernization and Force Development, A Western Perspective" *Center for Strategic & International Studies*, August 23, 2013: 54.

Deng Rong. *Deng Xiaoping and the Cultural Revolution*. Beijing: Foreign Languages Press, 2000.

Dictionary for Military and Associated Terms. *Department of Defence*. November 8, 2010.

http://www.dtic.mil/doctrine/dod_dictionary (πρόσβαση 10 Ιουλίου, 2014).

Downs, Erica. "The Chinese Energy Security Debate". *The China Quarterly*, no 177, 2004.

Downs Erica, "Energy Security Series: China", *The Brookings Institution Studies*, 2006.

<http://www.brookings.edu/~media/research/files/reports/2006/12/china/12china.pdf> (πρόσβαση 21 Μαΐου, 2014).

Evans Richard. *Deng Xiaoping and the Making of Modern China*. New York: Viking, 1993.

Fairbank John King and Merle Goldman. *China: A New History*. Cambridge: Belknap Press, 2006.

Friedberg, Aaron, "11 September and the future of Sino American relations." *Survival: Global Politics and Strategy*, Vol. 44, (2002): 33-50

Gaye, Christoffersen. "Constituting the Uyghur in US--China Relations: The Geopolitics of Identity Formation in the War on Terrorism". *Strategic Insigh*, 2002.

Gebler G. Harry. *Κίνα: Ο Δράκος της Ασίας*. Αθήνα: Εκδόσεις Ψυχογιός, 2009.

Goldstein, Avery. *Rising to the Challenge: China's Grand Strategy and International Security*. California: Stanford University Press, 2005.

Hao, Su. "Harmonious World: The Conceived International Order in Framework of China's Foreign Affairs", in *China's Shift: Global Strategy of the Rising Power*, Masafumi, Lida, 35-40, Tokyo: National Institute for Defence Studies, 2009.

Hong, Liu. "One-China principle is Beijing's bottom line on Taiwan issue." *Beijing Review*. February 21, Vol.45, no8, (2002) ,17-23.

Huxley, Tim. "A threat in the South China Sea?", *Security Dialogue*, 1998.

Hu, Weixing "China's Taiwan policy and East Asian Security," *Journal of contemporary Asia*, 1997, 27(3): 374-391.

Jiang , Julie and Sinton, Jonathan. *Overseas Investments by Chinese National Oil Companies*, (Paris: OECD/IEA, 2011).

Joseph A. William. " A Tragedy of Good Intentions, Post Mao Views of the Great Leap Forward". *Wellesley College*, 2010.

Kaiman Jonathan. "Time Running Out China One Child Policy Exemptions". *The Guardian*, January 31, 2014. <http://www.theguardian.com/world/2014/jan/31/Time-running-out-china-one-child-policy-exemptions>. (πρόσβαση 20 Μαΐου, 2014).

Kan, Shirley. "China/Taiwan: Evolution of the 'One China' Policy-Key Statements from Washington, Beijing and Taipei", *Congressional Research Service Report for Congress*, 2011, 68.

Kreft, Heinrich. "China 's Energy Security Conundrum". *The Korean Journal of Defense Analysis*, 2006.

Lawrence, Susan. "U.S. China Relations: An Overview of Policy Issues", *CRS Report for Congress*, August 1, 2013, <http://fas.org/sgp/crs/row/R41108.pdf>. (Πρόσβαση 25 Ιουλίου 2014).

Leonard, Mark. *Τι Σκέφεται η Κίνα*, Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική, 2008.

Lidell Hart Basil. *Στρατηγική της Έμμεσης Προσεγγίσεως*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Βάνιας, 1995.

Liff, Adam and Erikson, Andrew. "Demystifying China's Defence Spending: Less Mysterious in the Aggregate," *China Quarterly*, March 2013, 20.

Linquan, Luo "Η Διπλωματία της Κίνας", *Ελληνική Εταιρεία Στρατηγικών Μελετών*, 2009, 13-14. http://www.elesme.gr/elesmegr/periodika/t56/t_55.pdf, (Πρόσβαση 5 Αυγούστου 2014).

Li, Nan, Mc Vadon, Eric and Wang, Qinghong. *China's Evolving Military Doctrine*, *Pacific Forum CSIS*, December 2006. <http://www.comw.org/cmp/fulltext/0612li.pdf>. (Πρόσβαση 5 Αυγούστου 2014).

Mackerras Colin. *The impact of economic reform on China's minority nationalities*. Routledge: Asia Pacific Economy Press, 1998.

McDevitt, Michael Anthony. "Sino-Japanese Rivalry", *Pacific Forum CSIS Project Report Issues and Insights*, 2007, 23.

Morrison, Wayne and Labonte, Marc. "China 's Holdings of U.S. Securities: Implications for the U.S. Economy", *CRS Report for Congress*, August 19, 2013, <http://fas.org/sgp/crs/row/RL34314.pdf> (Πρόσβαση 25 Ιουλίου 2014)

Oksenberg, Michael. "China's confident nationalism", *Foreign Affairs* 65, 1986. <http://www.foreignaffairs.com/articles/41715/michel-oksenberg/chinas-confident-nationalism>. (πρόσβαση 10 Ιουλίου, 2014).

Posen R Barry. *The Sources of Military Doctrine, France, Britain and Germany Between the World Wars*. Ithaca and London: Cornell University Press, 1984.

Roach, Stephen. "China's Turning Point", *Project Syndicate*, February 24, 2011. <http://www.project-syndicate.org/commentary/china-s-turning-point> (Πρόσβαση 25 Ιουλίου 2014).

Rosemary, Foot, "China's foreign policy in the post-1989 era." *China in the 90s*, ed. Benewick, Robert and Wingrove, Paul. 234-244. Palgrave, 1999.

Shambaugh, David "Sino-American strategic relations: from partners to competitors." *Survival: Global Politics and Strategy*. Vol. 42, (2000): 97-115.

Yuan Melody - Ling Chia. "The Inevitable Change". *US-China Institute*, 2013. <http://www.vette350.com/2012/09/chinas-next-act.html> (πρόσβαση 20 Μαΐου, 2014).

PRC, Information Office of the State Council, *China's National Defense in 2006*, December 29, 2006. <http://fas.org/nuke/guide/china/doctrine/wp2006.html#2>. (Πρόσβαση 30 Ιουλίου 2014).

PRC, Information Office of the State Council, *The Diversified Employment of China's Armed Forces*, April 16, 2013.

Scheineson Andrew. "China 's Internal Migrants". *Council on Foreign Relations*, May 14, 2009. <http://www.cfr.org/china/chinas-internal-migrants/p12943> (πρόσβαση 20 Μαΐου, 2014).

Scott, Nick "Νέο μοντέλο ανάπτυξης για την οικονομία της Κίνας", *Η Καθημερινή*, 3 Οκτωβρίου 2009, <http://www.kathimerini.gr/371708/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/neo-montelo-anapty3hs-gia-thn-oikonomia-ths-kinas>, (Πρόσβαση 25 Ιουλίου 2009).

Smith, Hinton, "Tibet: a country report. Eclipse, the anti-war review". 14 February 2003. <http://www.eclipsereview.org/issue14/tibet.htm>, (πρόσβαση 25 Μαΐου 2014).

Sheng, Lijun. *China and Taiwan: Cross-strait Relations Under Chen Shui-bian*. Singapore: Institute of South East Asian Studies, 2002.

Spence, Jonathan. *The Search for Modern China*. New York: W.W. Norton & Company, 1990.

Truman Harry, *Gears of Trial and Hope 1946-1952*, New York:Doubleday,1956.
Vaïsse, Justin and Dennison,Susi. “European Foreign Policy Score-card 2013”, *European Council on Foreign Relations*, 2013, 27.

U.S. Congress. Office of the Secretary of Defense. *Military and Security Developments Involving the People’s Republic of China 2013*. Washington, DC: Government Printing Office.

U.S. Congress. Department of Defence. *Military and Security Developments Involving the People’s Republic of China 2012*, Washington, DC: Government Printing Office.

Wan , Wiliam and Hauslohner , Abigail, “China, Russia sign \$400 billion Natural Gas Deal”, *The Washington Post*, May 21, 2014. <http://www.washingtonpost.com/world/europe/china-story.html> (πρόσβαση 22 Μαΐου, 2014)

Wang , Tiezhi. “Preferential policies for ethnic minority students in China's college/university admission”. *Asian Ethnicity*, 2007

Wong Edward. “China Exports Pollution to U.S.”. *The New York Times*, January 20, 2014. http://www.nytimes.com/2014/01/21/world/asia/china-also-exports-pollution-to-western-us-study-finds.html?_r=0 (πρόσβαση 20 Μαΐου, 2014)

Zhao, Suisheng. “China's periphery policy and its Asian neighbors”. *Security Dialogue*. Vol. 30(3), 1999.

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ

Γιαννιού, Μαρία. “Οι Σχέσεις της Κίνας με την Ταϊβάν”, από το βιβλίο *Η Κίνα και οι Άλλοι*, Πετρόπουλος, Σωτήρης και Χουλιάρας, Αστέρης. 117-180, Αθήνα, Παπαζήση:2013.

Γρίβας, Κωνσταντίνος. *Η Στρατιωτική Άνοδος της Κίνας και η Γεωπολιτική του Πολέμου στη Μέση Ανατολή*, Αθήνα: Εκδόσεις Λιβάνης, 2013.

Κολιόπουλος Κωνσταντίνος. *Η υψηλή στρατηγική της αρχαίας Σπάρτης (750-192)*. 4^η εκδ. Αθήνα: Εκδόσεις Ποιότητα, 2005.

Κώνστας Δημήτρης. *Θεωρία και Μεθοδολογία Διεθνών Σχέσεων*. Αθήνα-Κομοτηνή: Εκδόσεις Σάκκουλας, 1983.

Κωνσταντίνος Λαμπρόπουλος, “Οι Σχέσεις Κίνας-Ιαπωνίας στο Περιφερειακό Σύστημα της Ανατολικής Ασίας”, από το βιβλίο *Η Κίνα και οι Άλλοι*, Σωτήρης Πετρόπουλος, Αστέρης Χουλιάρας. 211, Αθήνα, Παπαζήση:2013.

Μελίτσας, Σπύρος “Ο Ρόλος της Κίνας στο Σύγχρονο Χρηματοοικονομικό Περιβάλλον”, *Ινστιτούτο Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων*, Αθήνα 2013, http://idec.gr/ier/new/melitsas_china.pdf, (Πρόσβαση 25 Ιουλίου 2014).

Μπλαβούκος, Σπύρος. “Οι Σχέσεις της Ε.Ε. με την Κίνα”, από το βιβλίο *Η Κίνα και οι Άλλοι*, Πετρόπουλος, Σωτήρης και Χουλιάρας, Αστέρης. 153-156, Αθήνα, Παπαζήση:2013.

Παπασωτηρίου Χαράλαμπος. *Ο Αγώνας για την Ελληνική Ανεξαρτησία*. Αθήνα: Εκδόσεις Σιδέρη, 1996.

Παπασωτηρίου Χαράλαμπος. *Διασπορά και εθνική Στρατηγική*. Αθήνα: Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, 2000.

Παπασωτηρίου Χαράλαμπος. *Βυζαντινή Υψηλή Στρατηγική 6^{ος} – 11^{ος} αιώνας*. Αθήνα: Εκδόσεις Ποιότητα, 2001.

Παπασωτηρίου Χαράλαμπος. *Η Κίνα από την Ουράνια Αυτοκρατορία στην Ανερχόμενη Υπερδύναμη του 21^{ου} αιώνα*. Αθήνα: Εκδόσεις Ποιότητα, 2013.

Πετρόπουλος , Σωτήρης και Χουλιάρας, Αστέρης. *Η Κίνα και οι Άλλοι*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 2013.

Πλατιάς Αθανάσιος. *Διεθνείς Σχέσεις και Στρατηγική στον Θουκυδίδη*. 4^η εκδ. Αθήνα: Εκδόσεις Εστία, 2007.

Σωτηρίου, Στέλιος και Μάνος, Καραγιάννης. “Η Ενεργειακή Ταυτότητα της Κίνας.” από το βιβλίο *Η Κίνα και οι Άλλοι*. εκδ. Πετρόπουλος, Σωτήρης και Χουλιάρας, Αστέρης. 315. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 2013.

Τσαϊλάς Δημήτριος, “Στατηγική Αξιολόγηση.” *Διακλαδική Επιθεώρηση*. Τεύχος 18. Μάρτιος 2010.

Φακιολάς, Στάθης. “Συνεργασία ή Σύγκρουση;”, από το βιβλίο *Η Κίνα και οι Άλλοι*, Πετρόπουλος, Σωτήρης και Χουλιάρας, Αστέρης. 103, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 2013.